

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΕ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄
ΕΙΔΙΚΗ ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ, ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΕΚΘΕΣΗ

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ, ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ι. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά τη Α΄ Τακτική Σύνοδο της ΙΕ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συνεστήθη με την υπ' αριθμ. 9365/6664, από 23 Ιουλίου 2012, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, σύμφωνα με το άρθρο 43 Α του Κανονισμού της Βουλής.

Η Επιτροπή συγκροτείται από δεκατρία (13) μέλη και αποτελέσθηκε από τους Βουλευτές, κ.κ. Άννα Καραμανλή, Κωνσταντίνο Κατσαφάδο, Βασίλειο Κικίλια, Αικατερίνη Παπακώστα - Σιδηροπούλου, Ιωάννη Πλακιωτάκη, Ευαγγελία (Λίτσα) Αμμανατίδου - Πασχαλίδου, Παναγιώτα Δρισέλη, Αφροδίτη Σταμπουλή, Παρασκευή (Εύη) Χριστοφιλοπούλου, Μαρίνα Χρυσοβελώνη, Νικήτα Σιώη, Μαρία Ρεπούση και Διαμάντω Μανωλάκου.

Ο Βουλευτής, κ. Νικήτας Σιώης, που περιλαμβάνετο στην αρχική σύνθεση της Επιτροπής, υπέβαλε την παραίτησή του από το αξίωμα του Βουλευτή. Τη θέση του στην Επιτροπή κατέλαβε ο Βουλευτής, κ. Αρτέμιος Ματθαιόπουλος, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 9534/6785, από 25 Ιουλίου 2012, απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, στις 6 Σεπτεμβρίου 2012, η κυρία Αικατερίνη Παπακώστα - Σιδηροπούλου. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε η κυρία Ευαγγελία (Λίτσα) Αμμανατίδου - Πασχαλίδου, του Β΄ Αντιπροέδρου η κυρία Παρασκευή (Εύη) Χριστοφιλοπούλου και του Γραμματέα η κυρία Μαρίνα Χρυσοβελώνη.

Η Βουλευτής, κυρία Παρασκευή (Εύη) Χριστοφιλοπούλου, που περιλαμβάνετο στην αρχική σύνθεση της Επιτροπής, αντικαταστάθηκε από τη Βουλευτή, κυρία

Αγγελική Γκερέκου, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 7418/5049, από 11 Ιουλίου 2013, απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Αντικείμενο της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 43 Α του Κανονισμού της Βουλής, είναι «αα) Η μελέτη, η έρευνα και η διατύπωση προτάσεων με σκοπό την προώθηση στην εκπαίδευση, στην οικογένεια και στους άλλους κοινωνικούς θεσμούς της αρχής της ισότητας των φύλων, ιδίως σε θέματα απασχόλησης, σεβασμού και προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και κάθε άλλη ενέργεια που συμβάλλει στην κατοχύρωση και εφαρμογή της αρχής αυτής από τη Διοίκηση και τους, εν γένει, δημόσιους φορείς, κατά τους ορισμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 4 και της παραγράφου 2 του άρθρου 116 του Συντάγματος.

ββ) Η παρακολούθηση των αναγκών και των προβλημάτων της νεολαίας, η υποβολή συναφών προτάσεων, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, προς κάθε αρμόδιο φορέα, η διερεύνηση της δυνατότητας συνεργασίας με τα Κοινοβούλια άλλων χωρών και διεθνείς οργανισμούς σε θέματα που απασχολούν τους νέους, η ανάληψη πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, καθώς και η αξιολόγηση των απόψεων που διατυπώνονται στις συνόδους της Βουλής των Εφήβων και η προώθησή τους στους αρμόδιους Υπουργούς».

Ειδικότερα, η παράγραφος 2 του άρθρου 4 ορίζει ότι «Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Η παράγραφος 2 του άρθρου 116 παρέχει ρητό συνταγματικό θεμέλιο για τη λήψη από τον νομοθέτη μέτρων θετικής δράσης και αποβλέπει στη συνολική εξισορρόπηση των πραγμάτων και την αποκατάσταση, σε γενικότερο επίπεδο, της ισότητας των δύο φύλων. Με τη διάταξη αυτή επιλύονται ερμηνευτικά προβλήματα και αποσαφηνίζεται ότι «Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων, που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Η Επιτροπή πραγματοποίησε 24 συνεδριάσεις, συνολικής διάρκειας 60 ωρών, κατά τις οποίες εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της, Υπουργοί, Γενικοί Γραμματείς Υπουργείων, δημόσιοι λειτουργοί και εκπρόσωποι Φορέων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως εμφανίζεται στο αντίστοιχο Κεφάλαιο της Έκθεσης.

II. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΛΗΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

1. Συνεδρίαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εκλογή Προεδρείου.

2. Συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγραμματισμός του έργου της Επιτροπής.

3. Συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση σχετικά με τις δράσεις και τις πολιτικές για θέματα ισότητας.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Χαράλαμπος Αθανασίου, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών, Ζέττα Μακρή, Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων, Ιφιγένεια Καρτσιώτου, Πρόεδρος του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) και Σταματία Καφατσάκη, Προϊσταμένη της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής Προγραμμάτων Ε.Σ.Π.Α. της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.

4. Συνεδρίαση της 10ης Οκτωβρίου 2012

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α) Ιδρύματα παιδικής προστασίας, που απειλούνται με διακοπή λειτουργίας.

β) Πολύτεκνη και Τρίτεκνη Οικογένεια.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, Υφυπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Ευτυχία Μπέκου – Μπαλτά, Γενική Γραμματέας Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Γεώργιος Παπαδάκης, Εκπρόσωπος της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί», Ερωτόκριτος Νεόφυτος, Πρόεδρος του Ιδρύματος «Η Θεοτόκος» και Εμμανουήλ Χρυσόγελος, Γενικός Γραμματέας της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος (Α.Σ.Π.Ε.).

5. Συνεδρίαση της 19ης Οκτωβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Πολιτική κοινωνικής μέριμνας του Οργανισμού Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (Ο.Π.Α.Π. Α.Ε.).

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο κ. Κωνσταντίνος Λουρόπουλος, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος του Οργανισμού.

6. Συνεδριάσεις της 14ης και 16ης Νοεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών κατά την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας - Εναρμόνιση της νομοθεσίας με την Οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2010».

(σ/ν Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας – κοινές συνεδριάσεις με τη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων).

7. Συνεδρίαση της 6ης Δεκεμβρίου 2012

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α) Η εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών και το τέλος της βίας, λόγω φύλου.

β) Οι αγώνες των γυναικών για το δικαίωμα ψήφου.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κυρίες Αναστασία Σωτηριάδου, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, Βάσω Μαργαριτίδου, Πρόεδρος της Οργάνωσης «Πρωτοβουλία: Γυναίκα και Υγεία», Μαρία Πυργάκη, Πρόεδρος της Σοροπτιμιστικής Ένωσης Ελλάδος, Ευθυμία Ιωαννίδου, Επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Lobby Γυναικών, Μαριάνθη Αλειφεροπούλου – Χαλβατζή, Α΄ Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Γυναικών Ελλάδος (Ο.Γ.Ε.), Ειρήνη Φερέτη, Αντιπρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, Ευαγγελία (Λίλιαν) Γαζή, Γενική Γραμματέας της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, Ελένη Σταμέλου, Γενική Γραμματέας της Χριστιανικής Ένωσης Νεανίδων (Χ.Ε.Ν.), Ζαφειρούλα Δημαδάμα, Γενική Γραμματέας του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών, Ειρήνη Δορκοφίκη, Επικεφαλής της Μ.Κ.Ο. «Φροντίδα για το παιδί και την οικογένεια», Χριστίνα Βογιατζή, Εκπρόσωπος της Ένωσης Γυναικών Ελλάδος (Ε.Γ.Ε.), Σταυρούλα Ζέλλου, Εκπρόσωπος της Παναθηναϊκής Οργάνωσης Γυναικών και Αντωνία Τσαρέα, Μέλος του Δ.Σ. του Δικτύου για την Καταπολέμηση της Ανδρικής Βίας κατά των Γυναικών.

Στη συνεδρίαση παρέστη και η Αντιπρόεδρος της Βουλής, κυρία Μαρία Κόλλια - Τσαρουχά.

8. Συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Οι αγώνες των γυναικών για το δικαίωμα ψήφου.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κυρίες Αναστασία Σωτηριάδου, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, Ελένη Κουράκου, Πρόεδρος του Συνδέσμου για τα

Δικαιώματα της Γυναίκας, Μαρία Γιαννίρη, Πρόεδρος της Παναθηναϊκής Οργάνωσης Γυναικών, Μαρία Πυργάκη, Πρόεδρος της Σοροπτιμιστικής Ένωσης Ελλάδος, Βάσω Μαργαριτίδου, Πρόεδρος της Οργάνωσης «Πρωτοβουλία: Γυναίκα και Υγεία», Μαριάνθη Αλειφεροπούλου – Χαλβατζή, Α΄ Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Γυναικών Ελλάδος (Ο.Γ.Ε.), Ευθυμία Ιωαννίδου, Χρυσίης Σφανδού-Κιμινού και Έφη Πετρέα, Επικεφαλής και Εκπρόσωποι της Ελληνικής Αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Lobby Γυναικών, αντίστοιχα, Ειρήνη Δορκοφίκη, Επικεφαλής της Μ.Κ.Ο. «Φροντίδα για το παιδί και την οικογένεια», Ελένη Σταμέλου, Γενική Γραμματέας της Χριστιανικής Ένωσης Νεανίδων (Χ.Ε.Ν.), Ευαγγελία (Λίλιαν) Γαζή, Γενική Γραμματέας της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, Χριστίνα Βογιατζή, Εκπρόσωπος της Ένωσης Γυναικών Ελλάδος (Ε.Γ.Ε.) και Αντωνία Τσαρέα, Μέλος του Δ.Σ. του Δικτύου για την Καταπολέμηση της Ανδρικής Βίας κατά των Γυναικών.

Στη συνεδρίαση παρέστη η Αντιπρόεδρος της Βουλής, κυρία Μαρία Κόλλια-Τσαρουχά.

9. Συνεδρίαση της 16ης Ιανουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τη Συνήγορο του Πολίτη, κυρία Καλλιόπη Σπανού και τους Βοηθούς Συνηγόρους, για ζητήματα που σχετίζονται με τους Ρομά.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Καλλιόπη Σπανού, Συνήγορος του Πολίτη, καθώς και οι Βοηθοί Συνήγοροι, κ.κ. Βασίλειος Καρύδης (Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), Ιωάννης Σαγιάς (Κύκλος Ποιότητας Ζωής) και Γεώργιος Μόσχος (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού).

10. Συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Κοινωνική ενσωμάτωση ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Ρομά).

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Αθηνά Λινού, Ειδική Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και οι κ.κ. Μιχαήλ Κασούτας, Εκπαιδευτικός – Σύμβουλος της Ειδικής Γραμματέως για θέματα εκπαίδευσης των Ρομά, Βασίλειος Δημητρίου, Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ελλήνων Ρομ και Εμμανουήλ Τσατσάνης, Πρόεδρος της Οργάνωσης Ρομ Αγίας Βαρβάρας.

11. Συνεδριάσεις της 12ης, 13ης, 14ης και 26ης Φεβρουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Νόμος περί Ναρκωτικών και άλλες διατάξεις».

(σ/ν Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – κοινή συνεδρίαση με τις Διαρκείς Επιτροπές Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και Κοινωνικών Υποθέσεων).

12. Συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ιδρύματα παιδικής προστασίας.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Ευτυχία Μπέκου - Μπαλτά, Γενική Γραμματέας Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Μιχαήλ Στρουμπούλης, Πρόεδρος του Ιδρύματος Παιδικής Προστασίας «ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ», Γεώργιος Πίγκος, Υποδιοικητής του Κέντρου Βρεφών «ΜΗΤΕΡΑ» και Υπεύθυνος του Αναρρωτηρίου Πεντέλης (πρώην ΠΙΚΠΑ), καθώς και από το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας «ΧΑΤΖΗΠΑΤΕΡΕΙΟ» Κ.Α.Σ.Π. οι κ.κ. Γεώργιος Παπαδάκης, Πρόεδρος του Ιδρύματος και Μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί», Όλγα Λεβέντη, Διευθύντρια του Ιδρύματος, Γεώργιος Γκόγκος και Μαρία Μάζη, Πρόεδρος και Γενική Γραμματέας του Σωματείου Εργαζομένων του Ιδρύματος, αντίστοιχα.

Επίσης, από τον Εθελοντικό Οργανισμό για τα Παιδιά «Το Χαμόγελο του Παιδιού» παρέστησαν οι κ.κ. Χαρά Γροσδάνη, Υπεύθυνη της Κοινωνικής Υπηρεσίας, Φωτεινή Πρόκου, Οικονομική Υπεύθυνος και Ιωάννης Σιαμάς, Οικονομικός Ελεγκτής.

13. Συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παιδική κακοποίηση.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Θεόδωρος Παπαθεοδώρου, Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Βασιλική Αρτινοπούλου, Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής του Παρατηρητηρίου Πρόληψης της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Χριστίνα Παπανικολάου, Γενική Γραμματέας Δημόσιας Υγείας και Φωτεινή Κουλούρη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, Ευτυχία Κατσιγαράκη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Πρόληψης Εγκληματικότητας και Σωφρονιστικής Αγωγής Ανηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Γεώργιος Σταματόπουλος, Αστυνομικός Υποδιευθυντής, Εκπρόσωπος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Γεώργιος Μόσχος, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού), Γεώργιος Νικολαΐδης, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, Γεράσιμος Κολαΐτης, Πρόεδρος της Εταιρείας Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του

Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.), Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδοψυχιατρικής και Διευθυντής της Παιδοψυχιατρικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Κώστας Γιαννόπουλος, Πρόεδρος του Εθελοντικού Οργανισμού για τα Παιδιά «Το Χαμόγελο του Παιδιού».

14. Συνεδρίαση της 19ης Απριλίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής, από τη Συνήγορο του Πολίτη, κυρία Καλλιόπη Σπανού, επί της Ειδικής Εκθέσεως του Συνηγούρου του Πολίτη, για το φύλο και τις εργασιακές σχέσεις.

15. Συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Έλεγχος των εργαζομένων από τις Επιθεωρήσεις Εργασίας και τον Ο.Γ.Α. στην Περιφέρεια για παρεχόμενες αγροτικές εργασίες.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη οι κ.κ. Βασίλειος Κοντογιάννης, Ταξίαρχος, Διευθυντής της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και Αλέξανδρος Δενέκος, Ταξίαρχος της Διεύθυνσης Αλλοδαπών του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ., καθώς και οι κ.κ. Δημήτριος Κοντός, Διοικητής του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.), Μιχάλης Κανδαράκης, Ειδικός Γραμματέας του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), Καλλιόπη Σπανού, Συνήγορος του Πολίτη, Βασίλειος Καρύδης, Βοηθός Συνήγορος (Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), Έλλη Βαρχαλαμά, Β΄ Αντιπρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Πολυξένη Πασσά, Βοηθός Προστασίας στον Τομέα Προστασίας του Γραφείου της Ελλάδας της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες.

16. Συνεδρίαση της 15ης Μαΐου 2013

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α) Προβλήματα που αντιμετωπίζει η νεολαία σήμερα.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Γεώργιος Παπαδάκης, Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Οργανώσεων Νέων Ελλάδας (Ε.Σ.Ο.Ν.Ε.), Αρμόδιος Δρίκος, Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Νεολαίας (Ε.Σ.Υ.Ν.), Ιωάννης Πούπκος, Γραμματέας Νέων της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), Χρήστος Λυγερός, Αναπληρωτής Γενικός Έφορος του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων, Αναστασία Καραφουλίδου, πρώην Πρόεδρος του Δ.Σ. του Σώματος Ελληνικού Οδηγισμού, Γεώργιος Θεοδωράτος, Γενικός Γραμματέας της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων (Χ.Α.Ν.) Αθηνών και Αντιπρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου των Χ.Α.Ν. Ελλάδος και Σταυρούλα Μαυρίδου, Κοινωνική

Λειτουργός της Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων «ΑΡΣΙΣ».

β) Ενημέρωση σχετικά με την κατάκτηση του 1ου Βραβείου από ομάδα φοιτητών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στον 6ο Διεθνή Διαγωνισμό Εικονικής Δίκης Ρωμαϊκού Δικαίου στην Οξφόρδη.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Αθηνά Δημοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και οι φοιτητές κ.κ. Ιουλία-Αικατερίνη Βουλέλη, Μαρία-Θωμαΐς Επέογλου, Αλέξανδρος Παπασωτηρίου και Μαρία-Θηρεσία Ρούσσου.

17. Συνεδρίαση της 22ας Μαΐου 2013

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α) Συζήτηση επί της Έκθεσης του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Νιλς Μούιζνιεκς, για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

β) Ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά μεταναστών.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Χαράλαμπος Αθανασίου, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών, Γεώργιος Σούρλας, Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βασιλική Γιαβή, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και από το Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ. οι κ.κ. Εμμανουήλ Κατριάδακης, Αντιστράτηγος της Διεύθυνσης Αλλοδαπών, Δημήτριος Αγγελάκης, Ταξίαρχος, Διευθυντής της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας, Μενέλαος Κωστήρης, Αστυνομικός Διευθυντής της Διεύθυνσης Αλλοδαπών και Ευθύμιος Παπαδόπουλος, Αστυνόμος Β΄ της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής (Δ.Α.Α.).

Επίσης, από το Συνήγορο του Πολίτη παρέστησαν οι Βοηθοί Συνήγοροι κ.κ. Βασίλειος Καρύδης (Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) και Γεώργιος Μόσχος (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού).

γ) Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής και ορισμός Εισηγητών, κατά θέματα.

18. Συνεδρίαση της 4ης Ιουνίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συνεργασία Πολιτείας – Αυτοδιοίκησης στην Ενδυνάμωση του Κράτους Πρόνοιας και την Παροχή Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, Υφυπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Ευτυχία Μπέκου, Γενική Γραμματέας Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Άννα Παπαδημητρίου – Τσάτσου, Αναπληρωτής Περιφερειάρχης Αττικής και Αντιπεριφερειάρχης Κεντρικού Τομέα Αθηνών, Κωνσταντίνος Ασκούνης, Πρόεδρος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και Δήμαρχος Καλλιθέας, Παναγιώτα Ιακωβίδου, Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου

*Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) και Καλλιόπη Γιαννοπούλου Αντιδήμαρχος
Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας του Δήμου Αθηναίων.*

19. Συνεδρίαση της 18ης Ιουνίου 2013

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

α) «Παγκόσμια Ημέρα του Πατέρα»: Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από την κυρία Λάουρα Μαράτου - Αλιπράντη, Διδάκτορα Κοινωνιολογίας και συνεργάτιδα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.) και του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (Ε.Ι.Γ.Ε.), σχετικά με πρόσφατη ευρωπαϊκή μελέτη – έκθεση με θέμα «Ο ρόλος των ανδρών στην ισότητα των φύλων», η οποία πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

β) Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από την Πρόεδρο της Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κυρία Αικατερίνη Παπακώστα – Σιδηροπούλου, για τον Σύνθετο Δείκτη για την Ισότητα των Φύλων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (Ε.Ι.Γ.Ε.).

Στη συνεδρίαση παρέστη και ο κ. Δημοσθένης Τρέμος, Διευθυντής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Διεθνούς Συνεργασίας της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.

20. Συνεδρίαση της 26ης Ιουνίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση της Επιτροπής και έγκριση της Έκθεσης

III. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

«Την πόλη μας την παρέχουμε ανοιχτή και ποτέ δεν αποκλείουμε κανέναν, διώχνοντας τους ξένους από οποιοδήποτε μάθημα ή θέαμα, από το οποίο, αν δεν το κρατήσουμε μυστικό και το δει κανείς από τους εχθρούς μας, είναι δυνατόν να ωφεληθεί, γιατί πιστεύουμε, όχι τόσο στις προετοιμασίες και τα στρατηγήματα, όσο στην έμφυτη γενναιότητά μας στα έργα.

Επί πλέον, οι ίδιοι εμείς είμαστε σε θέση να φροντίζουμε, ταυτόχρονα, για τις ιδιωτικές μας υποθέσεις και για τις υποθέσεις της πόλης μας και, ενώ ασχολούμαστε με διαφορετικά επαγγέλματα, κατέχουμε καλά τα πολιτικά ζητήματα. Γιατί είμαστε ο μόνος λαός, που αυτόν τον οποίο δεν μετέχει στα κοινά δεν τον θεωρούμε φιλήσυχο, αλλά άχρηστο και (είμαστε) οι μόνοι που ή κρίνουμε ή διαμορφώνουμε σωστές γνώμες για τα πράγματα, γιατί δεν θεωρούμε τους λόγους εμπόδιο των έργων, αλλά μάλλον θεωρούμε εμπόδιο να μην έχουμε κατατοπισθεί προφορικά σε όσα έχουμε να κάνουμε, πριν καταπιαστούμε με αυτά».

(Περικλέους «Επιτάφιος»)

Στα τέλη του Σεπτεμβρίου 2012 ξεκίνησε τις εργασίες της η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της οποίας είχα την τιμή να προεδρεύω για την Κοινοβουλευτική αυτή Σύνοδο.

Στόχος μου, κατά τη διάρκεια των μηνών που προηγήθηκαν, ήταν να συνεργαστώ με όλα τα μέλη της Επιτροπής, χωρίς κομματικούς και πολιτικούς διαχωρισμούς, ώστε να αντιμετωπίσουμε, όλοι μαζί, ζητήματα εξόχως ευαίσθητα.

Αντικείμενο αυτής της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 43Α' του Κανονισμού της Βουλής, αποτέλεσε η μελέτη, η έρευνα και η διατύπωση προτάσεων, με σκοπό την προώθηση στην εκπαίδευση, στην οικογένεια και στους άλλους κοινωνικούς θεσμούς της αρχής της ισότητας των φύλων.

Η ισότητα των Ελληνίδων και των Ελλήνων είναι ένα δικαίωμα με συνταγματική κατοχύρωση. Ειδικότερα, η παράγραφος 2 του άρθρου 4 του Συντάγματος ορίζει ότι *«Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις»*. Επίσης, στην παράγραφο 2 του άρθρου 116, ορίζεται ρητά και αποσαφηνίζεται ότι *«Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων, που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών»*.

Ανάμεσα στα θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή μας, ήταν η **ισότητα των φύλων** στους διάφορους τομείς δραστηριότητας και ο ρόλος των ανδρών στην επίτευξή της, οι **πολύτεκνες**, οι **τρίτεκνες**, αλλά και οι μονογονεϊκές **οικογένειες**, που

μαστίζονται με τα οικονομικά μέτρα. Ακόμα, τα προβλήματα των **ειδικών πληθυσμιακών ομάδων** και οι τρόποι επανένταξής τους. Η διαφύλαξη των **ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, τα **φαινόμενα βίας κατά των γυναικών**, εν μέσω της οικονομικοκοινωνικής κρίσης, η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας από την Πολιτεία, το ζήτημα των **ναρκωτικών** και η υιοθέτηση ενός νέου επικαιροποιημένου νομοθετικού πλαισίου. Επίσης, μας απασχόλησαν η **παιδική προστασία** και τα δικαιώματα του παιδιού, ζητήματα επιβίωσης των **ιδρυμάτων πρόνοιας**, ζητήματα που αντιμετωπίζει η **νεολαία** σήμερα, όπως η ανεργία, καθώς και η ολοένα αυξανόμενη **«μετανάστευση» των νέων** στο εξωτερικό.

Στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπάγεται και η **Υποεπιτροπή για τα Θέματα των Ατόμων με Αναπηρία**, στην οποία, βάσει Κανονισμού, μετέχει ένας Βουλευτής από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, λαμβανομένης υπόψη ως προς τη συμμετοχή της πρώτης σε δύναμη Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

Αντικείμενο της Υποεπιτροπής αποτέλεσε η καταγραφή και η μελέτη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, η κατοχύρωση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στα αγαθά της κοινωνίας, της οικονομίας, του πολιτισμού και της ζωής και η υποβολή προτάσεων για τη συμπλήρωση και βελτίωση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου. Κατά τη διάρκεια των εργασιών της Υποεπιτροπής, είχαμε την ευκαιρία να εξετάσουμε θέματα **προσβασιμότητας των ΑμεΑ**, ζητήματα **Ειδικής Αγωγής** και **Εκπαίδευσής** τους, την **εργασιακή αποκατάσταση** των ατόμων αυτών και την προσβασιμότητα των ΑμεΑ στις νέες υποστηρικτικές τεχνολογίες.

Στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής μας, καθ' όλη τη διάρκεια της Κοινοβουλευτικής Συνόδου, τόσο εγώ, ως Πρόεδρος, όσο και τα υπόλοιπα μέλη του Προεδρείου, είχαμε την ευκαιρία να πραγματοποιήσουμε τις ακόλουθες συναντήσεις:

- Στις 25 Σεπτεμβρίου 2012 συναντήθηκα με τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, κ. **Νίκο Δένδια**. Κατά τη συνάντηση, ενημερώθηκα για την εφαρμογή του ν. 3500/2006 κατά της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς διαπιστώθηκε από την Επιτροπή μας ότι η συστηματική εφαρμογή του συναντά, σήμερα, εμπόδια, λόγω έλλειψης πόρων.

Επιπλέον, πληροφορήθηκα από τον Υπουργό για τις ισχύουσες διατάξεις και την εφαρμογή τους, αναφορικά με τις **γονικές άδειες του ένστολου προσωπικού των Σωμάτων Ασφαλείας**. Ακόμα, συζητήθηκαν θέματα, όπως το **trafficking** και η καταπολέμησή του.

- Στις 27 Σεπτεμβρίου 2012 συναντήθηκα με τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, κ. **Γιάννη Βρούση**, καθώς και τον Υπουργό Υγείας, κ. **Ανδρέα Λυκουρέντζο**.

Έθεσα στους δυο Υπουργούς το θέμα των **ιδρυμάτων και σωματείων παιδικής προστασίας**, καθώς και **ατόμων με αναπηρία**, τα οποία κινδυνεύουν να αναστείλουν τη λειτουργία τους, λόγω οικονομικών προβλημάτων, θέμα για το οποίο η Επιτροπή μας συζήτησε κατά τις συνεδριάσεις της.

Επεσήμανα ότι τα τεράστια ποσά που τους οφείλει, εδώ και μήνες, ο Ε.Ο.Π.Υ.Υ. για νοσήλια και τροφεία, αλλά και η υπέρογκη φορολόγηση των ιδρυμάτων από το Κράτος, καθώς όχι μόνο δεν διευκολύνονται με φορο-ελαφρύνσεις, αλλά περικόπηκαν σημαντικά και οι εκπτώσεις των δαπανών για δωρεές και χορηγίες, τα οδηγούν σε κλείσιμο, με κίνδυνο να μείνουν χιλιάδες παιδιά με σοβαρές ασθένειες στο δρόμο.

Προτάθηκε στους Υπουργούς η άμεση χρηματοδότηση αυτών των ιδρυμάτων, που είναι ήδη πιστοποιημένα, όπως προβλέπεται στον Προϋπολογισμό του 2012. Επιπλέον, πρότεινα την ενεργοποίηση του νομικού πλαισίου, που αφορά στην αξιολόγηση και πιστοποίηση των φορέων κοινωνικής πρόνοιας, ώστε να υπάρξει αντικειμενικό και άμεσο σύστημα κατανομής πόρων.

- Στις 3 Οκτωβρίου 2012 η Α΄ Αντιπρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κυρία **Ευαγγελία Αμμανατίδου - Πασχαλίδου**, συμμετείχε στη Διακοινοβουλευτική Συνάντηση, με θέμα: «Ισότητα των Φύλων - Ενέργειες των Κοινοβουλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ανταλλαγή Βέλτιστων Πρακτικών», που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες. Η συνάντηση διοργανώθηκε από την Ομάδα υψηλού επιπέδου του Προεδρείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Ισότητα των Φύλων και τη Διαφορετικότητα και την Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

- Στις 6 Νοεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε στη Βουλή συνάντηση της διακομματικής αντιπροσωπείας της Επιτροπής μας και της Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής, με μέλη του Οργανισμού **Human Rights Watch**, με θέμα: «*Η Ρατσιστική και ξενοφοβική βία στην Ελλάδα*». Τον Οργανισμό εκπροσώπησαν ο Διευθυντής του Παραρτήματος για την Ευρώπη και την Ασία, κ. **Hugh Williamson** και η ερευνήτρια, κυρία **Judith Sunderland**.

Ο κ. Williamson, αφού ευχαρίστησε τους Βουλευτές για το χρόνο τους, σε αυτήν τη δύσκολη εβδομάδα για την Ελλάδα (ψήφιση των νέων μέτρων την επόμενη ημέρα), αναφέρθηκε στις επιθέσεις που δέχονται οι νόμιμοι και μη μετανάστες στην Ελλάδα, κυρίως στις μεγάλες πόλεις. Οι επιθέσεις αυτές είναι βίαιες, με γροθιές και

ρόπαλα, κατά παιδιών και εγκύων. Επισήμανε την αδυναμία των Ελληνικών Αρχών να αντιδράσουν σωστά. Ο κ. Williamson σημείωσε πως πρέπει να γίνουν συστάσεις προς την Αστυνομία και να βελτιωθεί η κατάρτιση των αστυνομικών, καθώς και η Εισαγγελία θα πρέπει να αντιδρά διαφορετικά.

Αναγνώρισε ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και την τεράστια εισροή μεταναστών, κυρίως παρανόμων. Τόνισε ότι ο Οργανισμός Human Rights Watch έχει κάνει επανειλημμένα συστάσεις στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, ώστε να μετατοπιστεί το βάρος από την Ελλάδα. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το θέμα της ρατσιστικής και ξενοφοβικής βίας.

Η κυρία Sunderland, παίρνοντας το λόγο, αναφέρθηκε και αυτή στις επιθέσεις που δέχονται οι μετανάστες, κυρίως, από οργανωμένες ομάδες, αποτελούμενες από πέντε ως δεκαπέντε άτομα. Επίσης, εξέφρασε την άποψη ότι οι μετανάστες που δέχονται επίθεση δεν λαμβάνουν τη βοήθεια που χρειάζονται, γιατί, αν θέλουν να καταγγείλουν την επίθεση, πρέπει να καταβάλλουν παράβολο των 100 ευρώ.

Κατά την εισήγησή μου, τόνισα ότι ο τεράστιος όγκος των μεταναστευτικών ροών, αλλά και ο Κανονισμός «Δουβλίνο II», ο οποίος, ουσιαστικά, μεταθέτει την αρμοδιότητα στην πρώτη χώρα εισόδου, καθιστά την Ελλάδα υπεύθυνη για τον χειρισμό ενός μεγάλου ποσοστού μεταναστών, στο οποίο δυσκολεύεται να ανταπεξέλθει. Επίσης, σημείωσα ότι ο Κανονισμός, όπως είναι σήμερα, δένει, κυριολεκτικά, τα χέρια των Ελληνικών Αρχών και της Αστυνομίας - η οποία, ομολογουμένως, εργάζεται σκληρά και φιλότιμα για τη δημόσια ειρήνη και την πρόληψη των επιθέσεων - στη διαχείριση του ζητήματος. Για όσα ανέφερα, μάλιστα, επικαλέστηκα και πρόσφατο δημοσίευμα του έγκυρου αμερικάνικου περιοδικού «The New Yorker», το οποίο, σε άρθρο του για το φαινόμενο της ξενοφοβικής βίας στην Ελλάδα και τις αιτίες που την προκαλούν, παρέθεσε ακριβώς τα ίδια ζητήματα, ως τα βασικά αίτια.

- Στις 8 Νοεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε στη Βουλή συνάντηση διακομματικής αντιπροσωπείας της Επιτροπής μας και της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, με τον **Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Αντιρατσιστικού Κινήματος (EGAM), κ. Benjamin Abtan**. Η συνάντηση έγινε στο πλαίσιο εκστρατείας της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης ενάντια στο **ρατσισμό**, τον **αντισημιτισμό** και την **ξενοφοβία**. Από την Επιτροπή μας συμμετείχαν, επίσης, η Α' Αντιπρόεδρος, κυρία **Ευαγγελία Αμμανατίδου – Πασχαλίδου**, από το ΣΥ.ΡΙΖ.Α. και η Βουλευτής και Γραμματέας της Επιτροπής, κυρία **Μαρίνα Χρυσοβελώνη**, από τους Ανεξάρτητους Έλληνες.

Κατά την εισήγησή μου, τόνισα ότι η Ελλάδα διαθέτει επαρκές νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αντιμετώπιση του ρατσισμού. Υπογράμμισα ότι η Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης και των γεωπολιτικών συνθηκών που επικρατούν, ειδικότερα τον τελευταίο καιρό, στη Β. Αφρική, είναι η χώρα που υποδέχεται το μεγαλύτερο αριθμό παράνομων μεταναστευτικών ροών κι αυτό δεν είναι πρόβλημα δικό της, αλλά ευρωπαϊκό. Εξ αυτού του λόγου, εξήγησα ότι είναι ανάγκη να αναθεωρηθεί ο Κανονισμός «Δουβλίνο II», καθώς το βασικό του κριτήριο παραμένει η αρμοδιότητα της πρώτης χώρας εισόδου, καθιστώντας την Ελλάδα υπεύθυνη για τον χειρισμό ενός μεγάλου ποσοστού των μεταναστευτικών ροών προς την Ε.Ε. και αυτό δεν είναι δίκαιο.

Επιπλέον, λόγω των μεταναστευτικών ροών στην Ελλάδα, δημιουργείται ένα χρηματοδοτικό κενό, το οποίο ξεπερνά τα 70.000.000 ευρώ, τα οποία δεν καλύπτονται από την ευρωπαϊκή συμμετοχή και για το λόγο αυτό η Ευρώπη οφείλει να αναλάβει τις υποχρεώσεις της. Είναι, άλλωστε, γνωστή η πρόταση της Ελληνικής Κυβέρνησης να τεθεί στην ευρωπαϊκή ατζέντα για τη μετανάστευση το ζήτημα μιας «κλειδας αναδιανομής» και, συγκεκριμένα, να ανοίξει η συζήτηση για τη δημιουργία ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών αναδιανομής των μη νόμιμων μεταναστών, στη βάση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος των κρατών μελών και του πληθυσμού τους.

Τέλος, σημείωσα πως η Ευρώπη θα πρέπει να πιέσει την Τουρκία να σεβαστεί το Πρωτόκολλο Επανεισδοχής, καθώς ελάχιστα αιτήματα γίνονται αποδεκτά από τη γείτονα χώρα.

Αναφερόμενη στην κοινοβουλευτική παρουσία της Χρυσής Αυγής, υπογράμμισα ότι οφείλουμε να σεβαστούμε την ετυμηγορία του ελληνικού λαού, καθώς είναι άλλο πράγμα οι συμπεριφορές ατόμων και Κομμάτων και άλλο ο σεβασμός στη λαϊκή βούληση, όπως αυτή εκφράζεται στο πλαίσιο μιας Δημοκρατίας. Ολοκληρώνοντας την ομιλία μου, ανέφερα ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει ρατσισμός ή ξενοφοβία, αλλά φοβικό σύνδρομο, εξαιτίας της διογκούμενης και ανεξέλεγκτης παράνομης μετανάστευσης.

Παίρνοντας τον λόγο, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Αντιρατσιστικού Κινήματος (EGAM), κ. **Benjamin Abtan**, επεσήμανε ότι ήρθε στην Ελλάδα σε μία πολύ ιδιαίτερη και κρίσιμη στιγμή για τους πολίτες, για τον πολιτικό κόσμο και για την οικονομία. Συνεπώς, τα θέματα της ξενοφοβίας μπορεί να φαίνονται δευτερεύοντα ή αδιάφορα, ωστόσο, το να προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε το ρατσισμό δεν σημαίνει ότι δεν κατανοούμε τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Όπως ανέφερε, παρατηρείται κοινωνική βία, που έχει να κάνει με την οικονομική κατάσταση, όμως, ο ρατσισμός και ο αντισημιτισμός δεν είναι επίπτωση της οικονομικής κρίσης.

Σε άλλο σημείο του λόγου του, ο κ. Abtan παρατήρησε ότι υπάρχει μία άνοδος του ρατσισμού και του αντισημιτισμού κι εδώ και σε άλλες χώρες. Επίσης, σημείωσε

ότι μας ανησυχεί ιδιαίτερα η άνοδος, σε πολιτικό επίπεδο και σε επίπεδο κοινωνίας, της Χρυσής Αυγής, που είναι ένα ναζιστικό Κόμμα, παρά το γεγονός ότι κάποιοι δεν θέλουν να αποκαλείται έτσι. Πρόκειται για ένα θέμα πολύ ευαίσθητο, διότι παρατηρούνται, από τον Μάιο και μετά, πολλές βίαιες και ρατσιστικές ενέργειες, που γίνονται παράδειγμα και για άλλα αντίστοιχα Κόμματα σε άλλες χώρες.

Επιπλέον, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Αντιρατσιστικού Κινήματος διαπίστωσε ότι υπάρχουν προβλήματα που ευνοούν την άνοδο του ρατσισμού, όπως η μετανάστευση και κατέληξε πως η Ελλάδα δεν μπορεί να είναι μόνη της σε αυτό το πρόβλημα, αλλά πρέπει να βοηθηθεί από την Ε.Ε., για να το διαχειριστεί.

Από την πλευρά της, η Βουλευτής και Α΄ Αντιπρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κυρία **Ευαγγελία Αμμανατίδου - Πασχαλίδου**, σημείωσε ότι η φτώχεια και η εξαθλίωση, εξαιτίας των αλληπάλληλων μέτρων λιτότητας, είναι βασική αιτία για τον πολλαπλασιασμό και την ένταση των κρουσμάτων βίας, από τη στιγμή που τα μέτρα αυτά πλήττουν, κυρίως, τα χαμηλότερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα. Επιπλέον, υπογράμμισε ότι μία μερίδα κόσμου στρέφεται στην Ακροδεξιά, εξαιτίας της πεποίθησης που έχει διαμορφώσει για προσπάθεια συγκάλυψης πολλών σκανδάλων από τον πολιτικό κόσμο. Τέλος, η κυρία Αμμανατίδου εξέφρασε την άποψη ότι δεν είναι δυνατόν να συμμετέχει στο Συμβούλιο της Ευρώπης μία Βουλευτής του Κόμματος της Χρυσής Αυγής, το οποίο χαρακτήρισε «νεοναζιστικό», ενώ τόνισε ότι οι ρατσιστικές επιθέσεις δεν στρέφονται μόνο κατά των μεταναστών, αλλά στοχεύουν και σε άλλες ομάδες, όπως οι Ρομά ή ακόμη και τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Η κυρία **Μαρίνα Χρυσοβελώνη**, στην τοποθέτησή της, είπε ότι η επίσκεψη του κ. Abtan συνδυάζεται με μια περίοδο, κατά την οποία η Ελλάδα βιώνει μια πολύ μεγάλη κρίση, που θα γίνει ακόμα βαθύτερη με την ψήφιση του Πολυνομοσχεδίου από τη Βουλή. Επίσης, εξέφρασε την εκτίμηση ότι τα θέματα του ρατσισμού είναι πολύ σημαντικά και σίγουρα θα έχουμε πολύ μεγάλη έξαρση. Όσον αφορά στο ζήτημα της παράνομης μεταναστευτικής ροής, η κυρία Χρυσοβελώνη τόνισε ότι η αντιμετώπιση από τη χώρα μας είναι ελλειμματική και πως θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα, ώστε οι παράνομοι μετανάστες να προωθηθούν, με νόμιμες διαδικασίες, στις χώρες προέλευσής τους και όχι να βρίσκονται υπό συνθήκες κράτησης. Τέλος, χαρακτήρισε αποτρόπαιες τις πράξεις μελών της Χρυσής Αυγής και επισήμανε ότι η Συγκυβέρνηση των τριών Κομμάτων θα πρέπει να λάβει άμεσα δραστικά μέτρα, ώστε να μπορέσει να περιορίσει της ακρότητες των Βουλευτών και των μελών της.

- Στις 13 Νοεμβρίου 2012 υποδέχτηκα στη Βουλή των Ελλήνων **πενήντα γυναίκες - μέλη της Διεθνούς Οργάνωσης «Women 's International Club»**. Αφού τις καλωσόρισα, μίλησα για το κρίσιμο σταυροδρόμι, στο οποίο βρίσκεται, αυτήν τη

στιγμή, η Ελλάδα. Επεσήμανα, ωστόσο, ότι μετά την ψήφιση των δύο σημαντικών νομοσχεδίων στη Βουλή, του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 και του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2013, η Κυβέρνηση βάζει, πλέον, στόχο την ανάπτυξη της χώρας και την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Τόνισα πως σαφή ρόλο στην ανάκαμψη της χώρας και της οικονομίας μπορούν να παίξουν οι γυναίκες, ως πολύτιμοι ανθρώπινοι παραγωγικοί πόροι, τις οποίες οφείλουμε να βοηθήσουμε, ώστε να παραμείνουν στην αγορά εργασίας. Δεν παραβλέπουμε πως, σε περιόδους κρίσης, όπως αυτή που διανύουμε, οι γυναίκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην ανεργία. Σε πρόσφατη έρευνα, την οποία έδωσε στη δημοσιότητα η Eurostat (Σεπτέμβριος 2012), η ανεργία στην Ευρωζώνη σημειώνει ραγδαία άνοδο, ενώ η Ελλάδα, μαζί με την Ισπανία, κατέχουν τις πρώτες θέσεις, με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στις γυναίκες και τους νέους κάτω των 25 ετών. Αυτό σημαίνει πως χρειάζονται να ληφθούν πρόσθετα μέτρα και πολιτικές, που ενισχύουν και ενθαρρύνουν την απασχόληση των γυναικών, η οποία, πλέον, δεν ανακόπτεται μόνο λόγω της δημιουργίας οικογένειας, όπως συνέβαινε πριν κάποια χρόνια, αλλά και εξαιτίας της οικονομικής κρίσης.

- Στις 16 Νοεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στο Υπουργείο Εργασίας, μεταξύ του Υφυπουργού Εργασίας, κ. **Νίκου Παναγιωτόπουλου**, εμού, του μέλους της Επιτροπής μας και Βουλευτού του Κ.Κ.Ε., κυρίας **Διαμάντως Μανωλάκου** και του Προεδρείου της Ομοσπονδίας Τριτέκνων Ελλάδας, με επικεφαλής τον Πρόεδρο, κ. **Μανώλη Αχλαδιανάκη**. Η συζήτηση στράφηκε γύρω από τα μείζονα ζητήματα της θεσμικής αποκατάστασης των τριτέκνων και του νέου καθεστώτος του ενιαίου επιδόματος στήριξης τέκνων. Το Προεδρείο των Τριτέκνων ζήτησε την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας για τα θεσμικά ζητήματα και ο Υφυπουργός συμφώνησε να αναλάβει άμεσα τη σχετική πρωτοβουλία, σε συνεργασία με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

- Στις 3 Δεκεμβρίου 2012 συμμετείχα στη **Διάσκεψη των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, που πραγματοποιήθηκε στη **Λευκωσία**. Η διοργάνωση της Διάσκεψης έγινε στα πλαίσια της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δεύτερο εξάμηνο του 2012.

Κατά την ομιλία μου, αναφέρθηκα στην πολιτική της Ελλάδας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, επισημαίνοντας πως η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προώθηση της δημοκρατίας και των ατομικών ελευθεριών συγκροτούν τις βασικές αρχές του Ελληνικού Συντάγματος. Η χώρα που γέννησε τη Δημοκρατία αποδίδει πρωταρχική σημασία στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των

θεμελιωδών ελευθεριών, στην εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών και στη λειτουργία του κράτους δικαίου.

Στο περιθώριο της Διάσκεψης, είχα κατ' ιδίαν συνάντηση με την **Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Κύπρου, κυρία Σωτηρούλα Χαραλάμπους**, με την οποία είχαμε την ευκαιρία να ανταλλάξουμε απόψεις για την κοινωνική πολιτική, που εφαρμόζεται, για την καταπολέμηση της ανεργίας, καθώς και να ενημερωθώ για τα Προγράμματα που είναι δρομολογημένα στην Κύπρο, με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου. Καταλήγοντας, σημείωσα πως οι δυο χώρες θα πρέπει να συνεργαστούν σε επίπεδα κινητικότητας εργαζομένων, ώστε να δοθεί ανάσα στο πρόβλημα της ανεργίας, που αντιμετωπίζει η Ελλάδα.

- Στις 6 Μαρτίου 2013 απέστειλα επιστολή προς τον Πρόεδρο της Βουλής, κ. **Ευάγγελο Μείμαράκη**, μαζί με έξι ακόμα συναδέλφους γυναίκες Βουλευτές, με την οποία ζητούμε να υπάρξει **αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου στον τομέα της ισότητας των φύλων**, για την εφαρμογή της θεσμοθετημένης ισότητας και για την αλλαγή των αντιλήψεων που αφορούν στα φύλα. Επισημάναμε, επίσης, ότι χρειάζεται να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις που υπάρχουν, τόσο στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, όσο στις αναπαραστάσεις των γυναικών στα Μ.Μ.Ε. και **ζητήσαμε τη διεξαγωγή ειδικής συνεδρίας στην Ολομέλεια** για τα μείζονα ζητήματα που αφορούν στις γυναίκες, παρουσία και των Αρχηγών των Κομμάτων. Την επιστολή συνυπέγραψαν ακόμα οι συνάδελφοι: Μαρία Ρεπούση, Σοφία Βούλτεψη, Άννα Μάνη - Παπαδημητρίου, Όλγα Γεροβασίλη, Έλενα Κουντουρά και Αγγελική Γκερέκου.

- Στις 7 Μαρτίου 2013 η Βουλευτής και Β' Αντιπρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κυρία **Παρασκευή Χριστοφιλοπούλου**, είχε ορισθεί να συμμετάσχει στη Διακοινοβουλευτική Συνάντηση για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας, με θέμα: «Η απάντηση των γυναικών στην οικονομική κρίση», που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες. Ωστόσο, η κυρία Χριστοφιλοπούλου δεν μετέβη, τελικά, στις Βρυξέλλες, για λόγους ανωτέρας βίας.

- Στις 9 Απριλίου 2013 συναντήθηκα στη Βουλή των Ελλήνων με τη Διευθύντρια του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (E.I.G.E.), κυρία **Virginija Langbakk**, με αφορμή τη διήμερη επίσκεψή της στη χώρα μας.

Κατά τη συνάντησή μας μίλησα για τη δράση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, για τα θέματα που έχουν συζητηθεί ως σήμερα, καθώς και για τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι

γυναίκες στην εφαρμογή της ισότητας των φύλων. Σημείωσα ότι τα νομικά εργαλεία για τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων υπάρχουν, χρειάζεται, όμως, να γίνουν πολλά ακόμα στην εφαρμογή τους.

Η κυρία V. Langbakk, με τη σειρά της, με ενημέρωσε για τις ενέργειες του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου προς την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των χωρών της Ε.Ε., αναφορικά με θέματα ισότητας, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανεργία των γυναικών, υπό το πρίσμα της γενικότερης οικονομικής κατάστασης. Η Διευθύντρια του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου με κάλεσε, στις 13 Ιουνίου 2013, στις Βρυξέλλες, να συμμετάσχω στην παρουσίαση του Νέου Σύνθετου Δείκτη για την Ισότητα των Φύλων, από όλα τα κράτη-μέλη, για τα θέματα που αφορούν στην ισότητα, στην εξάλειψη των διακρίσεων, στην απασχόληση, στο trafficking κ.λπ..

Τέλος, επεσήμανα στην κυρία V. Langbakk ότι, ενόψει και της Ελληνικής Προεδρίας, κατά το α' εξάμηνο του 2014, οι δύο πλευρές θα πρέπει, το επόμενο διάστημα, να έχουν πιο στενή συνεργασία. Από την πλευρά της, η κυρία V. Langbakk συμφώνησε, λέγοντας ότι το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο διαθέτει αρκετά στατιστικά στοιχεία προς μελέτη, τα οποία και θα μπορούν να βοηθήσουν την ελληνική πλευρά.

- Στις 24 Απριλίου 2013 συναντήθηκα στη Βουλή με τον εμπειρογνώμονα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, κ. **Cephas Lumina**, ο οποίος επισκέφθηκε τη χώρα μας, προκειμένου να αξιολογήσει τις επιπτώσεις που έχουν επιφέρει τα μέτρα λιτότητας στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην ατζέντα της συζήτησής μας τέθηκε η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιόδους κρίσης, καθώς και θέματα, όπως: η ανεργία των γυναικών και των νέων, η παράνομη μετανάστευση, η βία, ο κοινωνικός αποκλεισμός, τα δικαιώματα των παιδιών και τα ασυνόδευτα παιδιά των προσφύγων.

Κατά τη συνάντησή μας, τόνισα πως η Ελλάδα διαθέτει πλήρες θεσμικό πλαίσιο για τη συνταγματική κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ, παράλληλα, εκτελεί στο ακέραιο τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις. Επίσης, υπογράμμισα πως η χώρα μας ισορροπεί ανάμεσα στην προσαρμογή των περιοριστικών μέτρων που επιβάλλει η Τρόικα - τα οποία δεν είναι ευχάριστα για κανέναν - και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αναφερόμενη στην παράνομη μετανάστευση, επεσήμανα πως είναι άδικο για την Ελλάδα να κρίνεται αυστηρά από τις διεθνείς Εκθέσεις, όταν όλοι ξέρουν πως σηκώνει το βάρος της παράνομης μετανάστευσης στα ανατολικά όρια της Ε.Ε.. Τόνισα πως είναι καιρός ο Ο.Η.Ε. να περάσει, διεθνώς, το μήνυμα ότι «είμαστε όλοι Έλληνες» και πως η Ελλάδα κάνει τεράστια προσπάθεια να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της κρίσης. Καταλήγοντας, επεσήμανα πως η Κυβέρνηση δεν ωραιοποιεί τις καταστάσεις, αλλά τις αντιμετωπίζει με ρεαλισμό και αυτό έχει κάνει, πλέον, τη χώρα πιο αξιόπιστη. Επικαλέστηκα,

μάλιστα, τον Αριστοτέλη, ο οποίος, ερωτηθείς τι κερδίζουν όσοι λένε ψέματα, απάντησε: να μην τους πιστεύει κανείς και όταν ακόμα λένε την αλήθεια!

- Στις 22 Μαΐου 2013 η Επιτροπή συνεδρίασε, με θέμα, μεταξύ άλλων, την **Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Νιλς Μούιζνιεκς, για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και για την προστασία των ανήλικων παιδιών μεταναστών.**

Σχετικά με την Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Νιλς Μούιζνιεκς, για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, επεσήμανα ότι αποτελεί κόλαφο για την Ελλάδα. Ωστόσο, σημείωσα πως, όπου η Ελληνική Πολιτεία θεωρεί ότι αδικείται, χρειάζεται να δοθούν απαντήσεις, ενώ, όπου πρέπει να συμμορφωθεί, να το πράξει. Σχετικά με αναφορές της Έκθεσης σε συγκεκριμένο πολιτικό Κόμμα, για το ναζιστικό του χαρακτήρα και τις ακραίες συμπεριφορές του, υπογράμμισα πως οφείλουμε να δούμε το φαινόμενο αυτό, όταν και όπου εμφανίζεται και πώς αντιδρά η Δημοκρατία με τους θεσμούς της. Η δημοκρατία κρίνεται από τις αντοχές τις οποίες επιδεικνύει. Ακόμα, χαρακτήρισα ως «άκομψη» τη σύσταση του Επιτρόπου για το πώς θα πρέπει να τοποθετούνται οι πολιτικοί Αρχηγοί, αλλά και τα πολιτικά Κόμματα. Τέλος, από την πλευρά της Κυβέρνησης, ο αρμόδιος Υπουργός Εσωτερικών, κ. **Χαράλαμπος Αθανασίου**, ο οποίος παρέστη στη συνεδρίαση της Επιτροπής μας, σημείωσε ότι έχει ζητήσει την αναθεώρηση της εν λόγω Έκθεσης, διότι τα στοιχεία του Ο.Ο.Σ.Α. είναι ανακριβή και έχουν ήδη σταλεί νεότερα στοιχεία για να επανεκτιμηθούν από τον Επίτροπο. Σημείωσε ότι η χώρα μας, βάσει στατιστικών στοιχείων, έχει τις λιγότερες καταδίκες για την καθαυτή παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ακόμα ανέφερε ότι η Ελλάδα δεν παίρνει ούτε ένα ευρώ από την Ε.Ε. σε ό,τι αφορά την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και την παιδεία για τα παιδιά των παράνομων μεταναστών. Όμως, έχουν πρόσβαση στην παιδεία, στα νοσοκομεία, στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και αυτά δεν αναφέρονται στην Έκθεση του Επιτρόπου.

- Στις 13 Ιουνίου 2013 συμμετείχα στην παρουσίαση του **Νέου Σύνθετου Δείκτη για την Ισότητα των Φύλων**, που έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες. Ο εν λόγω Δείκτης, τον οποίο συνέταξε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο, πολυεπίπεδων παραμέτρων, οι οποίοι συνθέτουν το θέμα της ισότητας των φύλων χρήσιμο για τη λήψη αποφάσεων, τον σχεδιασμό πολιτικών και την παρακολούθηση της ισότητας στα κράτη - μέλη.

- Στις 18 Ιουνίου 2013, με πρωτοβουλία μου, συνέταξα και απέστειλα επιστολή προς τον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, κ. **Μπαν Γκι Μουν**,

σχετικά με την Έκθεση του εμπειρογνώμονα του Οργανισμού, κ. **Cephas Lumina**, για τις επιπτώσεις των μέτρων λιτότητας στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην επιστολή μου επισημαίνω ότι θα ήταν προτιμότερο ο Ο.Η.Ε. να ενεργεί «ως Προμηθέας και όχι ως Επιμηθέας», ώστε να λειτουργήσει, πραγματικά, ευεργετικά για μια χώρα. Σημασία έχει αν ο Ο.Η.Ε. προτίθεται να αναλάβει δράσεις, με τα στοιχεία που διαθέτει και προς ποια κατεύθυνση.

Πίστη μου είναι πως, στην κοινοβουλευτική θητεία που διανύσαμε και μέσα από τις δύσκολες οικονομικές συγκυρίες που περνά ο τόπος, η Επιτροπή αυτή έπαιξε έναν σημαντικότερο ρόλο. Τόσο εγώ, όσο και τα μέλη της Επιτροπής μας, με τις στοχευμένες εισηγήσεις μας, με την προσωπική συμβολή του καθενός και της καθεμιάς από εμάς, συντελέσαμε, ώστε πολλά από τα ζητήματα που θέσαμε στην Επιτροπή μας να βρουν λύση ή έστω να γίνουν σημαντικά βήματα προς την εύρεση μιας λύσης.

Εκτιμώ πως, ως Πρόεδρος της Επιτροπής, υλοποίησα τον στόχο που είχα θέσει στην αρχή, όταν ξεκινήσαμε τις εργασίες μας: να μην παραμείνει αυτή η Επιτροπή σε ευχολόγια, αλλά με τη συμμετοχή και τη σύμπραξη όλων μας να παράγουμε πολιτική και να φέρουμε αποτελέσματα.

Κλείνοντας αυτήν τη συνοπτική αναφορά μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους συναδέλφους μου Βουλευτές, τους φορείς που κλήθηκαν και με μεγάλη προθυμία μετείχαν στην Επιτροπή μας, αλλά και τους αρμόδιους υπαλλήλους της Βουλής, για την άψογη συνεργασία που είχαμε, καθ' όλη τη διάρκεια των εργασιών της Επιτροπής.

Συνοψίζοντας...

«Γιατί είναι η μόνη πόλη από τις σημερινές, που, όταν δοκιμάζεται, αποδεικνύεται ανώτερη της φήμης της και η μόνη, η οποία ούτε στον εχθρό που της επιτίθεται δίνει αφορμή να αγανακτήσει με όσα παθαίνει από τέτοιους αντιπάλους, ούτε στους συμμάχους της δίνει αφορμή για παράπονα, γιατί τάχα εξουσιάζονται από ανάξιους....

...Ιδρύσαμε παντού αιώνια μνημεία και των συμφορών μας και των επιτυχιών μας. Για μια τέτοια πόλη και αυτοί, εδώ, λοιπόν, πολεμώντας γενναία, πέθαναν, για να μην την στερηθούν και είναι φυσικό ο καθένας από όσους απομένουν να θέλει να μοχθήσει γι' αυτήν...».

(Περικλέους Επιτάφιος)

IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

A. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

1. ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ **ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΝΑ ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗ**

Εισαγωγή

Κατά τη συνεδρίαση της 19ης Απριλίου 2013, τα μέλη της Επιτροπής ενημερώθηκαν από τη Συνήγορο του Πολίτη, κυρία Καλλιόπη Σπανού, επί της Ειδικής Εκθέσεως του Συνηγόρου του Πολίτη, για το πολύ σημαντικό θέμα «Φύλο και εργασιακές σχέσεις».

Σύμφωνα με την Έκθεση, οι υποθέσεις που χειρίστηκε ο Συνήγορος στο πεδίο της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών, κατά το 2012, σε μεγάλο βαθμό, αντανakλούν την ένταση των προβλημάτων που έχει επιφέρει η οικονομική κρίση στις εργασιακές σχέσεις.

Στην Έκθεση επισημαίνονται τα ακόλουθα: Οι επιπτώσεις της κρίσης έχουν επηρεάσει εμφανώς όλους τους εργαζομένους. Ωστόσο, παρατηρείται διαφοροποίηση σε βάρος των γυναικών και μάλιστα σε φάσεις που συνδέονται με την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα. Ειδικότερα, η εγκυμοσύνη και η μητρότητα εξακολουθούν να έχουν αρνητικά επακόλουθα στην επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών και στην ανάληψη εκ μέρους τους θέσεων ευθύνης.

Αντί η κρίση να οδηγήσει στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων όλου του δυναμικού της χώρας, τα στερεότυπα έρχονται πιο έντονα στο προσκήνιο και τείνουν να παράγουν αποκλεισμούς. Η αυξανόμενη ύφεση και τα προβλήματα που αυτή προκαλεί στην απασχόληση κατανέμονται άνισα κατά φύλο. Τίθεται, μάλιστα, το ερώτημα μήπως ακυρωθεί η όποια πρόοδος είχε συντελεστεί τα προηγούμενα χρόνια, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μη αξιοποίηση πολύτιμων ανθρώπινων πόρων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ελέγχοντας την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών στην εργασία, αντιμετωπίζει περιπτώσεις καταγγελιών συμβάσεων εργασίας, μονομερούς βλαπτικής μεταβολής των όρων εργασίας, διάκρισης λόγω φύλου στην επαγγελματική εξέλιξη, σε αμοιβές και επιδόματα, καθώς και κρούσματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

Βασικές διαπιστώσεις

Από την εισήγηση της Συνηγόρου του Πολίτη, κυρίας Καλλιόπη Σπανού, προέκυψαν οι εξής διαπιστώσεις:

Αναφορικά με τις καταγγελίες συμβάσεων εργασίας:

- Ως απολύτως συνδεδεμένες με το φύλο, η εγκυμοσύνη και η μητρότητα εξακολουθούν να επιδρούν ανασταλτικά στην εργασιακή ζωή των γυναικών. Το πρόβλημα λαμβάνει, μάλιστα, την ακραία μορφή διάκρισης, όταν η σύμβαση εργασίας καταγγέλλεται με αυτές τις αφορμές.

Αναφορικά με τη μονομερή βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας:

- Διαπιστώθηκε καταχρηστική μονομερή επιβολή εκ περιτροπής απασχόλησης σε εργαζόμενες που επιστρέφουν από άδεια μητρότητας.

Το ζήτημα της επιβολής εκ περιτροπής απασχόλησης διερευνήθηκε από τον Συνήγορο με αφορμή σημαντικό αριθμό καταγγελιών. Εργοδότες προέβησαν σε καταχρηστική μονομερή επιβολή εκ περιτροπής απασχόλησης, δηλαδή παροχής εργασίας κατά ορισμένες μόνο ημέρες την εβδομάδα, σε εργαζόμενες που επέστρεψαν στην εργασία τους, έπειτα από άδεια μητρότητας.

Αναφορικά με την επαγγελματική εξέλιξη και διάκριση λόγω φύλου:

- Ο Συνήγορος διαπίστωσε την ύπαρξη διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου σε όλες τις σχετικές υποθέσεις που διερεύνησε. Ωστόσο, ενδεικτικό των αντιστάσεων που συναντά η αρχή της ίσης μεταχείρισης είναι το γεγονός ότι μόνο σε μία περίπτωση, η οποία αφορούσε στην επαγγελματική εξέλιξη άνδρα εργαζομένου, υπήρξε θετική έκβαση και άρση της διάκρισης μετά τη διαμεσολάβηση της Ανεξάρτητης Αρχής.

Αναφορικά με αμοιβές και επιδόματα:

- Η περικοπή αμοιβών και επιδομάτων κατά τη διάρκεια των αδειών μητρότητας και ανατροφής, αλλά και κατά τη διάρκεια των αναρρωτικών αδειών λόγω επαπειλούμενης κήσης, επιτείνουν τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στις αμοιβές, ακόμη και στον δημόσιο τομέα, στον οποίο υποτίθεται ότι υφίσταται πλήρης εξίσωση στα ζητήματα αυτά.

Αναφορικά με τη σεξουαλική παρενόχληση:

- Τα ζητήματα της σεξουαλικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας έχουν εγγενή δυσκολία, καθώς, εκτός όλων των άλλων, τα πρόσωπα που την υφίστανται διστάζουν να την αναφέρουν σε μια Ανεξάρτητη Αρχή. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να επιτευχθεί σταδιακά η κοινωνική συνειδητοποίηση ότι η σεξουαλική παρενόχληση συνιστά προσβολή της προσωπικότητας των προσώπων που πέφτουν θύματα αυτής. Στο ζήτημα αυτό ο Συνήγορος θεωρεί

ότι πρέπει να λάβει χώρα ενημέρωση για το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο σε όλους τους εργασιακούς χώρους, ενδεχομένως με τη συμβολή ενδιάμεσων κοινωνικών και επαγγελματικών φορέων.

Συμπέρασμα

Επειδή το φαινόμενο της άνισης μεταχείρισης των δύο φύλων στα εργασιακά περιβάλλοντα είναι πολυσύνθετο και σε αυτό εμπλέκονται πολλοί φορείς, είναι αναγκαίο να δράσουμε τόσο συλλογικά, όσο και προσωπικά, προς τη διευθέτηση του θέματος και την επίλυση των σχετικών προβλημάτων. Όπως πολύ σωστά υπογραμμίζει η Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη: «Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις περί φύλου είναι εδραιωμένες σε επαγγελματικούς χώρους, παραδοσιακά ανδροκρατούμενους, όπως είναι οι Ένοπλες Δυνάμεις και τα Σώματα Ασφαλείας. Εμφανίζονται ωστόσο και σε επαγγελματικούς χώρους, όπως η εκπαίδευση, η δημόσια διοίκηση και οι υπηρεσίες υγείας. Ενώ οι γυναίκες υπερτερούν αριθμητικά, δεν έχουν αντίστοιχη παρουσία στις ανώτερες βαθμίδες της ιεραρχίας». Τα μέλη της Επιτροπής συμφώνησαν ότι είναι αναγκαία η δρομολόγηση δράσεων, που θα εξασφαλίσουν συνθήκες ίσης μεταχείρισης και ίσης αμοιβής ανδρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο, είτε για τον ιδιωτικό είτε για τον δημόσιο τομέα.

2. ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΝΑ ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗ

Εισαγωγή

Με τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου αποτίσαμε ελάχιστο φόρο τιμής στη διαχρονική συμμετοχή των απανταχού γυναικών που αγωνίστηκαν και αγωνίζονται για τη διασφάλιση νέας προοπτικής της συλλογικής ταυτότητας του γυναικείου φύλου.

Νιώθοντας την κρισιμότητα των περιστάσεων, οι Ελληνίδες ήταν παρούσες στις κινητοποιήσεις, από τις αρχές του 20ου αιώνα, για την απόκτηση του δικαιώματος του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι», για να το κατοχυρώσουν, τελικά, το 1952, με το ν. 2159. Η πλήρης κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών ψηφίστηκε στις 28 Μαΐου του 1952, χωρίς, όμως, τελικά, να συμμετέχουν στις εκλογές του Νοεμβρίου, γιατί δεν είχαν ενημερωθεί οι εκλογικοί κατάλογοι.

Το 1953, σε επαναληπτική εκλογή στη Θεσσαλονίκη, εξελέγη η πρώτη γυναίκα Βουλευτής. Ήταν η Ελένη Σκούρα («Ελληνικός Συναγερμός»), που, μαζί με τη Βιργινία Ζάννα («Κόμμα Φιλελευθέρων»), υπήρξαν οι δυο πρώτες γυναίκες υποψήφιες για το βουλευτικό αξίωμα. Το 1956 ορίζεται η πρώτη γυναίκα Υπουργός, η Λίνα Ταλδάρη, Βουλευτής του Κόμματος της Ε.Ρ.Ε., ως Υπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας.

Το γυναικείο κίνημα πέτυχε τη μεγαλύτερη νίκη του, όταν στο Σύνταγμα του 1975 καθιερώθηκε η αρχή της ισότητας των δυο φύλων. Το Σύνταγμα του 1975 είναι το πρώτο Σύνταγμα της Ελλάδας που ορίζει ρητά ότι «όλοι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου».

Στα χρόνια που ακολούθησαν, οι Ελληνίδες απέκτησαν ρόλους που, στο παρελθόν, φαινόταν αδιανόητο να έχουν. Οι αγώνες των γυναικών για ισότητα στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα πρέπει να αποτελέσουν δέσμευση για τη συνέχιση των δράσεών μας για πλήρη ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Βασικές διαπιστώσεις

Από τις ομιλίες εκπροσώπων γυναικείων οργανώσεων στην Επιτροπή, προέκυψαν οι εξής διαπιστώσεις:

Αναφορικά με τη συμμετοχή της γυναίκας σε σημαντικές θέσεις:

- Η προώθηση των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων βρίσκεται σε συνάρτηση με την πολιτισμική και οικονομική κουλτούρα μιας χώρας. Η κυρίαρχη ιδεολογία μιας χώρας άλλοτε προάγει, άλλοτε επιβραδύνει και άλλοτε αναστέλλει την εξέλιξη της γυναίκας μέσα στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

- Εκείνο που έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι η πραγματική αντιπροσώπευση των γυναικών σε θέσεις ευθύνης και όχι η τυπική συμμετοχή.
- Είναι όχι μόνο ευκαίιο, αλλά και αναγκαίο να επιτευχθεί ισχυρότερη συμμετοχή των γυναικών στα κοινά.
- Το δικαίωμα των γυναικών να συμμετέχουν ισότιμα σε οποιαδήποτε μορφή εξουσίας είναι αδιαμφισβήτητο.

Αναφορικά με την ενίσχυση του ρόλου της γυναίκας, μητέρας και συζύγου:

- Η μητρότητα προστατεύεται από το Σύνταγμα, γεγονός που αποδεικνύει ότι ο νομοθέτης δέχεται τη βιολογική διαφορετικότητα. Συνεπώς, χρειάζονται πολιτικές που θα συμβάλλουν στην επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται από τη διαφορετικότητα αυτή.
- Οι υποστηρικτικές δομές του Κράτους πρέπει να κινούνται προς την κατεύθυνση της συμφιλίωσης των επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων της γυναίκας.
- Χρειάζεται η λήψη μέτρων υποστήριξης των εργαζόμενων γυναικών. Επιβάλλεται η ύπαρξη αυστηρού πλαισίου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
- Έχει αποδειχθεί, κυρίως στις βόρειες χώρες, ότι είναι εφικτό οι γυναίκες να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο κοινωνικό γίγνεσθαι και παράλληλα η χώρα, στην οποία δραστηριοποιούνται, να μην αντιμετωπίζει δημογραφικό πρόβλημα.

Αναφορικά με την ισότητα ανδρών - γυναικών:

- Απαιτείται ενδυνάμωση των τομέων που ενισχύουν την πρόοδο της γυναίκας (π.χ. της παιδείας).
- Πρέπει να δρομολογηθούν ενέργειες για ίση μεταχείριση και των δύο φύλων στην πρόσβαση εργασίας.
- Αποτελεί ουσιαστικό στόχο η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για την ανάγκη εκπροσώπησης των δύο φύλων στην πολιτική ζωή.
- Οι γυναικείες οργανώσεις αποτελούν τον πιο ισχυρό σύμμαχο κάθε γυναίκας, όποιο αξίωμα και αν κατέχει.

Συμπέρασμα

Τα μέλη της Επιτροπής συμφώνησαν ότι ακόμη υπάρχει σημαντικό έλλειμμα στη συμμετοχή των γυναικών, τόσο στην παραγωγική διαδικασία, όσο και στα κοινά και στην κάλυψη υψηλών θέσεων στον δημόσιο, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Η ισότητα ανδρών και γυναικών δεν αποτελεί μόνο θεσμικό θέμα, αλλά θέμα καθημερινότητας. Προς την κατεύθυνση αυτή, κρίθηκε αναγκαία η συμμετοχή όλων, ώστε να δημιουργηθούν εκείνοι οι όροι και οι προϋποθέσεις, που θα δημιουργήσουν τις καλύτερες συνθήκες εμπέδωσης της ισότητας των δύο φύλων.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ - ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τις τελευταίες δεκαετίες, το θέμα της ισότητας των φύλων και της εξισορρόπησης της επαγγελματικής με την οικογενειακή και προσωπική ζωή των ατόμων αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία και γίνεται βασικός στόχος των ευρωπαϊκών πολιτικών. Αν και έχουν σημειωθεί σημαντικά βήματα προς την ισότητα των φύλων, βρισκόμαστε ακόμη μακριά από μια πραγματικά ισότιμη κοινωνία, καθώς οι διακρίσεις με βάση το φύλο παραμένουν σε πολλά επίπεδα. Για πολλά χρόνια, οι πολιτικές για την ισότητα των φύλων είχαν αναδειχθεί ως ένα αποκλειστικά γυναικείο ζήτημα. Οι γυναίκες έπρεπε να φροντίσουν να προωθήσουν τα εν λόγω ζητήματα, διότι οι γυναίκες, υποτίθεται, θα ωφελούνταν από μια πιο ισότιμη κοινωνία.

Ωστόσο, κατά την πρόσφατη περίοδο, τα πράγματα έχουν διαφοροποιηθεί. Πολλές έρευνες και μελέτες συγκαταλέγουν και την αρσενική ταυτότητα ως καταλύτη στην προώθηση της ισότητας των φύλων και όλες αυτές οι προσεγγίσεις έχουν αυξηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όπως επισημαίνεται, η επίτευξη της ισότητας χρειάζεται την ενεργή συμμετοχή και των δύο φύλων, προκειμένου να αρθούν οι ανισότητες και οι υφιστάμενες ανισορροπίες. Γίνεται αντιληπτό ότι, παρότι κάποιες ομάδες ανδρών ευνοούνται από τις άνισες σχέσεις εξουσίας που επικρατούν στις κοινωνίες μας, αντίστοιχα, κάποιοι άλλοι άνδρες μειονεκτούν από αυτές τις ανισότητες.

Η εκπαίδευση και η εργασία, η εμπλοκή των ανδρών στη φροντίδα και στην οικιακή εργασία, η υγεία των ανδρών και η συμμετοχή τους στο σχεδιασμό πολιτικών για την ισότητα, είναι μερικοί από τους τομείς όπου οι άνδρες συμμετέχουν πολύ λίγο.

Οι νέες θεωρήσεις για τους ρόλους των ανδρών επισημαίνουν πως τα κυρίαρχα μοντέλα αρρενωπότητας σταδιακά μεταβάλλονται. Ενώ παλαιότερα είχαμε την αντίληψη ότι ο άνδρας είναι ο οικονομικά υπεύθυνος της οικογένειας, σταδιακά μεταβαίνουν σε ένα νέο μοντέλο αρρενωπότητας, που ονομάζεται «caring masculinities» (δηλαδή άνδρες που παρέχουν φροντίδα) και αποτελεί την απάντηση στα έμφυλα ζητήματα παροχής φροντίδας. Αποτελεί την εναλλακτική αντίληψη για την επίτευξη μιας πιο ισόρροπης κατανομής στους τομείς, τόσο της αμειβόμενης, όσο και της μη αμειβόμενης εργασίας, η οποία γίνεται στα πλαίσια του ιδιωτικού βίου.

Σε σχέση με την αγορά εργασίας, εξακολουθεί να αποτελεί, βέβαια, χαρακτηριστικό για την κατασκευή της ανδρικής ταυτότητας η θέση τους στην αγορά εργασίας. Οι κοινωνικές σχέσεις που συνδέονται με την εργασία αποτελούν βασικές κοινωνικές σχέσεις για την κατασκευή της αρρενωπότητας και της διαμόρφωσης των σχέσεων με τις γυναίκες και τα παιδιά. Βέβαια, τα στατιστικά δείχνουν, γενικά, μια σύγκλιση των δεικτών απασχόλησης ανδρών και γυναικών. Οποσδήποτε, οι

οριζόντιες διακρίσεις παραμένουν, αλλά από τα ποσοστά απασχόλησης στις ηλικίες από 15 έως 34 ετών βλέπουμε ότι δεν υπάρχουν πάρα πολύ σοβαρές διαφοροποιήσεις. Στην Ελλάδα, αν και είμαστε κοντά στην Ε.Ε. των 27, η γυναικεία απασχόληση υπολείπεται των ανδρών.

Μια άλλη εμφανής διάκριση στην αγορά εργασίας είναι σε σχέση με την παρουσία μικρών παιδιών. Έτσι, ενώ οι άνδρες με παιδιά έχουν αρκετά υψηλά ποσοστά απασχόλησης, στις γυναίκες, όταν αποκτήσουν παιδιά, μειώνεται σημαντικά η συμμετοχή τους, κάτι που σημαίνει ότι καταπιάνονται, κυρίως, με το μέγλωμα των παιδιών. Επίσης, παρατηρούνται διαφορές στις ώρες απασχόλησης, αφού οι γυναίκες απασχολούνται λιγότερες ώρες από τους άνδρες.

Όσον αφορά στη συμμετοχή των ανδρών στις μη αμειβόμενες εργασίες και στην εμπλοκή τους σε θέματα φροντίδας, παρατηρούμε ότι εκεί μειονεκτούν πολύ οι Έλληνες άνδρες. Έχουμε πολύ μικρό ποσοστό ανδρών που ασχολούνται στη φροντίδα των παιδιών και στις οικιακές εργασίες. Οι γονικές άδειες και προς τα δυο φύλα αποτελεί, βέβαια, ένα μέτρο που βοηθά σημαντικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

Τέλος, σε σχέση με την υγεία, επισημαίνεται ότι οι άνδρες υστερούν στα θέματα υγείας σε σχέση με τις γυναίκες. Επίσης, κάτι πολύ σημαντικό είναι ότι η αναλογία των ανδρών που απασχολούνται στην παροχή φροντίδας επαγγελματικά έχει αυξηθεί πάρα πολύ, δηλαδή έχουν αυξηθεί οι άντρες που εργάζονται σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, σε Κ.Α.Π.Η., σε ηλικιωμένους, σε τομείς που, μέχρι σήμερα, ήταν παραδοσιακά γυναικείοι. Αυτό συμβαίνει λόγω των αλλαγών στην αγορά εργασίας, αναγκάζοντας τους άνδρες να κατευθύνονται και σε άλλους, πιο «θηλυκοποιημένους» τομείς απασχόλησης, που παλαιότερα δεν πλησίαζαν. Επίσης, στο προσδόκιμο ζωής, εκεί, παραδοσιακά, πλεονεκτούν οι γυναίκες, ενώ οι άντρες εμφανίζουν περισσότερα προβλήματα υγείας και έχουν και πρῶιμη θνησιμότητα.

Συνοπτικά, είναι πολύ σημαντική η μείωση αυτών των ανισοροπιών στην αγορά εργασίας και στις θέσεις ευθύνης, στη φροντίδα της οικογένειας, αλλά και στο προσδόκιμο ζωής. Ασφαλώς, υπάρχουν γενετικές διαφορές ή διαφορετικά βιολογικά δεδομένα, όπως και διαφορετικές ψυχολογικές και κοινωνικές συνθήκες, που διαμορφώνουν τα διαφορετικά ποσοστά των ανδρών και των γυναικών στους τομείς αυτούς.

Ωστόσο, σε πολιτικό επίπεδο, χρειάζεται ενίσχυση της συμμετοχής των ανδρών σε θεσμικά όργανα για θέματα ισότητας. Είναι πολύ κομβικό ζήτημα να συμμετέχουν και οι άνδρες σε επιτροπές για θέματα ισότητας των φύλων. Ένα παράδειγμα καλής πρακτικής για την ενασχόληση των ανδρών με την ισότητα των φύλων αποτελεί το φιλανθικό μοντέλο. Το 1972, ιδρύθηκε στη χώρα το Συμβούλιο για την Ισότητα των Φύλων, το οποίο είναι θεσμικά κατοχυρωμένο και λειτουργεί αδιάλειπτα σχεδόν σαράντα χρόνια. Εκτός από την Κυβέρνηση, συμμετέχουν τα πολιτικά Κόμματα της

Αντιπολίτευσης, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της ισότητας των φύλων και λοιποί φορείς. Το εν λόγω Συμβούλιο λειτουργεί ως φόρουμ ανταλλαγής απόψεων, προβληματισμών και υποβολής προτάσεων. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συναίνεση και η συνέχεια στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, ανεξάρτητα από το ποια Κόμματα βρίσκονται στην εξουσία.

Ένα άλλο μέτρο, το οποίο λειτουργεί προς όφελος της ισότητας των φύλων, είναι η χρήση της γονικής άδειας από τους πατέρες. Επιβάλλεται η παροχή ουσιαστικών κινήτρων για την αύξηση του αριθμού των ανδρών που κάνουν χρήση αυτής, διότι έτσι αυξάνεται η ισότητα των φύλων μέσα στο σπίτι, αμβλύνεται η ανισοκατανομή των βαρών στο ζευγάρι, μειώνεται η βία και ενισχύεται η κοινωνικοποίηση. Τα οφέλη της γονικής άδειας είναι μακροπρόθεσμα, όσον αφορά στην επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, γι' αυτό και πρέπει να υποστηριχθεί και να ενισχυθεί τόσο από την Πολιτεία, όσο και από τους Κοινωνικούς Φορείς, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Πρέπει όλοι και όλες να συνειδητοποιήσουμε την αξία της ισότητας των φύλων και την αναγκαιότητά της στην εποχή της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, που σήμερα ζει ο πλανήτης.

**4. ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (Ε.Ι.Γ.Ε.)
ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ - ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Σύνθετος Δείκτης για την Ισότητα των Φύλων συνετάγη από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (Ε.Ι.Γ.Ε.) και παρουσιάστηκε, για πρώτη φορά, στις 13 Ιουνίου 2013, στις Βρυξέλλες, όπου εκ μέρους της Ελλάδας συμμετείχε η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κυρία **Κατερίνα Παπακώστα – Σιδηροπούλου**, συνοδευόμενη από την εμπειρογνώμονα σε θέματα ισότητας και μέλος του Experts' Forum του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (Ε.Ι.Γ.Ε.), κυρία **Λάουρα Αλιπράντη**.

Η συλλογή των στοιχείων για τον εν λόγω Δείκτη ξεκίνησε το 2010 και ολοκληρώθηκε το 2013. Η έρευνα βασίστηκε σε στοιχεία από τις Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες των κρατών και η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε είναι ίδια με αυτήν του Ο.Ο.Σ.Α. (Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας). Ο Δείκτης μετράει την ισότητα συνολικά και σε διάφορους τομείς προτεραιότητας, δίνοντας, παράλληλα, τη δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ ομογενοποιημένων δεδομένων της Ε.Ε. των 27 και αναμένεται ανά διετία να επικαιροποιείται.

Ο Δείκτης επικεντρώνεται και αναλύει τις διαφορές των δύο φύλων σε έξι βασικούς τομείς: την εργασία, τις αμοιβές, την εκπαίδευση, τον χρόνο, την εξουσία και την υγεία, ανά χώρα. Επίσης, έχει δυο δευτερεύοντες τομείς: την ισότητα στις διάφορες ειδικές κοινωνικές ομάδες (όπως οι αλλοδαποί, οι μεγαλύτερης ηλικίας απασχολούμενοι κ.λπ.) και τη βία.

Ένα από τα στοιχεία που κατέγραψε ο Δείκτης και προκαλεί εντύπωση είναι το γεγονός ότι, αν και η αξία της ισότητας των φύλων έχει αναγνωριστεί εδώ και χρόνια από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις πολιτικές της, στο σύνολο των χωρών της Ε.Ε., **βρισκόμαστε μόλις στα μισά του δρόμου προς την κοινωνία με πραγματική ισότητα των φύλων**, με μέσο όρο βαθμολογίας της Ε.Ε. 54% (όπου 1 σημαίνει καμία ισότητα των φύλων και 100 σημαίνει πλήρης ισότητα των φύλων).

Επίσης, ο τομέας που παρουσιάζει το χαμηλότερο επίπεδο στην ισότητα των φύλων είναι αυτός της **εξουσίας και της λήψης αποφάσεων**, με μέσο όρο βαθμολογίας μόλις **38%** σε επίπεδο Ε.Ε., κάτι που σημαίνει ότι τα κράτη - μέλη χρειάζονται περισσότερο τις γυναίκες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η μεγαλύτερη απόσταση από την ισότητα των φύλων είναι εμφανής όσον αφορά στην εκπροσώπηση των γυναικών και των ανδρών στα διοικητικά συμβούλια των μεγάλων επιχειρήσεων, με μέσο όρο βαθμολογίας της Ε.Ε. μόνο 23,3%. Μέτρα, όπως ένα

σύστημα ποσοτώσεων, θα μπορούσε να βελτιώσει την ισότητα των φύλων στον τομέα αυτόν και να οδηγήσει σε μια θετική επίδραση σε όλους τους άλλους τομείς.

Ίσο μερίδιο στις δραστηριότητες φροντίδας για την επίτευξη του στόχου απασχόλησης της Ε.Ε.

Κάτι που κάνει ιδιαίτερη αίσθηση είναι ότι, σύμφωνα με τον Δείκτη, η Ε.Ε. θα μπορούσε να φτάσει πιο γρήγορα στην επίτευξη του στόχου της απασχόλησης, δηλαδή τουλάχιστον στο 75% το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού της Ε.Ε. ηλικίας 20-64 ετών το 2020, αν πετύχαινε τη βελτίωση της ισότητας στον παράγοντα χρόνο, βελτιώνοντας, δηλαδή, την ισότητα στον τομέα του χρόνου, που δαπανάται ιδίως στις μη αμειβόμενες εργασίες του ιδιωτικού βίου, όπως είναι η φροντίδα τρίτων προσώπων (παιδιών, ηλικιωμένων κ.λπ.) και οι οικιακές δραστηριότητες.

Είναι ενδεικτικό ότι η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι περιορισμένη λόγω της **δυσανάλογης συμμετοχής τους στις παραπάνω δραστηριότητες φροντίδας**. Ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων δείχνει μεγάλες διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών στον τομέα αυτόν, με μέσο όρο βαθμολογίας μόλις 39% σε επίπεδο Ε.Ε., πολύ κάτω από τη μέση. Για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης για την Ευρώπη, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η **ίση κατανομή του χρόνου που δαπανάται για την παροχή φροντίδας μεταξύ γυναικών και ανδρών**. Παράλληλα με τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης, είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της φροντίδας των παιδιών, όπως αναφέρεται σε στόχους της Συνθήκης της Βαρκελώνης, το να **εντείνει τις προσπάθειες για να αυξήσει τη συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα των παιδιών**.

Η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών παρεμποδίζεται σοβαρά από την έλλειψη δεδομένων

Αν και τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. έχουν δεσμευτεί να καταστήσουν την Ε.Ε. έναν χώρο δίχως βία, ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων δείχνει ότι υπάρχει σοβαρό έλλειμμα δεδομένων ανά φύλο σε αυτόν τον τομέα. Και αυτό διότι η βία κατά των γυναικών παραμένει **μια από τις πιο ευρέως διαδεδομένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της εποχής μας**, που έχει τις ρίζες της στις ανισότητες μεταξύ των φύλων και, παράλληλα, τις ενισχύει. Ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων καλεί όλους τους φορείς χάραξης πολιτικής της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση αυτού του κενού.

Αναφορικά με τα στοιχεία που παρουσιάζει ο Δείκτης για την Ελλάδα, σημειώνεται ότι στο Γενικό Δείκτη Ισότητας είμαστε στο 40%, δηλαδή **είμαστε η 3η χώρα από το τέλος, μετά τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία!** Στην εργασία είμαστε πάνω από τη μέση, παρά το γεγονός ότι έχουμε αυξημένη ανεργία, στο 59,7%, με

μέσο όρο στην Ε.Ε. των 27 το 69%, αλλά είμαστε μεταξύ των πέντε χαμηλότερων χωρών μελών της Ε.Ε.. Αναφορικά με τις αμοιβές ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα, είμαστε στο 63,3%, σε σχέση με το μέσο όρο στην Ε.Ε., που είναι 68,9%. Στην εκπαίδευση είμαστε κάτω από το 50%, δηλαδή είμαστε στο 36,7%, ενώ και ο ευρωπαϊκός μέσος όρος δεν είναι υψηλός, είναι κάτω από το 50%, συγκεκριμένα είναι στο 48,9%. Πολύ χαμηλά είμαστε και στην ισότητα στον τομέα της Δια Βίου μάθησης, όπου έχουμε μόλις 26.5%.

Όσον αφορά στο χρόνο που έχουμε στη διάθεσή μας τα δυο φύλα, φαίνεται πως δεν υπάρχει καμία ισότητα στο μοίρασμα του χρόνου. Η χώρα μας είναι στο 17.4%, την ώρα που ο ευρωπαϊκός μέσος όρος στον τομέα αυτόν είναι 38.8%. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ανισοκατανομή των υποχρεώσεων μεταξύ των φύλων στις δραστηριότητες της οικογενειακής και προσωπικής ζωής.

Σε ό,τι αφορά την εξουσία, η χώρα μας βρίσκεται στο 24,4%, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος στον τομέα αυτόν είναι **38.8%**. Στην ανάλυση του τομέα αυτού, στον υποτομέα της πολιτικής εξουσίας, η χώρα μας αγγίζει το **41.4% έναντι 49.9%** του ευρωπαϊκού μέσου όρου και στον υποτομέα της οικονομικής εξουσίας είμαστε στο **14.4%, έναντι του 29%** του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Ένας τομέας όπου οι Ελληνίδες φαίνεται να απολαμβάνουν την ισότητα αποτελεί η Υγεία! Στον τομέα αυτόν καταγράφεται ισότητα 92.4%, ξεπερνώντας τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, που βρίσκεται στο 90.1%. Ο τομέας αυτός αναλύεται σε υποτομείς της κατάστασης υγείας, όπου η ισότητα βρίσκεται στο 92.2%, αλλά και στην πρόσβαση στην υγεία, που εδώ καταγράφουμε ένα 92.6%.

Ο Σύνθετος Δείκτης για την Ισότητα των Φύλων αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο, πολυεπίπεδων παραμέτρων, που συνθέτουν το θέμα της ισότητας των φύλων, χρήσιμο για τη λήψη αποφάσεων, τον σχεδιασμό πολιτικών και την παρακολούθηση της ισότητας στα κράτη - μέλη.

Είναι κοινή αλήθεια ότι στο θέμα της ισότητας των φύλων πρέπει ακόμα να γίνουν πολλά. Χρειάζεται να εδραιωθεί ο κρατικός φορέας ισότητας σε έμπυχο δυναμικό, τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά. Χρειάζεται, επίσης, αλλαγή νοοτροπιών και κουλτούρας στους Έλληνες και στις Ελληνίδες. Απαιτείται σύμπνοια απ' όλους και απ' όλες μας, έτσι ώστε η ισότητα των φύλων να είναι ουσιαστική ισότητα και να μην είναι μόνο στη νομοθεσία.

B. ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΡΕΠΟΥΣΗ

1. ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συνεδρίασε με θέμα **την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών και το τέλος της βίας λόγω φύλου** στις 6 Δεκεμβρίου 2012 .

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κυρίες Αναστασία Σωτηριάδου, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, Βάσω Μαργαριτίδου, Πρόεδρος της Οργάνωσης «Πρωτοβουλία: Γυναίκα και Υγεία», Μαρία Πυργάκη, Πρόεδρος της Σοροπτιμιστικής Ένωσης Ελλάδος, Ευθυμία Ιωαννίδου, Επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Lobby Γυναικών, Μαριάνθη Αλειφεροπούλου – Χαλβατζή, Α΄ Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Γυναικών Ελλάδος (Ο.Γ.Ε.), Ειρήνη Φερέτη, Αντιπρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, Ευαγγελία (Λίλιαν) Γαζή, Γενική Γραμματέας της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, Ελένη Σταμέλου, Γενική Γραμματέας της Χριστιανικής Ένωσης Νεανίδων (Χ.Ε.Ν.), Ζαφειρούλα Δημαδάμα, Γενική Γραμματέας του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών, Ειρήνη Δορκοφίκη, Επικεφαλής της Μ.Κ.Ο. «Φροντίδα για το παιδί και την οικογένεια», Χριστίνα Βογιατζή, εκπρόσωπος της Ένωσης Γυναικών Ελλάδος (Ε.Γ.Ε.), Σταυρούλα Ζέλλου, εκπρόσωπος της Παναθηναϊκής Οργάνωσης Γυναικών και Αντωνία Τσαρέα, μέλος του Δ.Σ. του Δικτύου για την Καταπολέμηση της Ανδρικής Βίας κατά των Γυναικών.

Στη συνεδρίαση παρέστη και η Αντιπρόεδρος της Βουλής, κυρία Μαρία Κόλλια - Τσαρουχά.

Η βία κατά των γυναικών και η ενδοοικογενειακή βία συνιστούν κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι προβλήματα που επηρεάζουν όλους τους τομείς της κοινωνίας. Αποτελούν ακραίες εκδηλώσεις των άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών και η Ελληνική Πολιτεία οφείλει να αντιμετωπίσει συνολικά την απειλή αυτή κατά της προσωπικότητας και της ακεραιότητας των γυναικών.

Η σεξουαλική βία και ο βιασμός, η σεξουαλική παρενόχληση, ο αναγκαστικός γάμος, η σωματική κακοποίηση από τους συντρόφους και η αναγκαστική έκτρωση και στείρωση είναι μερικές από τις μορφές με τις οποίες αυτή μπορεί να εκδηλωθεί.

Μπορεί, επίσης, να είναι ψυχολογική, που αποτελείται από τη λεκτική κακοποίηση, την κριτική, την απομόνωση και τις απειλές. Το γεγονός ότι μπορεί να μη λαμβάνει σωματική μορφή δεν την κάνει λιγότερο επιβλαβή ή σοβαρή. Οι δράστες και τα θύματα προέρχονται απ' όλα τα κοινωνικά στρώματα. Πρέπει να επισημανθεί πως δεν είναι μόνο οι γυναίκες που υποφέρουν. Τα παιδιά, όταν είναι μάρτυρες της βίας, τραυματίζονται, επίσης.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση τουλάχιστον μία στις δέκα γυναίκες βιώνει τη σεξουαλική βία, ενώ μία στις πέντε βιώνει βία στην οικογένεια, σύμφωνα με στοιχεία του Συμβουλίου της Ε.Ε.. Η βία κατά των γυναικών στις 47 χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει ετήσιο οικονομικό κόστος τουλάχιστον 32 δις ευρώ (επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Στην Ελλάδα μία στις τέσσερις γυναίκες έχει ήδη ή πρόκειται να υποστεί ενδοοικογενειακή βία κατά τη διάρκεια της ζωής της (Γενική Γραμματεία Ισότητας). Η πλειοψηφία των κακοποιημένων γυναικών ανέφεραν ότι υφίστανται βία, οποιασδήποτε μορφής, επί δέκα έτη και άνω.

Όπως δείχνουν, επίσης, τα στοιχεία από την [Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900](#) της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, που παρέχει ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική σε γυναίκες θύματα βίας, το φαινόμενο είναι σε έξαρση. Από τον Μάρτιο του 2011, όταν άνοιξε η Γραμμή και μέχρι τον Μάρτιο του 2013, δέχθηκε συνολικά 10.176 κλήσεις και 74 ηλεκτρονικά μηνύματα, αποδεικνύοντας την έκταση και τη σοβαρότητα του προβλήματος.

Στη χώρα μας το νομοθετικό πλαίσιο, πλέον, υπάρχει και είναι ο **v. 3500/2006** για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, με τον οποίο, μεταξύ άλλων, ποινικοποιήθηκε η κακοποίηση των γυναικών και ο συζυγικός βιασμός, καθώς και ο **v. 3064/2002** για την «Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών». Το άρθρο 8 του νόμου αυτού ποινικοποιεί τη σωματεμπορία, ενώ το άρθρο 12, παρ. 1, προβλέπει την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος για τη ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν στην αρωγή προς τα ανήλικα θύματα. Με την έκδοση του εν λόγω Προεδρικού Διατάγματος, με αριθμό 233/2003, εξειδικεύεται η παροχή προστασίας και αρωγής στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, ενώ προβλέπεται άμεση και δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, εξασφάλιση νομικής υποστήριξης και διερμηνείας, καθώς και προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για ανήλικα θύματα κακοποίησης.

Σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας, το **2006**, ψηφίστηκε σχετική διάταξη, που περιλαμβάνεται στο νόμο «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη,

στους όρους και στις συνθήκες εργασίας και άλλες συναφείς διατάξεις». Οι νόμοι αυτοί καλύπτουν θεσμικά επαρκές μέρος του πολυσύνθετου αυτού ζητήματος.

Η χώρα μας, επιπλέον, είναι μεταξύ των 17 χωρών που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, το 2011, στην Κωνσταντινούπολη. Πρόκειται για το πρώτο νομικά δεσμευτικό ολοκληρωμένο εργαλείο, που δημιουργεί ένα συνεκτικό δεσμευτικό πλαίσιο για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών, την προστασία των θυμάτων, την ποινική δίωξη των δραστών, ενώ εμπλέκει και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζει τη βία κατά των γυναικών και ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως μορφή διάκρισης. Προβλέπει την ποινικοποίηση συγκεκριμένων ποινικών αδικημάτων, όπως η παρακολούθηση, ο αναγκαστικός γάμος, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, η αναγκαστική έκτρωση και η αναγκαστική στείρωση. Εξετάζει, ακόμη, την προσέγγιση που απαιτείται για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, καλώντας, κατ' ουσίαν, τους σχετικούς φορείς, υπηρεσίες και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο), που συμμετέχουν, να συνεργαστούν με συντονισμένο τρόπο. Καθιερώνει έναν ισχυρό και ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης και παρέχει ένα συγκεκριμένο ρόλο στους Βουλευτές, στον έλεγχο της εφαρμογής της Σύμβασης, σε εθνικό επίπεδο.

Επίσης, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης καλείται να εκτιμά τακτικά την εφαρμογή του κειμένου της Σύμβασης, ενώ θα πρέπει να επικυρωθεί από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, ώστε να αποκτήσει ισχύ νόμου.

Υποστηρίζουμε, ως Επιτροπή, την τροποποίηση ορισμένων διατάξεων του Οικογενειακού Δικαίου, στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της εφαρμογής της Συνταγματικής Αρχής της Ισότητας των Φύλων, αλλά και την προσαρμογή του στις ανάγκες της σύγχρονης οικογένειας, η οποία έχει αλλάξει. Επιδιώκουμε την ίδρυση ενός εξειδικευμένου οργάνου εκδίκασης, του οικογενειακού δικαστηρίου, που θα είναι αποκλειστικά αρμόδιο για τις υποθέσεις, στοχευμένα και με ταχεία απονομή και εκδίκαση των υποθέσεων. Πρέπει να διεκδικήσουμε τη σύσταση Ειδικών Αστυνομικών Μονάδων Άμεσης Επέμβασης σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, όπως λειτουργούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Δεν αρκεί, όμως, μόνο το θεσμικό πλαίσιο, καθώς δεν αποφεύγεται η «δευτερογενής θυματοποίηση» όσων θυμάτων καταγγέλλουν στα δικαστήρια τον δράστη της επίθεσης εναντίον τους, αλλά συχνά και ο κοινωνικός διασυρμός που ακολουθεί την καταγγέλλουσα γι' αυτό. Ιδιαίτερα ευάλωτες είναι οι γυναίκες μετανάστριες, οι οποίες, παρόλο που πρωταγωνιστούν ως θύματα σε περιστατικά βίας, δεν τα καταγγέλλουν, λόγω φόβου απόλυσης, αδυναμίας επικοινωνίας, της μη σταθερής διαμονής σε ένα μέρος ή λόγω δυσκολιών στη νομιμοποίησή τους. Σε

συνθήκες, μάλιστα, κρίσης και υψηλής ανεργίας, καταντά σχεδόν απαγορευτικό για μια γυναίκα θύμα να προβεί σε καταγγελία. Χρειάζεται ενθάρρυνση των θυμάτων να καταγγέλλουν και αυστηροποίηση των επιπτώσεων, τόσο για τους θύτες, όσο και για τους εργοδότες, εφόσον οι εργοδότες δεν προστατεύουν επαρκώς τις εργαζόμενες.

Έχει σημασία να δρούμε ως Πολιτεία προληπτικά και όχι κατ' ανάγκη κατασταλτικά, διότι η πρόληψη είναι αυτή στην οποία πρέπει να δώσουμε τη μεγάλη έμφαση. Οφείλουμε να εντάξουμε στα εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία μας ειδικό μάθημα, για το θεσμό της οικογένειας, για τα στερεότυπα, για την προστασία της οικογένειας από τη βία, αλλά και τη συμφιλίωση των φύλων. Ανάλογα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να συνεχιστούν και να επεκταθούν στους αστυνομικούς, προκειμένου να αντιμετωπίζουν καλύτερα και ταχύτερα τα θύματα και να βρίσκουν τρόπους διαφυγής από την περαιτέρω θυματοποίησή τους.

Το θέμα της βίας κατά των γυναικών θα πρέπει, επίσης, να ενταχθεί ως θέμα και στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Είναι αταξινόμητη η βία κατά των γυναικών, ως προς την ταξινόμηση που έχουν οι ασθένειες, για το σύστημα υγείας. Αυτή η έλλειψη δημιουργεί πολλές διαρθρωτικές δυσκολίες, γιατί, όταν ο γιατρός πρέπει να σημειώσει π.χ. «κάκωση από άνδρα», γράφει «πτώση» ή «εκδορές» και όχι το φαινόμενο που έχει μπροστά του. Επιπλέον, αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, που έχουν εντάξει τη βία κατά των γυναικών σε ασφαλιστικά μέτρα, ζητούν από την Ελλάδα, από τα νοσοκομεία, πιστοποιητικά, για να μπορέσουν να πάρουν οι γυναίκες αυτές την αποζημίωσή τους. Η ύπαρξη ειδικού γιατρού και νοσοκόμας στα νοσοκομεία, εκπαιδευμένων σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, θα ήταν ένα επιπλέον θετικό στοιχείο στην αντιμετώπιση ανάλογων περιστατικών. Πρέπει, ακόμη, να υπάρχουν ειδικά κέντρα πιστοποίησης. Έχουμε τόσα κέντρα ψυχικής υγείας, έχουμε τόσα κέντρα πρωτοβάθμιας φροντίδας, με δυναμικό επαρκές και αυτό δεν αξιοποιείται, δεν ενημερώνεται, δεν εκπαιδεύεται για το θέμα αυτό.

Σε ό,τι αφορά τις οριζόντιες παρεμβάσεις εθνικής ωφέλειας προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας, υπάρχει ένας Προϋπολογισμός από την καθ' ύλην αρμόδια Γενική Γραμματεία Ισότητας, ύψους 1.639.000 ευρώ, προκειμένου να πραγματοποιηθούν αυτές οι οριζόντιες δράσεις.

Παράλληλα, λειτουργεί, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή, η γραμμή SOS 15900 για γυναίκες θύματα βίας. Για τις δράσεις που πραγματοποιούνται και είναι δράσεις ευαισθητοποίησης και δημοσιότητας, δηλαδή τηλεοπτικό, ηλεκτρονικό, ραδιοφωνικό, κοινωνικό μήνυμα, για την οργάνωση ημερίδων και τα συμβουλευτικά κέντρα της Γενικής Γραμματείας, υπάρχουν σχετικές αναρτήσεις στους σταθμούς του Μετρό. Πρέπει να διεκδικήσουμε τη διαμόρφωση Κώδικα Δεοντολογίας για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, έτσι ώστε, ει δυνατόν, να περιοριστούν τα φαινόμενα της πορνογραφίας και των σεξιστικών διαφημίσεων.

Υπάρχουν, επίσης, παρεμβάσεις, οι οποίες αφορούν στην ανάπτυξη από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας 14 Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών, θυμάτων βίας, δύο στη Διοικητική Περιφέρεια Αττικής (Αθηνών και Πειραιώς) και ένα σε κάθε μία από τις άλλες Διοικητικές Περιφέρειες, δηλαδή στις πόλεις όπου θα εδρεύουν (στην Κομοτηνή, στη Λάρισα, στα Γιάννενα, στην Κέρκυρα, στην Πάτρα, στην Τρίπολη, στο Ηράκλειο, στη Μυτιλήνη, στη Θεσσαλονίκη, στην Κοζάνη, στην Ερμούπολη και στη Λαμία).

Λειτουργούν τέσσερα Συμβουλευτικά Κέντρα, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουμε, στην Αθήνα, στην Πάτρα, στο Ηράκλειο και στη Λαμία. Αναμένεται η έναρξη λειτουργίας άλλων τριών, στην Κομοτηνή, στα Γιάννενα και στην Τρίπολη.

Χρειάζεται να προωθηθεί και να ολοκληρωθεί το εθνικό σχέδιο για την αντιμετώπιση της βίας, με τη λειτουργία όλων των Κέντρων και των Ξενώνων, που έχει καθυστερήσει πολύ. Πρέπει να αγωνιστούμε, ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των δομών αυτών, οι οποίες δημιουργούνται μέσα από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Τα δύο χρόνια, που χρηματοδοτούνται οι δομές από το **Ε.Σ.Π.Α.**, δεν είναι αρκετά και μετά υπάρχει κίνδυνος οι δομές αυτές να σταματήσουν την λειτουργία τους .

Είναι, επίσης, πάρα πολύ σημαντικός ο ρόλος των γυναικείων οργανώσεων. Η κοινωνία των πολιτών και σε αυτόν τον χώρο πρέπει να ενδυναμωθεί. Χρειάζεται συνεργασία και συνοχή, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τα θέματα που μας αφορούν.

Οι Βουλευτές - μέλη της Επιτροπής μπορούν να παίξουν ρόλο «κλειδί», αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση στη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία ανάμεσα στο ευρύ κοινό. Συγχρόνως, μπορούν να έχουν μία άμεση επίδραση στο νομοθετικό πλαίσιο, προτείνοντας και υιοθετώντας συγκεκριμένους νόμους κατά της βίας των γυναικών και παρακολουθώντας την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

2. ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συνεδρίασε στις 19 Μαρτίου του 2013 με θέμα **την παιδική κακοποίηση**.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Θεόδωρος Παπαθεοδώρου, Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Βασιλική Αρτινοπούλου, Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής του Παρατηρητηρίου Πρόληψης της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Χριστίνα Παπανικολάου, Γενική Γραμματέας Δημόσιας Υγείας και Φωτεινή Κουλούρη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, Ευτυχία Κατσιγαράκη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Πρόληψης Εγκληματικότητας και Σωφρονιστικής Αγωγής Ανηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Γεώργιος Σταματόπουλος, Αστυνομικός Υποδιευθυντής, εκπρόσωπος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Γεώργιος Μόσχος, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού), Γεώργιος Νικολαΐδης, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, Γεράσιμος Κολαΐτης, Πρόεδρος της Εταιρείας Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.), Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδοψυχιατρικής και Διευθυντής της Παιδοψυχιατρικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Κώστας Γιαννόπουλος, Πρόεδρος του Εθελοντικού Οργανισμού για τα Παιδιά «Το Χαμόγελο του Παιδιού».

Η κακοποίηση ή κακομεταχείριση ενός παιδιού περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη της υγείας, της ζωής, της ανάπτυξης ή της αξιοπρέπειάς του, στο πλαίσιο μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης ή δύναμης. Πρόκειται για ένα σύνθετο ζήτημα, οι συνέπειες του οποίου έχουν διάρκεια και επηρεάζουν καθοριστικά τη μετέπειτα ζωή του παιδιού. Επίσης, οι άνθρωποι που υπέστησαν κακοποίηση, όταν ήταν παιδιά, ενδέχεται να προβούν οι ίδιοι σε κακοποίηση παιδιών, όταν ενηλικιωθούν. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας θεωρεί και προσεγγίζει το φαινόμενο αυτό όχι απλά ως θέμα προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού, αλλά ως ένα σύγχρονο θέμα δημόσιας υγείας.

Η παρέμβαση σε περιπτώσεις κακοποίησης αρχίζει από τη στιγμή που θα γίνει η καταγγελία ή που κάποιος θα απευθυνθεί σε κάποιον ειδικό. Η βασική προτεραιότητα είναι η προστασία του θύματος με κάθε τρόπο, ακόμα και με την απομάκρυνσή του από το κακοποιητικό περιβάλλον. Στην περίπτωση των παιδιών, συνήθως, προτείνεται νοσηλεία για μερικές μέρες, κατά τη διάρκεια των οποίων θα γίνουν και όλες οι απαραίτητες εξετάσεις και μετά η ομάδα των ειδικών θα αποφασίσει εάν το παιδί θα γυρίσει σπίτι του ή θα πάει σε ίδρυμα, σε ανάδοχη οικογένεια ή θα δοθεί για υιοθεσία. Σε περίπτωση που αποφασιστεί η απομάκρυνση από το οικογενειακό περιβάλλον, τότε αναζητείται χώρος φιλοξενίας σε δημόσιο ίδρυμα ή σε αντίστοιχο Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης.

Η χώρα μας διαθέτει Στέγες Φιλοξενίας Ανηλίκων, που λειτουργούν στα πλαίσια του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ανήκουν στις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, είναι ν.π.δ.δ., που φτιάχτηκαν με το ν. 2724/1940 και χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Υπάρχει, όμως, λόγω της οικονομικής κρίσης, μια σημαντική μείωση στα χρήματα που τελικά εξασφαλίζονται για τις Εταιρείες αυτές, στα χρήματα από διάφορες δωρεές ή στα κληροδοτήματα που βρίσκονται στα περιουσιακά στοιχεία των Εταιρειών αυτών.

Οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, οι οποίες έχουν εξασφαλίσει τα ανάλογα χρήματα και την οικονομική βοήθεια, ιδρύουν Στέγες Φιλοξενίας Ανηλίκων. Στέγες Πλήρους Φιλοξενίας διαθέτουν οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών, Πειραιά και Ηρακλείου. Υπάρχουν περιπτώσεις παιδιών που, μετά το σχολείο, μέχρι αργά το βράδυ, πηγαίνουν σε Στέγες που τους παρέχουν τροφή και ενισχυτική διδασκαλία. Οι Στέγες αυτές βρίσκονται στην Καρδίτσα και στην Αλεξανδρούπολη. Υπήρχαν Στέγες Φιλοξενίας στην Εταιρία Προστασίας Ανηλίκων Βόλου και Κοζάνης, αλλά, δυστυχώς, έχει ανασταλεί προς το παρόν η λειτουργία τους. **Είναι αναγκαίο να λειτουργήσουν Στέγες Φιλοξενίας σε όσο το δυνατόν περισσότερες περιοχές και να στελεχωθούν με το κατάλληλο προσωπικό, προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχουν τις κατάλληλες υπηρεσίες στα παιδιά. Αντίστοιχες υπηρεσίες φιλοξενίας και διαμονής παιδιών παρέχονται και από ιδρύματα, όπως το «Χαμόγελο του Παιδιού», μετά από εισαγγελικές εντολές και δικαστικές αποφάσεις.**

Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί το ότι στην Ελλάδα, μέχρι σήμερα, δεν έχουν οργανωθεί ειδικά προγράμματα με πρωτοβουλία δημόσιων υπηρεσιών, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων, τα οποία να αφορούν στο θέμα της πρόληψης και αντιμετώπισης φαινομένων σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης παιδιών, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε Κέντρο Παιδικής Προστασίας (ίδρυμα).

Επίσης, στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο, αλλά και στους κανονισμούς λειτουργίας των ιδρυμάτων, δεν υπάρχουν ειδικότερες προβλέψεις για τη συστηματική διαχείριση του θέματος αυτού, σε όλα τα στάδιά του (την πρόληψη, την αναγνώριση και την αντιμετώπιση). Απουσιάζει, δηλαδή, ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους, που με σαφή τρόπο να προστατεύει και να προλαμβάνει ή να αντιμετωπίζει την πιθανή σεξουαλική παρενόχληση μέσα στο σύστημα του ιδρύματος. Η αντικειμενική αυτή δυσκολία δεν συνεπάγεται ότι δεν γίνεται ποιοτική δουλειά σε δημόσια ιδρύματα και Μ.Κ.Ο, όπως π.χ. στο **«Χαμόγελο του Παιδιού»**.

Οι κατά περίπτωση προσπάθειες για τέτοιου τύπου παρεμβάσεις έχουν συνήθως περιορισμένο χαρακτήρα και αφορούν στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε φορέα. Όμως, θα ήταν πολύ χρήσιμο να ανακοινωθούν, να ανταλλαχθούν απόψεις και απόπειρες, για να δημιουργηθούν κοινοί και καταξιωμένοι επιστημονικά και εμπειρικά άξονες προσέγγισης και εποπτείας του θέματος, για όλα τα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας, στα οποία διαμένουν ανήλικοι. **Η ύπαρξη σύγχρονου θεσμικού πλαισίου και η ακόλουθη καθιέρωση εξειδικευμένου ελέγχου από τις εποπτεύουσες δημόσιες υπηρεσίες, σε συνεργασία με ερευνητικά ιδρύματα ψυχικής υγείας του παιδιού και του εφήβου, όσο και η τήρηση ειδικών κανόνων λειτουργίας της κοινωνικής υπηρεσίας στη δομή ενός ιδρύματος, κρίνονται ως απολύτως αναγκαίες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου.**

Η απουσία, επίσης, ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού, με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και με ορίζοντα πενταετίας, έχει τεθεί επανειλημμένα από τον Συνήγορο του Πολίτη και, παρόλο που το 2007 υπήρξαν εξαγγελίες ενός τέτοιου σχεδίου, δεν έχει υλοποιηθεί ακόμα. Αυτό πρέπει να προχωρήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις του Συνηγόρου, όπως τη συγκρότηση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού, την οργάνωση της καταγραφής, της συγκέντρωσης και επεξεργασίας των δεδομένων, σε εθνικό επίπεδο, σχετικά με τις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες για παιδιά, δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και για τα περιστατικά ανηλίκων που εξυπηρετούνται.

Είναι αδύνατο ένας φορέας, από μόνος του, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ή Μη Κυβερνητική Οργάνωση ή μόνο του το Υπουργείο Υγείας ή μόνο του το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, να αντιμετωπίσει αυτό το θέμα. Γι' αυτό είναι αναγκαία η ύπαρξη ενός αρμόδιου και με την ανάλογη νομοθετική κατοχύρωση συντονιστικού Διυπουργικού Οργάνου, όπως το ανωτέρω, που θα έχει υπό την εποπτεία του τις Υπηρεσίες διαφόρων Υπουργείων και τη συνεργασία με τις Μ.Κ.Ο.. Έχει παρατηρηθεί, δυστυχώς, ότι το κάθε Υπουργείο, η κάθε Υπηρεσία ή ο κάθε φορέας Μ.Κ.Ο. έχουν άλλου είδους στήσιμο, κατεύθυνση, ενδιαφέρον και λειτουργούν με μη συνεργατικούς τρόπους. Το Όργανο αυτό θα είναι, επιπλέον, αναγκαίο για το συντονισμό της παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης για τα

Δικαιώματα του Παιδιού του Ο.Η.Ε., που ενσωματώθηκε στην Ελλάδα με το ν. 2112/1992 και δεν έχει ανατεθεί μέχρι σήμερα σε ένα Σώμα ή Διυπουργικό Όργανο.

Στο νομοθετικό πλαίσιο, η Ελλάδα έχει προσαρμοστεί, τα τελευταία χρόνια, σε σημαντικό βαθμό, στις επιταγές της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. σχετικά με την προστασία των παιδιών από τη βία, ενώ θεσπίστηκαν επιπλέον νομοθετικές διατάξεις σε αυτήν την κατεύθυνση, όπως: **1)** ο ν. 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία, όπου, μεταξύ άλλων, προβλέπεται η απαγόρευση σωματικής τιμωρίας στα παιδιά **2)** ο ν. 3625/2007, με τον οποίο κυρώθηκε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, ο οποίος έφερε σημαντικές αλλαγές στο Ποινικό Δίκαιο και την Ποινική Δικονομία και **3)** ο ν. 3727/2008, με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης.

Παρά τις βελτιώσεις του νομοθετικού πλαισίου, διαπιστώνονται από τον Συνήγορο του Πολίτη σημαντικές ελλείψεις στις Υπηρεσίες που δέχονται και διαχειρίζονται σχετικές καταγγελίες. Χρειάζεται συστηματικότερη επιμόρφωση και καθοδήγηση των επαγγελματιών πρώτης γραμμής (εκπαιδευτικών, βρεφονηπιοκόμων, παιδίατρων κ.λπ.) στην αναγνώριση ενδείξεων κακοποίησης και στις ενέργειες, στις οποίες θα πρέπει να προβούν, κατά περίπτωση.

Η καλύτερη αξιοποίηση εθελοντών, η εποπτεία και οργάνωσή τους, ώστε να αποτελούν ένα σταθερό δίκτυο εξωιδρυματικών προσώπων αναφοράς για τα προστατευόμενα παιδιά και να υποστηρίζουν τις λειτουργίες του ιδρύματος, είναι, επίσης, σημαντική. Στα περισσότερα ιδρύματα, όπως το «Χαμόγελο του Παιδιού», αλλά και στις Στέγες Φιλοξενίας Ανηλίκων, αναπτύσσεται ο εθελοντισμός, σε ομαδικό ή ατομικό επίπεδο. Οι εθελοντές είναι ευαισθητοποιημένοι πολίτες, που προσφέρουν υπηρεσίες σε ένα ίδρυμα, είτε ύστερα από προσωπική πρωτοβουλία είτε στο πλαίσιο της δράσης Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Έχει δειχθεί από σχετικές εφαρμογές ότι η εκπαίδευση και η συνεχής εποπτεία των φροντιστών-παιδαγωγών έχει ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα στην πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση περιστατικών κακοποίησης, κάθε είδους. Ο/Η παιδαγωγός ζει δίπλα στο παιδί, σε όλες τις πτυχές του 24ώρου, μέσα στο ίδρυμα, ενώ, ταυτόχρονα, το συνοδεύει και σε εξωτερικές δραστηριότητες, διαπαιδαγωγώντας το σε τρόπους συμμετοχής και συμπεριφοράς μέσα στην ευρύτερη κοινότητα. Κατά συνέπεια, το παρατηρεί, συζητά μαζί του, συμμετέχει σε όλες του τις δραστηριότητες και τις αντίστοιχες συμπεριφορές, εντός και εκτός ιδρύματος. Άρα, καθίσταται άμεσα και συνεχώς αποδέκτης πολλαπλών και σύνθετων πληροφοριών, που, όμως, ποικίλουν ως προς τον τρόπο που εκφράζονται. Απαιτούνται δε ειδικές γνώσεις, ώστε η παιδαγωγός να είναι σε θέση να τις εντοπίσει, να τις αξιολογήσει, να

επιλέξει για ποιες θα ενημερώσει τους επόπτες της και να διαγνώσει προβλήματα παρενόχλησης, από όπου και αν προέρχεται αυτή.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ειδίκευση του/της ψυχολόγου και του/της κοινωνικού/-ής λειτουργού του ιδρύματος και η διαρκής συνεργασία τους με εμπειρογνώμονες (παιδοψυχιάτρους), ιδρύματα και υπηρεσίες. Οι επιστήμονες που συνεργάζονται με ένα ίδρυμα, οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί, χρειάζεται να έχουν εξειδικευθεί στη διάγνωση, στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση κάθε μορφής παρενόχλησης και ιδίως της σεξουαλικής, ως της πλέον τραυματικής. Πέραν της όποιας εκπαίδευσής τους, χρειάζεται τακτική επιμόρφωση, συνεργασία με εμπειρογνώμονες, ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας με άλλα ιδρύματα. Σε ένα ίδρυμα δεν καλούνται μόνο να συνεργάζονται με τα παιδιά άμεσα (εξατομικευμένες και ομαδικές συνεδρίες), αλλά, ακόμη, να εκπαιδεύουν, να εποπτεύουν και να προσανατολίζουν τα άλλα μέλη του προσωπικού σε όλη τους τη συμπεριφορά προς τα παιδιά και, επιπλέον, σε αυτό το εξειδικευμένο θέμα. Ταυτόχρονα, επιλέγουν και εποπτεύουν ένα σύνολο εθελοντών. Τέλος, σχεδιάζουν τις πρακτικές του ιδρύματος και τη συνεχή βελτίωσή τους μέσα από την αξιοποίηση της εμπειρίας.

Η ανάπτυξη ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών επιδρά θετικά στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Σημαντική επίδραση στην πρόληψη έχει η οργάνωση της ομαδικής ζωής μέσα στο ίδρυμα, ώστε να προσφέρει όσο το δυνατόν περισσότερες δυνατότητες ανάπτυξης της ατομικής ταυτότητας και του αυτοσεβασμού, με αποτέλεσμα τα παιδιά να διεκδικούν την προσωπική τους ασφάλεια και να μην ενδίδουν σε κάθε είδους παρενοχλήσεις από ενήλικες ή συνομηλίκους/ες.

Ο **θεσμός της αναδοχής** είναι μέσο αποϊδρυματοποίησης και καλύτερης εποπτείας της ζωής και της ανάπτυξης των παιδιών, τόσο για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο διαμένουν στο ίδρυμα, όσο και μετά τη μονιμότερη τοποθέτησή τους σε ανάδοχη οικογένεια. Οι μορφές αναδοχής (βραχυπρόθεσμη, μακροπρόθεσμη, σταθερή, φιλοξενία σε αργίες), ακόμη και κάθε είδους σταθερή εξωιδρυματική σχέση με ενήλικο πρόσωπο ή οικογένεια, που περιλαμβάνει σταθερή συμμετοχή στη ζωή του παιδιού (μελέτη, έξοδοι, σχολικές γιορτές, διημερεύσεις και σποραδικές διανυκτερεύσεις κ.λπ.), προσφέρουν στο παιδί ένα πλέγμα προσωπικών σχέσεων, που επιτρέπει την ομαλή ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη.

Στην Ελλάδα λειτουργεί ελάχιστα ο θεσμός, λόγω των δυσκολιών χρηματοδότησης, που επιδρούν απαγορευτικά στη διατήρηση της αναγκαίας εποπτείας. **Επίσης, απουσιάζει εκείνο το θεσμικό πλαίσιο που θα διευκόλυne τις διαδικασίες αναδοχής, αναθέτοντάς τις σε δημόσιες υπηρεσίες και σε υποχρεωτική συνεργασία με τα ιδρύματα.** Δυστυχώς, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου διοικήσεις ιδρυμάτων δεν θεωρούν σημαντικό το θεσμό της αναδοχής ή αποφεύγουν τις ευθύνες που αυτός απαιτεί. Δεν είναι, όμως, δυνατό μία τέτοια

σημαντική δίοδος αποϊδρυματοποίησης και κοινωνικής επανένταξης του εγκαταλειμμένου ή κακοποιημένου παιδιού να επαφίεται στη διάθεση κάθε φορέα παιδικής προστασίας και να μη μεθοδεύεται από τις δημόσιες υπηρεσίες.

Τα Κέντρα Πρόληψης, που λειτουργούν στους Δήμους, έχουν εφαρμόσει σε ιδρύματα το Πρόγραμμα «Στηρίζομαι στα πόδια μου». Το Πρόγραμμα αυτό πραγματοποιείται από ειδικά εκπαιδευμένους ψυχολόγους - παιδοψυχιάτρους και περιλαμβάνει σειρά ομαδικών συνεδριών σε παιδιά που ζουν σε ιδρύματα, με στόχο την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και αυτογνωσίας, την ανάπτυξη ατομικών δεξιοτήτων και την εν γένει ενδυνάμωσή τους. **Είναι σημαντικό να επενδύσουμε στην ψυχοκοινωνική ένταξη των παιδιών-εφήβων, καθώς είναι αυτή που έχει μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα, όπως δείχνουν και αντίστοιχες πρακτικές σε άλλες χώρες της Ευρώπης.**

Η εκπαίδευση-επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επιπλέον βοηθητικός παράγοντας. Επιμόρφωση μπορεί να υπάρξει σε εκπαιδευτικούς και σε άλλους επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, σε σχέση με την Εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Ο.Η.Ε. (ν. 2101/1992) και τις προβλέψεις αυτής. Η εκπαίδευση στα δικαιώματα του παιδιού θα μπορούσε να περιληφθεί στην εκπαιδευτική ύλη σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και να διεξάγεται με τις παραπάνω βιωματικές μεθόδους. Τα σχολεία μπορούν, ακόμη, να ενημερώνουν τους γονείς και να διοργανώνουν συναντήσεις και σεμινάρια σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών.

Πρέπει, επίσης, να τονισθεί η συνεισφορά του «Χαμόγελου του Παιδιού», με τη συμμετοχή της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.), στη διαδικασία ενεργοποίησης του Προγράμματος «**AMBER ALERT**» για τα εξαφανισθέντα παιδιά. Την εγκατάσταση και υλοποίηση του τμήματος αυτού έχει αναλάβει η ίδια η Μ.Κ.Ο.. Το εν λόγω Πρόγραμμα λειτουργεί μέσω της σύμπραξης ιδιωτικών φορέων και ο ρόλος της Αστυνομίας είναι βασικός, καθώς δίνει, ουσιαστικά, το «πράσινο φως» της συγκατάθεσης, για να θέσει τον μηχανισμό σε ισχύ. Το Πρόγραμμα συνίσταται στη συμμετοχή ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι υποχρεούνται να διακόπτουν το πρόγραμμά τους κατά τακτά χρονικά διαστήματα και να εκπέμπουν μηνύματα και πληροφορίες σχετικά με την εξαφάνιση του παιδιού. Επίσης, γίνεται διαβίβαση μηνύματος και προβολή πληροφοριών σχετικά με το θύμα και το περιστατικό στις οδικές και ηλεκτρονικές σημάνσεις, στο μετρό, στα αστικά λεωφορεία, στα τρένα και στα πλοία.

Είναι σημαντικό, τέλος, να συνεχίσουν τη λειτουργία τους οι τηλεφωνικές Γραμμές Βοήθειας που έχουμε ως Ελληνική Πολιτεία και συγκεκριμένα η 1056 Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή SOS για τα Παιδιά, η 1107 Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας, που λειτουργεί δωρεάν 24 ώρες κάθε μέρα, η 116-111 Ευρωπαϊκή Γραμμή Στήριξης Παιδιών και Εφήβων, η Γραμμή Βοήθειας «Υποστηρίζω» 80011 80015 της Μονάδας

Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, η Γραμμή 115 25 της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί» και η Γραμμή 800 11 32 000 του «Συνηγόρου του Παιδιού».

Γ. ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΑΦΑΔΟΣ

Στην παρούσα Σύνοδο της Βουλής, που ολοκληρώνεται, η Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ασχολήθηκε με μία σειρά ζητημάτων, που ανέδειξαν ένα γόνιμο προβληματισμό, ο οποίος συνέβαλε στο να υπάρξουν διορθωτικές θεσμικές παρεμβάσεις, που έδωσαν λύσεις σε αρκετά ζητήματα.

Μέσα σε ένα ιδιαίτερα δύσκολο δημοσιονομικό περιβάλλον, η Ελλάδα καλείται να διατηρήσει σε λειτουργία ένα πλήθος κοινωνικών δομών, αλλά και να συντηρήσει ένα δίκτυο κοινωνικής προστασίας και φροντίδας για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Αυτό προϋποθέτει έναν ορθολογικότερο σχεδιασμό, που θα αξιοποιεί και το τελευταίο διαθέσιμο ευρώ, ενώ θα συναρτά κάθε κοινωνική παροχή και επίδομα με αυστηρά και ρεαλιστικά, καθορισμένα, εισοδηματικά κριτήρια.

Σε αυτό το πλαίσιο, έχει σημασία να αναλυθεί το έργο της Επιτροπής, σχετικά με τις ενότητες που αφορούν:

1. Τα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας
2. Την πολύτεκνη και τρίτεκνη οικογένεια
3. Τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά μεταναστών
4. Τα προβλήματα της νεολαίας σήμερα.

1. ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η Επιτροπή ασχολήθηκε με το συγκεκριμένο ζήτημα σε δύο συνεδριάσεις της:

Στις 10.10.2012 τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, Υφυπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Ευτυχία Μπέκου – Μπαλτά, Γενική Γραμματέας Πρόνοιας, Γεώργιος Παπαδάκης, Εκπρόσωπος της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί», Ερωτόκριτος Νεόφυτος, Πρόεδρος του Ιδρύματος «Η Θεοτόκος» και Εμμανουήλ Χρυσόγελος, Γενικός Γραμματέας της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος (Α.Σ.Π.Ε.).

Στις 13.3.2013 τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Ευτυχία Μπέκου - Μπαλτά, Γενική Γραμματέας Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Μιχαήλ Στρουμπούλης, Πρόεδρος του Ιδρύματος Παιδικής Προστασίας «ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ», Γεώργιος Πίγκος, Υποδιοικητής του Κέντρου Βρεφών «ΜΗΤΕΡΑ» και Υπεύθυνος του Αναρρωτηρίου Πεντέλης (πρώην ΠΙΚΠΑ), καθώς και από το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας «ΧΑΤΖΗΠΑΤΕΡΕΙΟ» Κ.Α.Σ.Π. οι κ.κ. Γεώργιος Παπαδάκης, Πρόεδρος του Ιδρύματος και Μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί», Όλγα Λεβέντη, Διευθύντρια του Ιδρύματος, Γεώργιος Γκόγκος και Μαρία Μάζη, Πρόεδρος και Γενική Γραμματέας του Σωματείου Εργαζομένων του Ιδρύματος,

αντίστοιχα. Επίσης, από τον Εθελοντικό Οργανισμό για τα Παιδιά «Το Χαμόγελο του Παιδιού» παρέστησαν οι κ.κ. Χαρά Γροσδάνη, Υπεύθυνη της Κοινωνικής Υπηρεσίας, Φωτεινή Πρόκου, Οικονομική Υπεύθυνος και Ιωάννης Σιαμάς, Οικονομικός Ελεγκτής.

Κατά τη διάρκεια της ενημέρωσης, αλλά και της διαλογικής συζήτησης που αναπτύχθηκε, αναδείχθηκαν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας στη χώρα μας.

Διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η υποχρηματοδότηση. Τα ποσά που δόθηκαν από τις Περιφέρειες ακολουθούν μια φθίνουσα πορεία. Το 2010, πρώτη χρονιά εφαρμογής του «Καλλικράτη», ήταν εγγεγραμμένα 22 εκατομμύρια στον Προϋπολογισμό, το 2011 η χρηματοδότηση έπεσε στα 14 εκατομμύρια και το 2012 στα 11 εκατομμύρια, ενώ, μέχρι τον Οκτώβριο του 2012, είχαν δοθεί σχεδόν τα μισά από αυτά.

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, αλλά και το Υπουργείο Εσωτερικών, καταβάλλουν σοβαρές προσπάθειες για να συνεχιστεί η απρόσκοπτη και στα μέτρα του δυνατού χρηματοδότηση αυτών των δομών, μέσα και από την αναμόρφωση του Ε.Σ.Π.Α..

Οι πηγές χρηματοδότησης αυτών των Ιδρυμάτων Παιδικής Προστασίας προέρχονται από:

- Επιχορηγήσεις από την Περιφέρεια
- Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων
- Νοσήλια
- Χορηγίες.

Οι εκπρόσωποι των Ιδρυμάτων κατέγραψαν ως μείζον πρόβλημα τη μείωση των κονδυλίων που διατίθενται πλέον από τις Περιφέρειες, τα φορολογικά αντικίνητρα για δωρεές, που πλέον τις καθιστούσαν επισφαλείς, την επιβολή Φ.Π.Α. ακόμα και σε δωρεές που γίνονται σε είδος (όπως π.χ. τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης), η γραφειοκρατία, που καθιστά δύσκολες, έως απαγορευτικές, τις δωρεές από την Ομογένεια (είναι χαρακτηριστικό ότι χρειαζόταν Α.Φ.Μ. για να κάνει κάποιος από τις Η.Π.Α. μια δωρεά σε ένα Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας).

Τόνισαν ότι τα περισσότερα Ιδρύματα διαθέτουν ιδιόκτητα κτίρια, που προέρχονται από δωρεές, ότι τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων δεν είναι αμειβόμενα και, ως εκ τούτου, υπάρχει και μειωμένο λειτουργικό κόστος.

Επισήμαναν, επίσης, ως μείζον πρόβλημα, την καθυστέρηση καταβολής των οφειλομένων από την πλευρά του Ε.Ο.Π.Υ.Υ., που δημιουργεί συνθήκες οικονομικής ασφυξίας στα Ιδρύματα. Τον περασμένο Οκτώβριο και με δεδομένο ότι καθυστερούσε η καταβολή της δόσης, ο Ε.Ο.Π.Υ.Υ. όφειλε σε ορισμένα Ιδρύματα από 100.000 έως και 600.000 ευρώ.

Ζητήθηκε, επίσης, να απαλλαγούν από το φόρο ακίνητης περιουσίας τα

ακίνητα αυτών των Ιδρυμάτων, αλλά και να αντιμετωπιστούν με ευνοϊκότερο τρόπο σε ό,τι αφορά τις διατάξεις για το φόρο εισοδήματος.

Από την πλευρά της Πολιτείας, προβλήθηκε η συγχώνευση των κρατικών Ιδρυμάτων Παιδικής Προστασίας, που από 38 τον αριθμό συγχωνεύθηκαν σε 12, με εθνική εμβέλεια, αλλά και η ολοκλήρωση της πιστοποίησης όλων των Ιδρυμάτων που λειτουργούν, μαζί με την ορθολογική κατανομή κονδυλίων, που επιβάλλεται από τις δημοσιονομικές ανάγκες.

Σε ό,τι αφορά τις υιοθεσίες, ο Υποδιοικητής του Κέντρου Βρεφών «Μητέρα», κ. Πίγκος, ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής ότι έχουν επιταχυνθεί οι διαδικασίες και έχει μειωθεί ο χρόνος αναμονής για τις οικογένειες που επιθυμούν να προχωρήσουν σε υιοθεσία. Τόνισε, μάλιστα, ότι οι υιοθεσίες έχουν αυξηθεί κατά 50%.

2. ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΚΑΙ ΤΡΙΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η Επιτροπή συζήτησε τα θέματα που απασχολούν την πολύτεκνη και τρίτεκνη οικογένεια στη συνεδρίασή της στις 10.10.2012.

Στη συνεδρίαση, εκτός των άλλων προσκεκλημένων, συμμετείχε και ο Γενικός Γραμματέας της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος (Α.Σ.Π.Ε.), κ. Εμμανουήλ Χρυσόγελος, που ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολύτεκνοι.

Το πρώτο ζήτημα που τέθηκε ήταν τα πολυτεκνικά επιδόματα, για τα οποία υπήρξε παρέμβαση της Επιτροπής, δια της Προέδρου της, κυρίας Παπακώστα, κατά τη διάρκεια της διαμόρφωσης του φορολογικού νομοσχεδίου.

Έγινε ιδιαίτερη επισήμανση του δημογραφικού προβλήματος, αλλά και του προβλήματος υπογεννητικότητας, που καταγράφεται στην Ελλάδα. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, το 2010 οι γεννήσεις ήταν 95.000 και το 2011 σημείωσαν πτώση, φτάνοντας τις 75.000.

Έγινε ιδιαίτερη αναφορά στην επανεξέταση των διατάξεων για τις μετεγγραφές φοιτητών πολύτεκνων οικογενειών, που αντιμετωπίστηκε αργότερα από το Υπουργείο Παιδείας και επισημάνθηκε η μείωση των θέσεων στις Πανεπιστημιακές Σχολές για τα παιδιά των πολύτεκνων οικογενειών.

Ταυτόχρονα, τονίστηκε ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με διαφορετικό τρόπο οι αδιόριστοι εκπαιδευτικοί που τυγχάνουν και πολύτεκνοι.

Ο κ. Χρυσόγελος, από την πλευρά του, ζήτησε να υπάρξουν περισσότερα φορολογικά κίνητρα για τους πολυτέκνους και σε ό,τι αφορά τη χορήγηση του επιδόματος θέρμανσης ζήτησε να μην εξομοιώνονται οι τρίτεκνοι με τους πολυτέκνους, ούτε να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, αλλά να υπάρχει κλιμακούμενη διαβάθμιση, ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών.

Από το σύνολο, σχεδόν, των Βουλευτών - μελών της Επιτροπής Ισότητας,

Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, επισημάνθηκε ότι το δημογραφικό αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της χώρας, που πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής κατέθεσε **πρόταση** για τη σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Οικογένειας και Πληθυσμού, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο θα αναλάβει να καταθέτει προτάσεις, να διαμορφώνει πολιτικές για το δημογραφικό και να καταγράφει την εξέλιξη του προβλήματος και τις αιτίες που το ανατροφοδοτούν.

3. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η Επιτροπή ασχολήθηκε με το θέμα στη συνεδρίασή της στις 22.5.2013.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Χαράλαμπος Αθανασίου, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών, Γεώργιος Σούρλας, Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βασιλική Γιαβή, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και από το Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ. οι κ.κ. Εμμανουήλ Κατριάδακης, Αντιστράτηγος της Διεύθυνσης Αλλοδαπών, Δημήτριος Αγγελάκης, Ταξίαρχος, Διευθυντής της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας, Μενέλαος Κωστήρης, Αστυνομικός Διευθυντής της Διεύθυνσης Αλλοδαπών και Ευθύμιος Παπαδόπουλος, Αστυνόμος Β΄ της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής (Δ.Α.Α.). Επίσης, από το Συνήγορο του Πολίτη παρέστησαν οι Βοηθοί Συνήγοροι κ.κ. Βασίλειος Καρύδης (Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) και Γεώργιος Μόσχος (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού).

Αναλύθηκε σε βάθος και διεξοδικά η φύση του ζητήματος, αλλά και οι πραγματικές του διαστάσεις.

Τα ασυνόδευτα παιδιά, που έρχονται στην Ελλάδα μέσω των γνωστών διαύλων της λαθρομετανάστευσης, είναι κατά 95% αγόρια και κατά 5% κορίτσια. Πολλά από αυτά είτε έρχονται ασυνόδευτα ή εγκαταλείπονται στην Ελλάδα από τους γονείς τους.

Είναι χαρακτηριστικό ότι κάποια από αυτά έχουν συλληφθεί, διότι έχουν πέσει θύματα κυκλωμάτων που ενέχονται σε μεταφορά μεταναστών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, με αποτέλεσμα να συλλαμβάνονται, να οδηγούνται στα δικαστήρια ανηλίκων και να τιμωρούνται με βαριές ποινές, βάσει του νόμου. Σήμερα βρίσκονται στις φυλακές 28 ασυνόδευτοι ανήλικοι μετανάστες χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα.

Μιλώντας στην Επιτροπή, ο κ. Σούρλας ζήτησε την επανεξέταση του νομοθετικού πλαισίου για τα ασυνόδευτα παιδιά και επισήμανε την έλλειψη χώρων στέγασης και φιλοξενίας.

Αυτήν τη στιγμή, παραμένει αδιευκρίνιστος ο ακριβής αριθμός των ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών που βρίσκεται στην Ελλάδα και πολλοί τον τοποθετούν πάνω από τις 5.000.

Αίτηση για στέγαση και φιλοξενία έχουν υποβάλει 822 παιδιά, που, όμως, δεν

μπορούν να καλυφθούν και να εξυπηρετηθούν απόλυτα, αφού λειτουργούν τέσσερις μόνο Ξενώνες, σε Αθήνα, Βόλο, Κρήτη και Β. Ελλάδα. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι δεν μπορεί να διακριβωθεί η ακριβής ηλικία τους, αφού πολλοί, παρά το γεγονός ότι είναι ανήλικοι, δίνουν ψευδή στοιχεία σε ό,τι αφορά την ηλικία τους.

Πέρα από την έλλειψη χώρων για τη στέγαση και παραμονή τους, καταγράφηκε και η δυσκολία στην εξεύρεση των γονέων τους, είτε λόγω έλλειψης σχετικών στοιχείων είτε λόγω έλλειψης της ανάλογης υποδομής, που θα αναλάβει το συγκεκριμένο έργο.

Προτάθηκε να δημιουργηθούν όροι και προϋποθέσεις για την ένταξή τους στην εκπαίδευση και στον κοινωνικό ιστό, ενώ τονίστηκε ότι θα πρέπει να αναδειχθεί το πρόβλημα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού η Ελλάδα δεν παίρνει ούτε ένα ευρώ ως ενίσχυση για την παροχή υγειονομικής και φαρμακευτικής κάλυψης, αλλά και για τις ανάγκες της εκπαίδευσής τους και όλα καλύπτονται από εθνικούς πόρους.

4. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

Η Επιτροπή συνεδρίασε στις 15.5.2013, έχοντας ως θέματα ημερήσιας διάταξης:

α) Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η νεολαία σήμερα.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Γεώργιος Παπαδάκης, Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Οργανώσεων Νέων Ελλάδας (Ε.Σ.Ο.Ν.Ε.), Αρμόδιος Δρίκος, Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Νεολαίας (Ε.Σ.Υ.Ν.), Ιωάννης Πούπκος, Γραμματέας Νέων της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), Χρήστος Λυγερός, Αναπληρωτής Γενικός Έφορος του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων, Αναστασία Καραφουλίδου, πρώην Πρόεδρος του Δ.Σ. του Σώματος Ελληνικού Οδηγισμού, Γεώργιος Θεοδωράτος, Γενικός Γραμματέας της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων (Χ.Α.Ν.) Αθηνών και Αντιπρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου των Χ.Α.Ν. Ελλάδος και Σταυρούλα Μαυρίδου, Κοινωνική Λειτουργός της Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων «ΑΡΣΙΣ».

β) Ενημέρωση σχετικά με την κατάκτηση του 1ου Βραβείου από ομάδα φοιτητών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στον 6ο Διεθνή Διαγωνισμό Εικονικής Δίκης Ρωμαϊκού Δικαίου στην Οξφόρδη.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Αθηνά Δημοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και οι φοιτητές κ.κ. Ιουλία-Αικατερίνη Βουλέλη, Μαρία-Θωμαΐς Επέογλου, Αλέξανδρος Παπασωτηρίου και Μαρία-Θηρεσία Ρούσσου.

Η κυρία Αθηνά Δημοπούλου, ανοίγοντας τις ακροάσεις των προσκεκλημένων της Επιτροπής, αναφέρθηκε στην προσπάθεια που κάνει η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών να συμμετέχουν οι φοιτητές της σε διεθνείς διαγωνισμούς, αναζητώντας διακρίσεις, αλλά και διεθνή καταξίωση. Αναφέρθηκε σε μια μεγάλη διάκριση των φοιτητών της Νομικής Σχολής, που συμμετείχαν και κέρδισαν το πρώτο βραβείο στο Διεθνή Διαγωνισμό Εικονικής Δίκης Ρωμαϊκού Δικαίου, που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Η Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε μία συμβολική κίνηση, βράβευσε τους φοιτητές που πέτυχαν τη συγκεκριμένη διάκριση.

Στα πλαίσια αυτής της συνεδρίασης, αναφέρθηκαν και καταγράφηκαν τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι άνθρωποι.

Αυτά είναι:

- Η υψηλή ανεργία, τα ποσοστά της οποίας στους νέους ηλικίας 18-24 ετών αγγίζουν το 65%, ενώ στους νέους ηλικίας 25-34 ετών το 36.2%.
- Η αύξηση του αριθμού των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο.
- Η αύξηση των δεικτών εξάρτησης από ναρκωτικά, αλκοόλ κ.α..
- Η υποαπασχόληση και ετεροαπασχόληση.
- Η ενδοσχολική και ενδοπανεπιστημιακή βία.

Ένα σημαντικό, επίσης, στοιχείο που καταγράφηκε είναι η «αιμορραγία» ενός αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού νέων ανθρώπων στο εξωτερικό. Αποδεικνύεται με στοιχεία ότι το 73% από αυτούς είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων, το 31.2% έχει διδακτορικό και το 40.5% από αυτούς έχουν αποφοιτήσει από τα 100 καλύτερα Πανεπιστήμια του κόσμου.

Μετά από ευρεία ανταλλαγή απόψεων, κατατέθηκαν **σειρά προτάσεων**, που στοχεύουν στη βελτίωση της θέσης των νέων στη σημερινή πραγματικότητα:

1. Αναβάθμιση της Ανώτατης Εκπαίδευσης, με έμφαση στην έρευνα και στην αύξηση του αριθμού των υποτροφιών.
2. Ζητήθηκε η διασύνδεση της εκπαίδευσης με το αναπτυξιακό πρότυπο της χώρας, αλλά και με την καινοτομία.
3. Προτάθηκε η δημιουργία και ενίσχυση ειδικών σχολείων για την επανένταξη στην εκπαίδευση των νέων που εγκαταλείπουν το σχολείο.
4. Κατατέθηκε πρόταση για την ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας, μέσα από τους πόρους που θα είναι διαθέσιμοι στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.
5. Ζητήθηκε η δημιουργία προγραμμάτων για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων ανθρώπων που είναι άνεργοι, αλλά και προγράμματα κατάρτισης.
6. Επίσης, η εκπόνηση και υλοποίηση προγραμμάτων απεξάρτησης, αλλά και ενημέρωσης των νέων.

Δ. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.**ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΕΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΔΡΙΤΣΕΛΗ, ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ ΚΑΙ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ - ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ****Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων στην Ελλάδα. Μετανάστες, άτομα χρήζοντα διεθνούς προστασίας, Ρομά.****Εισαγωγικές παρατηρήσεις**

Σε ό,τι αφορά το επίπεδο προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Ελλάδα, στις 22 Μαΐου 2013, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής των Ελλήνων αφιέρωσε ειδική συνεδρίαση, στην οποία αναλύθηκαν τα συμπεράσματα της Έκθεσης του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, για το έτος 2013. *(Η εν λόγω Έκθεση συντάχθηκε μετά από την επίσκεψη του Επιτρόπου στην Ελλάδα, από τις 28 Ιανουαρίου μέχρι τις 3 Φεβρουαρίου 2013).*

Η Επιτροπή, μετά από διεξοδική συζήτηση με πληθώρα φορέων, επισημαίνει σοβαρά προβλήματα και παραλήψεις στις κρατικές πολιτικές για την προστασία ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού της χώρας (*μετανάστες, ασυνόδευτοι ανήλικοι, άτομα χρήζοντα διεθνούς προστασίας, Ρομά*), καθώς και σε σχέση με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Τις απόψεις τους, ως προς τα συμπεράσματα της Έκθεσης του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, κλήθηκαν να εκφράσουν οι αρμόδιοι θεσμικοί φορείς, με στόχο την αποκρυστάλλωση προτάσεων για την αντιμετώπιση των οξυτάτων θεσμικών προβλημάτων, που καθιστούν ελλειμματικό το πλαίσιο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα.

Σε ό,τι αφορά, τέλος, τα θέματα που άπτονται της βελτίωσης του πλαισίου κοινωνικής προστασίας των Ρομά, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αφιέρωσε δύο συνεδριάσεις, στις 16 και 23 Ιανουαρίου 2013, στις οποίες αναλύθηκαν διεξοδικά τα προβλήματα που σχετίζονται με τη στέγαση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη γενικότερη αντιμετώπιση των Ρομά από τον κρατικό μηχανισμό. Οι αρμόδιοι φορείς, που κλήθηκαν να ενημερώσουν την Επιτροπή, τόνισαν όλοι την ανάγκη βελτίωσης του επιπέδου κοινωνικής προστασίας των πληθυσμών Ρομά, αναγνωρίζοντας σοβαρές ελλείψεις στις κρατικές παρεμβάσεις, σε σχέση με το θέμα.

**1) Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και προστασία ευπαθών
κοινωνικών ομάδων στην Ελλάδα.
Μετανάστες, άτομα χρήζοντα διεθνούς προστασίας.**

A. Ρατσισμός και ρατσιστική βία στην Ελλάδα.

Προβλήματα και πολιτικές αντιμετώπισης.

α) Μισαλλοδοξία και εγκλήματα μίσους:

Στην Έκθεσή του, ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα επισημαίνει την έντονη ανησυχία του για την όξυνση της ρατσιστικής βίας και εν γένει της μισαλλοδοξίας εναντίον μεταναστών, αλλά και άλλων κοινωνικών ομάδων στην Ελλάδα. Στο ίδιο πλαίσιο επισημαίνεται και η άνοδος του ακροδεξιού εξτρεμισμού, η οποία τεκμηριώνεται μεταξύ άλλων και από την Απολογιστική Έκθεση της Ευροποι για το 2013. Τονίζεται, τέλος, ότι η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας, είχε συντάξει σχετική Έκθεση («Κύρια ζητήματα φυλετικών διακρίσεων στην Ελλάδα») ήδη από το 2001.

Στην Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης τεκμηριώνεται με συστηματικό τρόπο η σχέση της Χρυσής Αυγής με την αύξηση των εγκλημάτων μίσους και επιχειρείται μια εκτενής παράθεση των ευθυνών των πολιτικών θεσμών και της λειτουργίας των κρατικών μηχανισμών, που σχετίζονται με το εν λόγω φαινόμενο. Πιο συγκεκριμένα, στο σημείο αυτό, ο Επίτροπος διαπιστώνει ότι *«στην ελληνική πολιτική έχει χρησιμοποιηθεί συχνά γλώσσα που στιγματίζει μετανάστες, ακόμη και από πολιτικούς υψηλού επιπέδου»* και ότι *«η αντίδραση της Βουλής στις ομιλίες μίσους ήταν αδύναμη»*. Εστιάζοντας στην πρακτική της Αστυνομίας, ο ίδιος εκφράζει την ανησυχία του για τους αστυνομικούς ελέγχους, με βάση την πρακτική του *«εθνοτικού προφίλ»*, στο πλαίσιο της Επιχείρησης *«Ξένιος Δίας»*, καθώς και σε σχέση με τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών στα ειδικά εκλογικά τμήματα, όπου και αποδεικνύεται η ισχυρή επιρροή της νεοναζιστικής Χρυσής Αυγής σε ένα σημαντικό τμήμα των αστυνομικών λειτουργιών.

Η έξαρση της ρατσιστικής βίας, εξέλιξη την οποία πιστοποιεί η καταγραφή περισσότερων από 200 κρουσμάτων ρατσιστικής βίας, μόνο στο διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2011 και Δεκεμβρίου 2012, ήδη κοστίζει ζωές. Σύμφωνα με τον Επίτροπο, λόγω της έλλειψης ειδικού μηχανισμού καταγραφής, τα προαναφερθέντα περιστατικά αποτελούν *«την κορυφή του παγόβουνου»*. Σε κάθε περίπτωση, όμως, πρόκειται για μία κατάσταση που εκθέτει τη χώρα διεθνώς, όπως μαρτυρούν διεθνείς εκθέσεις, ταξιδιωτικές οδηγίες ξένων πρεσβειών και δημοσιεύματα έγκυρων διεθνών μέσων ενημέρωσης.

Ο Επίτροπος «πιστεύει απόλυτα ότι, για να τεθεί τέρμα στη μισαλλοδοξία και τα ρατσιστικά εγκλήματα μίσους, είναι σημαντικό οι πολιτικοί ηγέτες να καταδικάσουν σθεναρά και απερίφραστα όλες αυτές τις εκδηλώσεις. Θεωρεί, επίσης, ότι είναι απαραίτητο οι πολιτικοί αρχηγοί να αποφεύγουν να χρησιμοποιούν γλώσσα που σπιγματίζει συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες». Χαρακτηριστικό της βαρύτητας του ζητήματος είναι το γεγονός ότι ο Επίτροπος αναφέρεται συγκεκριμένα σε δημόσιες ομιλίες του Πρωθυπουργού, καθώς και του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Επισημαίνεται, επίσης, η αδύναμη αντίδραση της Βουλής των Ελλήνων στις ομιλίες μίσους. Σχετικά με τα παραπάνω, ο Επίτροπος «τονίζει ότι οι συνέπειες που έχει ο πολιτικός λόγος αυτού του είδους στην κοινή γνώμη και στην κοινωνική συνοχή μιας χώρας είναι ιδιαίτερα αρνητικές και διαβρωτικές. Υπενθυμίζει τη Διακήρυξη για τη χρήση ρατσιστικών, αντισημιτικών και ξενοφοβικών στοιχείων στον πολιτικό λόγο (2005) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας».

Στο πλαίσιο αυτό, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπογραμμίζει την ανάγκη λήψης άμεσων μέτρων για την καταπολέμηση της ξενοφοβικής και ρατσιστικής ρητορικής που χρησιμοποιούν πολιτικά πρόσωπα, όχι μόνο στις δημόσιες τοποθετήσεις τους έξω από τη Βουλή των Ελλήνων, αλλά και μέσα σε αυτήν.

β) Καταπολέμηση της ατιμωρησίας των δραστών εγκλημάτων μίσους και προστασία των θυμάτων:

Στην Έκθεση του Επιτρόπου αναλύεται το νομικό πλαίσιο της χώρας που ισχύει σήμερα, το οποίο έχει, εν μέρει, τη δυνατότητα να αποτρέψει εκδηλώσεις ρατσιστικών και άλλων μορφών διάκρισης από άτομα και πολιτικές οργανώσεις. Όμως, από την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, προκύπτει η ανάγκη εκσυγχρονισμού του νομοθετικού πλαισίου, αλλά και η συστηματική και συνεχής εκπαίδευση των αστυνομικών λειτουργών, όπως και των δικαστών και των εισαγγελέων. Οι εκπρόσωποι της Ελληνικής Αστυνομίας που κλήθηκαν να ενημερώσουν την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε σχέση με το θέμα, στις 22/5/2013, τόνισαν και εκείνοι την ανάγκη ισχυροποίησης του μηχανισμού πρόληψης και καταγγελίας των ρατσιστικών και ξενοφοβικών εγκλημάτων, ενώ υπογράμμισαν τα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να έχει προς αυτήν την κατεύθυνση και η καλύτερη εκπαίδευση των αστυνομικών λειτουργών, που αλληλεπιδρούν με ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Για την ισχυροποίηση του νομικού πλαισίου, ο Επίτροπος προτρέπει τις Αρχές σε επίσπευση της υιοθέτησης ενός πληρέστερου νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού, καθώς και να διασφαλίσουν ότι ο νόμος θα προβλέπει

τις αυστηρότερες δυνατές ποινές για ρατσιστικά και ξενοφοβικά αδικήματα, σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ε.Ε.. Την ίδια στιγμή, κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία ανεξάρτητου οργάνου για την καταγγελία και τη διερεύνηση των επαναλαμβανόμενων και στην πλειοψηφία τους αιτιώρητων κρουσμάτων αστυνομικής αυθαιρεσίας, καθώς και τη δίωξη των αυτουργών τους. Ο Επίτροπος ζητά από την Ελλάδα να κυρώσει το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλης Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (OPCAT), αλλά και να ιδρύσει έναν εθνικό μηχανισμό πρόληψης βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης.

Η ανάγκη ισχυροποίησης του θεσμικού πλαισίου αντιμετώπισης των κρουσμάτων ρατσιστικής βίας υπογραμμίστηκε και από τους εκπροσώπους του Συνηγόρου του Πολίτη, που συμμετείχαν στη σχετική συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στις 22/5/2013. Τονίστηκε συγκεκριμένα ότι όσα αναφέρονται στην Έκθεση του Επιτρόπου αποτελούν και δικά τους συμπεράσματα. Τα προαναφερθέντα προβλήματα είναι γνωστά και σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν αυθαίρετες διαπιστώσεις, αλλά τεκμηριωμένες καταγραφές, στοιχεία για τις οποίες παρείχε και ο Συνήγορος του Πολίτη στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

γ) Προστασία θυμάτων και πραγματική δυνατότητα πρόσβασης στη Δικαιοσύνη:

Σύμφωνα με την Έκθεση του Επιτρόπου, υπάρχει ανάγκη για δράσεις και θέσπιση διαδικασιών, ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη Δικαιοσύνη, αλλά και η προστασία των θυμάτων ρατσιστικών και άλλων εγκλημάτων μίσους. Συγκεκριμένα, οι Ελληνικές Αρχές θα πρέπει «να προσεγγίσουν τα θύματα στις περιοχές όπου κατοικούν και να διαθέσουν δωρεάν νομική βοήθεια και συμβουλευτικά κέντρα σε αυτά.» Επιπλέον, η ύπαρξη παραβόλου 100 ευρώ για την υποβολή μήνυσης αποτελεί εμπόδιο στην πρόσβαση στη Δικαιοσύνη για τα θύματα. Η αποτελεσματική πρόσβαση στη Δικαιοσύνη διασφαλίζεται, επίσης, με την παροχή νομικής βοήθειας προς τους καταγγέλλοντες. Ο Επίτροπος, επισημαίνοντας το ν. 3226/2004 (όπως τροποποιήθηκε), προτρέπει σε άμεση νομοθετική τροποποίηση, ώστε εκεί να προβλέπεται η παροχή νομικής βοήθειας, όχι μόνο σε ορισμένα ιδιαίτερα ευάλωτα θύματα εγκλημάτων, όπως προβλέπει σήμερα, αλλά και «σε θύματα ρατσιστικών ή άλλης μορφής εγκλημάτων μίσους, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους ως μεταναστών». Τονίζεται, τέλος, ότι είναι επιτακτική ανάγκη, για την ουσιαστική προστασία των θυμάτων, η ελληνική νομοθεσία να «διασφαλίσει ότι οι καταγγέλλοντες εξαιρούνται απέλασης και τους χορηγείται άδεια διαμονής, τουλάχιστον για το διάστημα που εκκρεμούν οι ποινικές διαδικασίες.»

δ) Ο ρόλος των Αρχών στην καταπολέμηση ρατσιστικών και άλλων εγκλημάτων μίσους:

Σε ό,τι αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, ο Επίτροπος επισημαίνει, για άλλη μια φορά, την ανάγκη ύπαρξης ανεξάρτητου μηχανισμού καταγγελιών. Το 2011 τέθηκε σε ισχύ ο ν. 3938/2011 και το Προεδρικό Διάταγμα 78/2011 σχετικά με τη «Σύσταση Γραφείου Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας». Τα Γραφεία αυτά τελούν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Ο Επίτροπος, ενώ θεωρεί ότι αποτελεί βήμα προόδου η παραπάνω εξέλιξη, ανησυχεί διότι: «το Γραφείο και η Επιτροπή του δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ένας ανεξάρτητος θεσμός, καθώς προβλέπεται να λειτουργούν υπό τον άμεσο έλεγχο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ένα από τα μέλη της Επιτροπής είναι ένας δημόσιος υπάλληλος, που εργάζεται στο Υπουργείο αυτό».

Σε ό,τι αφορά το θέμα της ατιμωρησίας των βασανιστηρίων, ο Επίτροπος σημειώνει ότι το πρόβλημα προκύπτει κυρίως από τη διατύπωση του άρθρου 137Α, παράγραφος 2, του Ποινικού Κώδικα, το οποίο δεν προβλέπει ολοκληρωμένη προστασία, καθώς εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του βασανιστήρια που προκαλούνται με την υποκίνηση ή τη συγκατάθεση ή τη συναίνεση ενός δημοσίου λειτουργού ή ενός ατόμου που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα και τα οποία αποτελούν μέρος του ορισμού των βασανιστηρίων, από το Άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων του 1984. Είναι, επίσης, χαρακτηριστικό ότι η Έκθεση του Επιτρόπου ζητά από τις Αρχές «να θέσουν τέρμα στην πρακτική του “εθνοτικού προφίλ” από την Αστυνομία, που αναφέρεται ότι χρησιμοποιείται ευρέως σε Ρομά και ως μέρος της επιχείρησης της Αστυνομίας “Ξένιος Ζευς”».

B. Πολιτικές για την προστασία μεταναστών, αιτούντων άσυλο και ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας

α) Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα:

Η Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επισημαίνει μια σειρά από προβλήματα και δυσλειτουργίες, σε σχέση με την παροχή διεθνούς προστασίας, σε άτομα τα οποία υποβάλλουν αντίστοιχα αιτήματα στην Επικράτεια της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, ο Επίτροπος υπογραμμίζει, αφενός, μια σειρά από σοβαρές στρεβλώσεις που αφορούν στην πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου και, αφετέρου, εκφράζει την ανησυχία του για το χαμηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας των ευάλωτων αυτών ομάδων του πληθυσμού.

- *Η πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου:*

Σχετικά με την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, στην Έκθεσή του, ο Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εκφράζει την έντονη ανησυχία του για τα

σοβαρά προβλήματα που συνεχίζουν να χαρακτηρίζουν το σύστημα ασύλου της χώρας και τα οποία καθιστούν σχεδόν αδύνατη την ουσιαστική παροχή διεθνούς προστασίας στα άτομα, τα οποία, ωθούμενα από τις περιστάσεις, επιχειρούν να ζητήσουν άσυλο στην Ελληνική Επικράτεια.

Συγκεκριμένα, ο Επίτροπος Μουίζνιεκς υπογραμμίζει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αιτημάτων ασύλου στην Ελλάδα παραλαμβάνεται από την Αστυνομική Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής. Το γεγονός αυτό καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την πρόσβαση στη διαδικασία. Οι Αστυνομικές Υπηρεσίες της εν λόγω Διεύθυνσης παραμένουν τραγικά υποστελεχωμένες, ενώ απουσιάζει και ο κατάλληλος υλικοτεχνικός εξοπλισμός για την καταγραφή των αιτημάτων. Όπως επισημαίνεται στην Έκθεση, η Αστυνομική Διεύθυνση δέχεται μέχρι 50 αιτήματα ασύλου την εβδομάδα, με αποτέλεσμα να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να παραμένουν έξω από το κτίριο της οδού Πέτρου Ράλλη, πολλές φορές ολόκληρη τη νύχτα, για να καταφέρουν να καταγραφούν ως αιτούντες άσυλο ή για να ανανεώσουν την προσωρινή άδεια παραμονής τους, μέχρι την εξέταση του αιτήματός τους, η αναμονή της οποίας μπορεί να διαρκέσει για χρόνια, εξαιτίας της συνολικής δυσλειτουργίας της Διοίκησης σε σχέση με το θέμα. Παρόλο που βάσει του διεθνούς και κοινοτικού δικαίου η χώρα υποχρεούται να απαντά σε κάθε αίτημα ασύλου σε εύλογο χρονικό διάστημα, η ελληνική διοικητική πραγματικότητα δεν επιτρέπει τη συμμόρφωση με τις διεθνείς δεσμεύσεις για τη διασφάλιση της πρόσβασης στο άσυλο. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι και το γεγονός ότι αυτή η κατάσταση στην Αστυνομική Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, σύμφωνα με την Έκθεση του Επιτρόπου Μουίζνιεκς, εκθέτει τους αιτούντες άσυλο σε πρακτικές αστυνομικής αυθαιρεσίας και εξευτελισμού, καλώντας τις Αρχές να εξαλείψουν τέτοιου είδους περιστατικά.

Την προβληματική κατάσταση υπογράμμισε και το σύνολο των φορέων που κλήθηκαν να ενημερώσουν την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στις 22/5/2013. Οι εκπρόσωποι των Αστυνομικών Αρχών τόνισαν ότι δεν διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές για να λειτουργήσει με αρμονικό τρόπο το σύστημα ασύλου, υπογράμμισαν την ανάγκη απεμπλοκής της Ελληνικής Αστυνομίας από τη διαδικασία ασύλου, ενώ με τα πλέον μελανά χρώματα περιέγραψε την κατάσταση και ο Συνήγορος του Πολίτη.

Την ίδια στιγμή, επισημάνθηκε ότι οι θετικές νομοθετικές αλλαγές των προηγούμενων ετών σε σχέση με το θέμα δεν έχουν ακόμα εφαρμοστεί. Συγκεκριμένα, η νέα Υπηρεσία Ασύλου, η Αρχή Προσφυγών και η Υπηρεσία Αρχικής Υποδοχής, που δημιουργήθηκαν από το ν. 3907/2011, δεν έχουν ακόμα ξεκινήσει τη λειτουργία τους, εξαιτίας της κρατικής αδυναμίας στελέχωσής τους και ενώ ο τεράστιος όγκος των εκκρεμών υποθέσεων συνεχίζει να υφίσταται. Το ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος του Πρόσφυγα παραμένει ακόμα αδικαιολόγητα χαμηλό, σε πρώτο

βαθμό, γεγονός που επιβεβαιώνουν και τα στοιχεία του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην Αθήνα.

Οι προτάσεις του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απευθύνονται στις Ελληνικές Αρχές, οι οποίες θα πρέπει να προχωρήσουν πιο γρήγορα στην εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου για τη βελτίωση της κατάστασης ως προς την καταγραφή και την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Μέχρι να υλοποιηθούν αυτές οι υποχρεώσεις, συστήνει στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες να μην εφαρμόζουν τον Κανονισμό του Δουβλίνου, καθώς η Ελλάδα δεν είναι σε θέση να διασφαλίσει τη δίκαιη και ανθρωπιστική μεταχείριση των αιτούντων άσυλο.

- *Το επίπεδο της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα:*

Σχετικά με τη μεταχείριση των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, από την Ελληνική Διοίκηση και από τις δομές κοινωνικής προστασίας, η Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου υπογραμμίζει σοβαρότατες ελλείψεις και δυσλειτουργίες. Στην Έκθεσή του, ο Επίτροπος αναφέρεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), βάσει των οποίων, στην Ελλάδα, υπάρχουν μόλις 1.000 θέσεις στέγασης αιτούντων άσυλο σε ολόκληρη την επικράτεια, ενώ τα αιτήματα ασύλου ετησίως είναι τουλάχιστον δεκαπλάσια. (Eurostat 46/2012, 23 Μαρτίου 2012 και Eurostat "Data in focus" 5/2011, 21 Μαρτίου 2011). Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τα προβλεπόμενα, από το διεθνές και κοινοτικό δίκαιο, μέτρα κοινωνικής προστασίας για τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Η κατάσταση αυτή καθιστά τις συγκεκριμένα κοινωνικές ομάδες ακόμα πιο ευάλωτες σε ρατσιστικές επιθέσεις και κοινωνική εξαθλίωση.

Ο συντριπτικός αριθμός των ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας παραμένει κρατούμενος στα διάφορα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών της χώρας, χωρίς πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγειονομικής φροντίδας και περίθαλψης, καθώς και με απαράδεκτες δυσχέρειες στην επικοινωνία, ενώ γίνεται χαρακτηριστική αναφορά από τον Επίτροπο στο γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει εκδώσει, ανάμεσα στο 2009 και στο 2012, έντεκα καταδικαστικές αποφάσεις κατά της Ελλάδας σε σχέση με τις συνθήκες κράτησης μεταναστών και αιτούντων άσυλο στη χώρα. Ιδιαίτερης σημασίας είναι, τέλος, το γεγονός ότι ο Επίτροπος υπογραμμίζει πως: «ο μόνος τρόπος για την επανόρθωση της κατάστασης με βιώσιμο τρόπο είναι να δοθεί τέρμα στην πολιτική της συστηματικής κράτησης όλων των παράτυπων μεταναστών και να προβλεφθούν εναλλακτικές της κράτησης λύσεις στην ελληνική νομοθεσία και πράξη».

β) Η αντιμετώπιση των ευάλωτων ομάδων μεταναστών από την Πολιτεία:

Όσον αφορά στις ευάλωτες ομάδες μεταναστών και ιδιαίτερα τους ασυνόδευτους ανήλικους, τις γυναίκες και τα άτομα με προβλήματα υγείας, η Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επισημαίνει μια σειρά από σοβαρότατες στρεβλώσεις και παραλήψεις στις ελληνικές διοικητικές πρακτικές. Παρόλο που αναγνωρίζεται ως θετική η απόφαση του Ιανουαρίου, σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και τα άτομα με προβλήματα υγείας δεν θα κρατούνται, αλλά θα φιλοξενοούνται σε ανοιχτές δομές, οι δομές αυτές μένει να δημιουργηθούν.

Στο ίδιο πλαίσιο, όπως επισημαίνει ο Επίτροπος, «δεν υπάρχει κατάλληλη υποδομή για την αναγνώριση των ασυνόδευτων και χωρισμένων από τις οικογένειές τους παιδιών και για την παραπομπή τους σε κατάλληλους μηχανισμούς προστασίας παιδιών, περιλαμβανομένης και της απαραίτητης επιτροπείας. Αυτά τα κενά καθιστούν τα παιδιά μετανάστες εξαιρετικά ευάλωτα στην εμπορία ανθρώπων, την παράνομη διακίνηση προσώπων και τη ρατσιστική βία». Ως προς το θέμα αυτό, ο Επίτροπος χαιρετίζει την επιστολή του Εισαγγελέα Ροδόπης, με την οποία ζητά από τους Εισαγγελείς της περιοχής να «διασφαλίσουν ότι όλοι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μεταφέρονται σε ειδικά κέντρα υποδοχής και ότι δεν υπόκεινται σε ποινικές διώξεις, λόγω παράνομης εισόδου».

Εντούτοις, οι περισσότεροι ασυνόδευτοι ανήλικοι μετανάστες που εισέρχονται στην Ελληνική Επικράτεια δεν απολαμβάνουν της προβλεπόμενης, από το διεθνές και κοινοτικό δίκαιο, προστασίας. Τα συμπεράσματα της Έκθεσης του Επιτρόπου Μουίζνιεκς επιβεβαιώνονται και από το Συνήγορο του Παιδιού, ο οποίος παρουσίασε τις απόψεις του Συνηγόρου του Πολίτη στην αντίστοιχη συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βουλής, στις 22 Μαΐου 2013. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις του Συνηγόρου, οι δομές προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων έχουν καταρρεύσει οικονομικά και η λειτουργία των ελάχιστων που έχουν απομείνει επαφίεται στις εθελοντικές προσπάθειες των λειτουργών τους. Την ίδια στιγμή, ένας ιδιαίτερα σημαντικός αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων παραμένει κρατούμενος σε εντελώς ακατάλληλους χώρους μέχρι και ένα χρόνο.

Βάσει όλων των παραπάνω, η Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου προτρέπει τις Ελληνικές Αρχές να «δώσουν προτεραιότητα και να εφαρμόσουν τη δέσμευσή τους, που αφορά στην παύση της συστηματικής κράτησης γυναικών μεταναστών, ασυνόδευτων ανηλίκων και ατόμων με προβλήματα υγείας. Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθούν επείγοντως μέτρα για να διασφαλιστεί η επαρκής εξέταση των αναγκών όλων των ασυνόδευτων ανηλίκων μεταναστών αμέσως μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα, η πρόσβασή τους σε ένα

αποτελεσματικό σύστημα επιτροπείας και η παραπομπή τους σε ένα μηχανισμό προστασίας παιδιών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της Ελλάδας, με βάση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού».

γ) Οι πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών - Ιθαγένεια, πολιτική συμμετοχή και πρόσβαση στη θρησκευτική έκφραση:

Όσον αφορά στις πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνική ζωή της χώρας, τα συμπεράσματα του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου υπογραμμίζουν σοβαρές καθυστερήσεις και επιπλοκές στην εφαρμογή μιας σειράς θετικών ρυθμίσεων σε σχέση με το θέμα.

Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα εμφανίζεται στις τελευταίες θέσεις της λίστας του Ο.Ο.Σ.Α. όσον αφορά στη στέγαση, στο εισόδημα, στην εκπαίδευση και στην πολιτογράφηση των μεταναστών, ενώ απουσιάζουν και οι θεσμοθετημένες παρεμβάσεις για τη βελτίωση των διακοινοτικών σχέσεων και του διαπολιτισμικού διαλόγου. Επισημαίνεται ακόμα ότι δεν υπάρχει επίσημος χώρος λατρείας της μουσουλμανικής πίστης στην Αθήνα, ενώ η θρησκευτική έκφραση στην προκειμένη περίπτωση περιορίζεται σε χώρους ακατάλληλους, την ίδια στιγμή που δεν υπάρχει κανένα μουσουλμανικό νεκροταφείο στην ελληνική Πρωτεύουσα.

Αρνητικές, επίσης, είναι και οι εξελίξεις σε σχέση με τα ζητήματα της πρόσβασης στην ιθαγένεια και στην πολιτική συμμετοχή. Το Συμβούλιο της Ευρώπης εκτιμά ότι η πρόσβαση στην πολιτογράφηση αποτελεί ένα σημαντικότατο μέσο κοινωνικής ένταξης και στο πλαίσιο αυτό εκφράζει την ανησυχία του για την περιοριστική ερμηνεία του ν. 3838/2010 από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η ανάπτυξη δομών για τακτικό και ανοικτό διάλογο με τους εκπροσώπους των μεταναστών που διαμένουν στην Ελλάδα, ενώ ενθαρρύνεται η έναρξη των εργασιών για την ανέγερση χώρου λατρείας της μουσουλμανικής πίστης, αλλά και μουσουλμανικού νεκροταφείου. Τέλος, ο Επίτροπος καλεί τις Ελληνικές Αρχές «να σκεφτούν σοβαρά τις συνέπειες που μπορεί να έχει οποιαδήποτε περιοριστική νομοθετική τροποποίηση αναφορικά με την πολιτογράφηση των παιδιών των μεταναστών μακροχρόνιας διαμονής στη ζωή των παιδιών αυτών και στις οικογένειές τους, ειδικά όταν αυτά τα παιδιά έχουν γεννηθεί ή/και μορφωθεί στην Ελλάδα και για τα οποία αυτή είναι η μόνη χώρα την οποία γνωρίζουν και με την οποία έχουν αναπτύξει δεσμούς. Η πλήρης ενσωμάτωση, μέσω της πολιτογράφησης, θα πρέπει να παραμείνει μια πραγματική δυνατότητα για τα παιδιά αυτά στο νόμο και στην πράξη».

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μετά από ενδελεχή ενασχόληση με τις ελλείψεις του θεσμικού πλαισίου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, εκτιμά ότι η Πολιτεία θα πρέπει να δράσει άμεσα σε μια σειρά από νευραλγικούς τομείς.

Ως προς την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου και η λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών. Συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται η ανάγκη για αυστηρότερη καταδίκη αξιόποινων πράξεων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, χωρίς, ωστόσο, να περιορίζεται η ελευθερία της έκφρασης. Επιπλέον, επιβάλλεται η δημιουργία ενός αποτελεσματικού πλαισίου προστασίας θυμάτων και μαρτύρων, απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική δίωξη των εν λόγω εγκλημάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν χρήσιμο να αυστηροποιηθεί το πλέγμα ποινικής αντιμετώπισης των ρατσιστικών εγκλημάτων και παράλληλα να θεσμοθετηθεί η ευθύνη νομικών προσώπων και ενώσεων προσώπων, τα οποία υποθάλπουν συμπεριφορές ρατσιστικής βίας. Απαραίτητη κρίνεται και η πρόβλεψη για ένα επαρκές πλαίσιο προστασίας, το οποίο θα παρέχει και προστασία από απέλαση και κράτηση θυμάτων και μαρτύρων που στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων. Στην ίδια λογική εγγράφεται και η πρόβλεψη για δωρεάν παροχή νομικής βοήθειας και κατοχύρωση δικαιώματος παράστασης πολιτικής αγωγής σε νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της υπεράσπισης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Σημαντικό βήμα, επίσης, αποτελεί και η σύσταση μίας Εθνικής Επιτροπής Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού, υπό τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που, μεταξύ άλλων, θα εκπονεί προγράμματα επιμόρφωσης και εξειδίκευσης των Εισαγγελικών, Δικαστικών και Αστυνομικών Αρχών, καθώς και προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πολιτών. Τέλος, στο πλαίσιο της Επιτροπής αυτής, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να συσταθεί και ένα εθνικό δίκτυο καταγραφής και καταγγελίας εγκλημάτων ρατσιστικής βίας, στο οποίο θα συμμετέχουν όλες οι εμπλεκόμενες Αρχές και δημόσιοι φορείς.

Ως προς την προστασία ευάλωτων ομάδων μεταναστών και ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, προτείνεται η αντικατάσταση όλων των περιοριστικών διατάξεων που δημιουργούν διακρίσεις και στερούν το δικαίωμα πρόσβασης στην υγεία, την παιδεία και την κοινωνική προστασία από μετανάστες, ενώ κρίνεται επιβεβλημένη η απαγόρευση της απέλασης και της διοικητικής κράτησης των ευάλωτων ομάδων (άτομα με αναπηρία, ασυνόδευτοι ανήλικοι, γυναίκες, άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών, άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας κ.λπ.).

Σε σχέση με την πρόσβαση στο άσυλο και τη διεθνή προστασία, είναι απαραίτητη η μεταφορά της αρμοδιότητας παραλαβής και εξέτασης αιτημάτων ασύλου από τις Αστυνομικές Αρχές, καθώς και η άμεση λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου και της Αρχής Προσφυγών με κατάλληλη και επαρκή υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα. Τέλος, κρίνεται επιβεβλημένη η άμεση λειτουργία Κέντρων Πρώτης Υποδοχής, με σκοπό την κάλυψη των αναγκών των νεοεισερχομένων με εξατομικευμένη κρίση, η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών με εξειδικευμένο προσωπικό, η ειδική μέριμνα για ευάλωτες ομάδες, καθώς και η δημιουργία Κέντρων Υποδοχής Ανοιχτής Φιλοξενίας.

Ως προς την ενίσχυση των διαδικασιών ένταξης των μεταναστών στη ζωή της χώρας, είναι απαραίτητη η εξασφάλιση δικαιώματος πολιτικής συμμετοχής σε αυτοδιοικητικές εκλογές σε όλους τους αλλοδαπούς που συμπληρώνουν συγκεκριμένο αριθμό ετών νόμιμης διαμονής και η ταυτόχρονη διασφάλιση της πραγματικής δυνατότητας πρόσβασης στην πολιτογράφηση για όλους.

2) Ρομά: Κοινωνικός αποκλεισμός και μέτρα κοινωνικής προστασίας

Στον πυρήνα του προβλήματος της κοινωνικής προστασίας των Ρομά βρίσκεται το ζήτημα της δυνατότητας πρόσβασης στη ζωή της Πολιτείας. Η κοινωνική ένταξη συνδέεται άμεσα με την παρεχόμενη δυνατότητα απορρόφησης του δημόσιου και κοινωνικού πλούτου (υγεία, εκπαίδευση, εργασία κ.λπ.). Με άλλα λόγια, οι Ρομά παρεμποδίζονται να απορροφήσουν μια σειρά κοινωνικών αγαθών, γεγονός που αναπαράγει και διαιωνίζει ένα σύνθετο πλέγμα αποκλεισμών.

Στη βάση του κοινωνικού αποκλεισμού που βιώνουν οι Ρομά βρίσκονται, κυρίως, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες, οι οποίοι αποτελούν ταυτόχρονα και τις αιτίες δημιουργίας του. Η ανεργία, η φτώχεια, η ελλιπής δυνατότητα πρόσβασης σε θεσμούς υγείας και σε αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης διευρύνουν το φάσμα του κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ τεράστια είναι και τα ζητήματα που ανακύπτουν από τον αποκλεισμό από την εκπαίδευση.

Η ιδιόμορφη αυτή μορφή και συσχέτιση των αποκλεισμών, στην ουσία, διαμορφώνουν ένα σοβαρό πολιτικό ζήτημα αναφορικά με την ουσιαστική κοινωνική προστασία των πληθυσμών Ρομά. Με άλλα λόγια, οι μορφές αποκλεισμών που βιώνουν οι Ρομά δεν είναι υπόθεση προσωπικών επιλογών, αλλά, κυρίως, υπόθεση θεσμικών παρεμβάσεων και πολλές φορές θεσμικών παραλήψεων και αρνητικών διακρίσεων.

Μορφές μη ένταξης και αποκλεισμού:

α) Εγκατάσταση:

Οι συχνές μετακινήσεις των Ρομά, την τελευταία εικοσαετία, τείνουν να εξαλειφθούν. Οι παλαιότερες τακτικές μετακινήσεις πολλών Ρομά λόγω εργασίας

διαμόρφωσαν ένα σοβαρό πλαίσιο ερμηνείας νομαδισμού, το οποίο παρουσιάζόταν και παρουσιάζεται, πολλές φορές, στον κυρίαρχο λόγο, ως ιδιότυπος τρόπος διαβίωσης των Ρομά, ο οποίος έχει δέχεται βιολογικό καθορισμό. Στο πλαίσιο αυτής της αφήγησης, διαμορφώθηκαν πολιτικές διακρίσεων και ρατσισμού εις βάρος των Ρομά, που επηρέασαν και επηρεάζουν ακόμα πολιτικές και δράσεις παρέμβασης.

Η εγκατάσταση πολλών Ρομά σε καταυλισμούς – παραγκογειτονιές είναι αποτέλεσμα αφενός πολιτικών που οδηγούν, πολλές φορές, τεχνηέντως, τους Ρομά σε συγκεκριμένους χώρους (υποβαθμισμένες περιοχές, καταυλισμούς, φτωχογειτονιές) και αφετέρου της φτώχειας. Συνήθως, οι χώροι όπου στεγάζονται οι Ρομά βρίσκονται εκτός των πολεοδομικών σχεδιασμών, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν, αλλά και να μην μπορούν να δημιουργηθούν, οι στοιχειώδεις υποδομές, όπως ρεύμα, ύδρευση, αποχετευτικά δίκτυα κ.λπ., γεγονός που συνοδεύεται από σοβαρούς υγειονομικούς κινδύνους και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, πρώτα για τους ίδιους τους Ρομά και στη συνέχεια για τον συνολικό πληθυσμό της περιοχής. Η μακροχρόνια παραμονή τους στους παραπάνω χώρους, λόγω των ελλειπών πολιτικών στεγαστικής αποκατάστασης ή/και της αδιαφορίας της Πολιτείας και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, φαίνεται να δημιουργεί μια σειρά διενέξεις με τους ντόπιους πληθυσμούς, οι οποίες, με τη σειρά τους, εντείνουν τα χαρακτηριστικά του γκέτο και αποτελούν γόνιμο έδαφος για την αναπαραγωγή στερεοτυπικών αντιλήψεων απέναντι στους Ρομά. Δυστυχώς, στερεοτυπικές αντιλήψεις, που θέλουν το σύνολο του πληθυσμού ολόκληρων κοινοτήτων Ρομά να παρουσιάζει «παραβατική συμπεριφορά», υιοθετούνται πολλές φορές και από Υπηρεσίες του Κράτους (Πολεοδομίες, Αστυνομία, Δήμοι, Περιφέρεια κ.λπ.).

Στις περιπτώσεις που η περιοχή διαμονής των Ρομά χαρακτηριστεί ως περιοχή ανάπτυξης, τότε παρουσιάζονται οι Ρομά ως καταπατητές του χώρου και ακολουθούν διαδικασίες εξόδου, που, πολλές φορές, συνοδεύονται και από διώξεις (δίκες, κατεδάφιση καταυλισμών), χωρίς να λαμβάνεται πρόνοια για την οριστική εγκατάσταση των πληθυσμών, με βάση και τις επιλογές των ίδιων των ανθρώπων.

β) Εργασία:

Ο εργασιακός τους αποκλεισμός, που έρχεται ως αποτέλεσμα των εναντίων τους στερεοτύπων, έχει τρεις πλευρές: από τη μια η απόλυτη σύνδεση της εργασίας με την υγειονομική περίθαλψη οδηγεί στον αποκλεισμό τους από υπηρεσίες υγείας, από την άλλη, δεδομένης της μεγάλης φτώχειας, οδηγούνται συνεχώς σε μη νόμιμες δραστηριότητες, προκειμένου να εξασφαλίσουν τα προς το ζην και τέλος στην αύξηση της παιδικής εργασίας.

γ) Αρνητικές διακρίσεις:

Ο κοινωνικός ρατσισμός εμφανίζεται πολλές φορές και με κρατικό πρόσωπο, καθώς παρουσιάζονται μια σειρά από φαινόμενα, όπου οι Αρχές αντιδρούν με διακριτική μεταχείριση απέναντι στους Ρομά. Τέτοιες περιπτώσεις είναι τα υπερβολικά υψηλά - συγκριτικά με παρόμοιες παραβάσεις άλλων κοινωνικών ομάδων - πρόστιμα, με τα οποία τιμωρούνται οι πολεοδομικές παραβάσεις στους οικισμούς των Ρομά, η αυξημένη αστυνομική βία, η μη εξιχνίαση εγκλημάτων σε βάρος των Ρομά, σε πολλές περιπτώσεις η άρνηση των σχολείων, τόσο μέσω της επίσημης Διεύθυνσής τους, όσο και μέσα από πιέσεις Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων, παρά τη σχετική νομοθεσία, να δεχτούν μαθητές Ρομά κ.λπ..

Ένα σημαντικό σύμπτωμα θεσμικής διάκρισης είναι, επίσης, η μη καταγραφή παιδιών Ρομά στα δημοτολόγια. Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις παιδιών, νέων ή και ενηλίκων, που δεν είναι εγγεγραμμένοι/ες σε δημοτολόγια, με άμεσες επιπτώσεις στη ζωή τους. Η τάση για μονιμοποίηση της εγκατάστασής τους, τα τελευταία χρόνια, τείνει να εξαλείψει το φαινόμενο της μη εγγραφής, ωστόσο, εκκρεμούν περιπτώσεις πολλών οικογενειών Ρομά που τα μέλη τους δεν είναι εγγεγραμμένα στην οικογενειακή μερίδα του ζεύγους.

δ) Εκπαίδευση:

Πολύ σημαντικό είναι, επίσης, το ζήτημα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά, καθώς σε αυτό αντανακλάται, σε πολύ μεγάλο βαθμό, η λογική του κοινωνικού αποκλεισμού μιας ολόκληρης πληθυσμιακής ομάδας. Υπ' αυτήν την έννοια, το ζήτημα κατέχει εξέχουσα σημασία και για την εξάλειψη εκείνων των στοιχείων που αναπαράγουν τον κοινωνικό αποκλεισμό των Ρομά. Εμπόδια στη μόρφωση των παιδιών Ρομά, που οδηγούν σε αυξημένα ποσοστά σχολικής διαρροής, είναι, μεταξύ άλλων, η φτώχεια, που τους στερεί τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις μόρφωσης, καθώς και η δυσλειτουργία του κρατικού μηχανισμού ως προς την καταγραφή των παιδιών αυτών στα δημοτολόγια, δυσχεραίνοντας έτσι την προώθηση της ένταξής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Είναι, επίσης, συχνά και φαινόμενα καταπάτησης, από μέρους κρατικών λειτουργών, σωρείας κανονισμών που προστατεύουν τα δικαιώματα των Ρομά, όπως, για παράδειγμα, η άρνηση εγγραφής τους στα σχολεία. Την ίδια στιγμή, ο κοινωνικός ρατσισμός αποκλείει συχνά τα παιδιά από τη φοίτηση, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις όπου ένα κομμάτι της κοινωνίας δεν επιθυμεί την εκπαιδευτική συμβίωση των παιδιών της με παιδιά Ρομά, ενώ προβλήματα προκύπτουν και από την έλλειψη ενημέρωσης των ίδιων των γονιών Ρομά, καθώς και από τις συνθήκες που επικρατούν στις εν λόγω κοινότητες, με αποτέλεσμα η φοίτηση των παιδιών να είναι, σε πολλές περιπτώσεις, ελλιπής.

Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο και ο δήθεν μη εκμοντερνισμένος τρόπος ζωής των Ρομά δημιουργεί δήθεν «πολιτισμικές αρρυθμίες». Αυτό το πλαίσιο, σε συνδυασμό με την κυρίαρχη κοινωνική αντίληψη της μονοπολιτισμικότητας της ελληνικής κοινωνίας, διαμορφώνουν στο σχολικό πλαίσιο συνθήκες, στην αρχή, στιγματισμού και, στη συνέχεια, παραγκωνισμού των παιδιών Ρομά.

Το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα, παρά την πρόθεση αποδοχής της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, φαίνεται ότι δεν μπορεί να ξεπεράσει την μονοπολιτισμικότητα και να ενσωματώσει παιδιά με διαφορετικές πολιτισμικές αναφορές, τα οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι δίγλωσσα και έχουν ως μητρική γλώσσα τη Ρομανή.

Ενθαρρυντικό είναι, ωστόσο, το γεγονός ότι, όπου έγιναν συντονισμένες προσπάθειες για επανένταξη παιδιών Ρομά σε σχολείο, πέτυχαν σημαντικά αποτελέσματα, αν και σε αρκετές περιπτώσεις, εξαιτίας της αδυναμίας του Κράτους να συνδράμει (π.χ. στο πρόβλημα της μετακίνησης των παιδιών), τα εγχειρήματα απέτυχαν.

Οι εκπρόσωποι του Συνηγόρου του Πολίτη, που κλήθηκαν να ενημερώσουν την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στις 16/1/2013, υπογράμμισαν όλοι το ιδιαίτερα προβληματικό πλαίσιο, σε σχέση με τα θέματα εγκατάστασης και στεγαστικής αποκατάστασης των πληθυσμών Ρομά, ενώ χαρακτήρισαν ελλιπές και το πλαίσιο προστασίας σε ό,τι αφορά την κοινωνική ασφάλιση, την πρόνοια, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική δραστηριότητα. Για μία ουσιαστική απάντηση στα καιρία προβλήματα κοινωνικής προστασίας των Ρομά, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί επιβεβλημένη τη δημιουργία ενός ενιαίου συντονιστικού κέντρου, με ισχυρές υποδομές και ενισχυμένες δυνατότητες δράσης.

Τα θέματα εκπαίδευσης υπογραμμίστηκαν και από την Ειδική Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, η οποία ενημέρωσε την Επιτροπή, σε ειδική συνεδρίαση, σε σχέση με τους Ρομά, στις 23 Ιανουαρίου 2013. Ως άμεσα μέτρα, προτάθηκαν, στο πλαίσιο αυτό, η καλύτερη εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, ώστε να εντάσσονται στην εκπαίδευση τα παιδιά Ρομά, ανεξάρτητα με την εγγραφή τους στα δημοτολόγια, η εφαρμογή των προβλέψεων σχετικά με την έκδοση δελτίων μετακινούμενων μαθητών, καθώς και η επαρκέστερη κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των σχολείων, στα οποία φοιτούν παιδιά Ρομά. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική κρίθηκε η συνδιαμόρφωση των πολιτικών για την εκπαίδευση και από τους ίδιους τους Ρομά, ώστε να λαμβάνονται ουσιαστικά υπόψη οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες του εν λόγω πληθυσμού.

Μέτρα κοινωνικής προστασίας

Συμπεράσματα και Προτάσεις:

Παρά τα πολλά ζητήματα που έχουν ανακύψει σχετικά με την κοινωνική προστασία των Ρομά, η παρέμβαση της Πολιτείας είναι αποσπασματική και, δυστυχώς, δεν έχει ακόμη ληφθεί ουσιαστική μέριμνα, ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα χρόνια προβλήματα που αφορούν στο θέμα. Εκτός από τον Συνήγορο του Πολίτη, υπάρχουν και μια σειρά εθελοντικών οργανώσεων, που ασχολούνται με την αντιμετώπιση των προβλημάτων των Ρομά και την επανένταξή τους, εντούτοις σημαντικά εμπόδια εντοπίζονται στην ενίσχυση της οριζόντιας επικοινωνίας. Δεν υπάρχει, δηλαδή, εκείνη η δικτύωση, που θα επέτρεπε πιο συντονισμένη και μαζική παρέμβαση σε αυτό το πεδίο.

Οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που έχουν αρκετές συναφείς αρμοδιότητες, τις περισσότερες φορές, τηρούν αρνητική στάση, περισσότερο εμποδίζοντας, παρά προσπαθώντας να συνδράμουν σε ενδεχόμενες λύσεις. Η έλλειψη πολιτικής βούλησης και πόρων αποτελεί συνεχώς τροχοπέδη. Σοβαρά, επίσης, είναι και τα γραφειοκρατικά εμπόδια στον αποχαρακτηρισμό και χαρακτηρισμό κατοικήσιμων χώρων, που οδηγούν σε διαιώνιση των προβλημάτων σε σχέση με την παροχή αξιοπρεπών συνθηκών στέγασης. Γραφειοκρατικά εμπόδια παρουσιάζει και η διασφάλιση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, ενώ, σε αρκετές περιπτώσεις, οι πληθυσμοί Ρομά στοχοποιούνται, από την ίδια την Αστυνομία και την πολιτική ηγεσία της, ως «παραβατικοί», με αποτέλεσμα τον στιγματισμό και την εμφάνιση φαινομένων αστυνομικής αυθαιρεσίας.

Επιπλέον, λείπουν αντιρατσιστικές δράσεις προς τα μέλη του συνόλου της ελληνικής κοινωνίας. Οι δράσεις αυτές θα έπρεπε να γίνονται τόσο στην κοινωνία, όσο και προς τους θεσμούς, για να απαλειφθούν όλες εκείνες οι ρατσιστικές αντιλήψεις, στάσεις, συμπεριφορές και στερεότυπα, που διαμορφώνουν θεσμικά και κοινωνικά εμπόδια κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Για την ισχυροποίηση του πλαισίου κοινωνικής προστασίας των Ρομά, είναι αναγκαία η λήψη συγκεκριμένων δράσεων, στην κατεύθυνση της ριζικής επίλυσης των αστικοδημοτικών εκκρεμοτήτων και της άμεσης εξασφάλισης αξιοπρεπούς και κατάλληλης στέγης, μέσα από εκτεταμένα στεγαστικά προγράμματα. Στο ίδιο πλαίσιο επιβάλλεται η παροχή συστήματος ηλεκτροδότησης, υδροδότησης και αποκομιδής απορριμμάτων σε προσωρινούς καταυλισμούς Ρομά, ασχέτως του νομικού καθεστώτος της γης και των κτισμάτων. Επίσης, είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης της υγείας του πληθυσμού Ρομά, για την εξασφάλιση και διευκόλυνση, με κάθε τρόπο, της πρόσβασης στην εκπαίδευση και, τέλος, η

ενθάρρυνση για ενεργό συμμετοχή των Ρομά στα κέντρα λήψης αποφάσεων, σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο.

Στα πλαίσια της διαβούλευσης στην Επιτροπή, προκρίθηκαν, επιπλέον, τα ακόλουθα μέτρα, τα οποία μένει να αξιολογηθούν ως προς την ικανότητά τους να παράσχουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα στη μάχη ενάντια στις διακρίσεις και στην κοινωνική απομόνωση των Ρομά:

- Δημιουργία ενός νέου συντονιστικού οργάνου, φορέα ή Επιτροπής, για την εποπτεία όλων των θεμάτων που αφορούν στους Ρομά, ώστε να αντιμετωπιστεί η αποσπασματικότητα και επικάλυψη ευθυνών που χαρακτηρίζει την ελληνική Δημόσια Διοίκηση. Η ίδια η Πολιτεία πρέπει να προχωρήσει σε συστηματική επιμόρφωση, καθοδήγηση και παρακολούθηση όλης της διαδικασίας ένταξης, με μια προληπτική, πολυπαραγοντική παρέμβαση.
- Εκπόνηση πλαισίου εθνικής στρατηγικής Ρομά. Κέντρα νεανικής στήριξης και διαδικασίες συμμετοχής, τόσο στο σχεδιασμό, όσο και στην υλοποίηση όλων των προγραμμάτων που οργανώνονται από την Πολιτεία. Να κατανοήσουν οι Ρομά τη σημασία της συμμετοχής τους στη διεύρυνση της δημοκρατίας, ως καθημερινή πρακτική.
- Ανάπτυξη Κοινωνικών Υπηρεσιών στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με ειδικά εργαλεία και με τη συνδρομή μεσολαβητών, ώστε να μπορούν να προσεγγίζουν τους Ρομά και άλλες πληθυσμιακές ομάδες. Το μέτρο αυτό είναι πρωτεύον και αφορά στο σύνολο των τοπικών κοινωνιών. Οι Ειδικές Υπηρεσίες να βρίσκονται μέσα στους ίδιους τους καταυλισμούς, ώστε να μπορούν να υποστηρίζουν πιο αποτελεσματικά και έγκαιρα τη σωστή προετοιμασία των δράσεων (συμπεριλαμβανομένης της σχολικής φοίτησης). Σε κάθε περίπτωση, τον έλεγχο πρέπει να τον έχει ένας φορέας, ώστε να αποφεύγεται η αλληλοεπικάλυψη των ευθυνών.
- Επαναρύθμιση και έλεγχος του τρόπου λειτουργίας των τάξεων υποδοχής των Ρομά μαθητών, όπου παραμένουν οι μαθητές, κατά παρέκκλιση των ισχυόντων, σε όλη τη διάρκεια της εξαετούς φοίτησής τους στο σχολείο. Η τάξη υποδοχής πρέπει να έχει χρονικά περιθώρια παρουσίας των παιδιών Ρομά κατά τη διάρκεια της ημέρας.
- Συστηματικότερη και ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα διαπολιτισμικής, αντιρατσιστικής εκπαίδευσης, διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας κ.λπ. και σε ζητήματα εκπαιδευτικής ένταξης. Παραγωγή ευέλικτου εκπαιδευτικού υλικού και οδηγιών, που να απευθύνεται στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού, μέσα στο οποίο θα αναγνωρίζεται η παρουσία όλων των παιδιών, γλωσσικών και πολιτισμικών μειονοτήτων (και ανάμεσά

τους και τα παιδιά Ρομά). Η επανένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον απαιτεί και την άλλη υποστήριξη στους ίδιους τους οικισμούς (εμβολιασμοί, κάλυψη αναγκών, συμβουλευτική υποστήριξη).

- Περιφρούρηση της παιδικής ηλικίας των παιδιών Ρομά. Αν και το φαινόμενο των πρώιμων γάμων τείνει να περιοριστεί τις τελευταίες δυο δεκαετίες, σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, οι πρώιμοι γάμοι παραμένουν ένα εξαιρετικά σημαντικό πρόβλημα. Σε πάρα πολλές περιπτώσεις, αυτό το φαινόμενο, με τη σειρά του, γεννά πάρα πολλά προβλήματα: διακοπή της εκπαίδευσης, πολλαπλές παραβιάσεις δικαιωμάτων, κακή άσκηση της επιμέλειας των παιδιών. Ενδεχόμενα μέτρα αντιμετώπισης θα μπορούσαν να είναι: η επιβράβευση των παιδιών που συμπληρώνουν κάποια χρόνια εκπαίδευσης, η θεσμοθέτηση της σεξουαλικής αγωγής, με βαθμιαίο εμπλουτισμό και σαφείς οδηγίες αντισύλληψης κ.α..
- Αποδέσμευση της εργασιακής κατάστασης από την περίθαλψη. Θα λύσει το υγειονομικό πρόβλημα των Ρομά, οι οποίοι, έτσι κι αλλιώς, απολαμβάνουν κατώτερο επίπεδο διαβίωσης από τον υπόλοιπο πληθυσμό.
- Διευκόλυνση της επαγγελματικής δραστηριότητας. Επειδή σημαντικός παράγοντας επανένταξης και κοινωνική αποδοχής είναι η αξιοπρεπής και με πλήρη δικαιώματα εργασία, πρέπει να διευκολυνθεί η επαγγελματική δραστηριότητα των Ρομά. Σε αυτήν την κατεύθυνση, μπορεί να βοηθήσει μια Κάρτα Μικροπωλητή μακράς διάρκειας για περισσότερες περιοχές.

**Ε. ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ – ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ
ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ - ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

**Συνεργασία Πολιτείας – Αυτοδιοίκησης στην Ενδυνάμωση του Κράτους Πρόνοιας
και την Παροχή Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας**

Η πρόνοια είναι ένας πολυσύνθετος τομέας, ο οποίος έχει περάσει, πλέον, στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας, με εκατοντάδες ιδρύματα, ιδιωτικού, αλλά και δημόσιου τομέα, επιλεκτικές δράσεις, διαφορετικά κριτήρια και ανόμοια επίπεδα παροχών, για άτομα με τα ίδια προβλήματα.

Το δικαίωμα των πολιτών για πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες προκύπτει και από τα άρθρα του Συντάγματος:

Με το άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματος, καταγράφεται η θέσπιση μιας γενικής αρχής, που κατοχυρώνει την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, με την προϋπόθεση ότι αυτές δεν θα προσβάλλουν τον αποδέκτη και δεν θα οδηγούν στον στιγματισμό του, αλλά θα λειτουργούν με γνώμονα τη διαφύλαξη της αξιοπρέπειάς του.

Το άρθρο 21 του Συντάγματος εξειδικεύει τις ομάδες πολιτών, οι οποίες μπορούν να γίνουν αποδέκτες της κοινωνικής αυτής πολιτικής, εξακολουθώντας, όμως, να μην θεμελιώνει αγώγιμο δικαίωμα για τον πολίτη, κάτι που πραγματοποιείται μετά από την επέμβαση του νομοθέτη, που θα εξειδικεύσει τα κοινωνικά δικαιώματα.

Τέλος, στο άρθρο 25 παρ. 1 και 4, περί της αρχής κοινωνικού κράτους δικαίου και την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, αναφέρεται το θέμα της κατοχύρωσης του δικαιώματος σε κοινωνικές υπηρεσίες. Τέλος, με ρητή αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας, θεμελιώνεται ένα μοντέλο προστασίας των δικαιωμάτων όσων δέχονται τις υπηρεσίες του κοινωνικού κράτους από υπερβολικούς περιορισμούς αυτών.

Η κοινωνική ασφάλεια καταγράφηκε, επίσης, ως δικαίωμα, στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948 (άρθρο 22) και το ελάχιστο περιεχόμενό της προσδιορίζεται από τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλειας του Συμβουλίου της Ευρώπης και από την περίφημη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 102 (1952) «περί ελαχίστων ορίων κοινωνικής ασφάλειας» της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Σημαντική θεωρείται, εξάλλου, η κατοχύρωση του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλεια στο άρθρο 12 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας εξειδικεύεται από τρεις βασικούς μηχανισμούς ή τεχνικές: την κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική πρόνοια και την προστασία της υγείας.

Όταν μιλάμε για παροχή κοινωνικής πρόνοιας, δεν απευθυνόμαστε αποκλειστικά στον πρωτογενή τομέα, δηλαδή στην παροχή φροντίδας μόνο σε όσους βρίσκονται σε δυσχερή θέση, λόγω κάποιου γεγονότος ή κάποιας ασθένειας, αλλά και στην ανάγκη για προνοιακές παροχές σε ευρύτερα πληθυσμιακά στρώματα, με απώτερο σκοπό την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, την επαγγελματική τους κατάρτιση, τη δημιουργική τους απασχόληση και την ένταξή τους στον κοινωνικό ιστό. Τέτοιες περιπτώσεις είναι π.χ. οι παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, τα Κ.Α.Π.Η., τα προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης κ.λπ..

Σύμφωνα με το εναρμονισμένο Ευρωπαϊκό Σύστημα Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας (ESSPROS), ο όρος «κοινωνική πολιτική» αναφέρεται στο σύνολο των παροχών σε χρήμα ή σε είδος, από πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας, που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων και αναγκών.

Στη βιβλιογραφία, ο όρος «κοινωνική πολιτική» συνδέεται, γενικότερα, με την καταγραφή, ιεράρχηση και κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών, μέσα από σύνολα ρυθμίσεων και παροχών, σε τομείς, όπως:

- ο η υγεία
- ο η ασφάλιση
- ο η απασχόληση
- ο η στέγαση και
- ο οι προνοιακές υπηρεσίες, νοούμενες ως σύνολο παρεμβάσεων, που στοχεύουν στην εξατομικευμένη φροντίδα και κάλυψη αναγκών, συνδεδεμένων, ιδίως, με:

- την παιδική μέριμνα
- την προστασία της τρίτης ηλικίας
- την ενίσχυση της οικογένειας
- την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες.

Σε μια δύσκολη περίοδο, την οποία περνάει η χώρα, στόχος είναι να συνδράμουμε, με όποιες δυνάμεις διαθέτουμε και να επανεξετάσουμε ολόκληρο το οικοδόμημα του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα. Άλλωστε, η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης περιλαμβάνεται και στις μνημονιακές μας υποχρεώσεις.

Η συνεργασία όλων των φορέων κοινωνικής πολιτικής κρίνεται επιτακτική προς τον στόχο αυτό. Ακριβώς αυτή η ζύμωση και ο συντονισμός μεταξύ αυτών των διαφορετικών παραγόντων είναι και το μεγάλο ζητούμενο της Κυβέρνησης σήμερα.

Στις 4 Ιουνίου 2013 συζητήσαμε στην Επιτροπή μας το θέμα της **συνεργασίας Πολιτείας – Αυτοδιοίκησης στην Ενδυνάμωση του Κράτους Πρόνοιας και στην Παροχή Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας**.

Πλέον, όλοι γνωρίζουμε ότι οι δαπάνες πρέπει να ελαττωθούν, ο δημόσιος τομέας να συρρικνωθεί, αλλά, την ίδια ώρα, οι ανάγκες για παροχή κοινωνικής φροντίδας έχουν αυξηθεί.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη **θέσπιση νέων κανόνων**, στην **αποκέντρωση των υπηρεσιών**, στην **ανάπτυξη της κοινωνικής έρευνας** και στον **εκσυγχρονισμό της διοίκησης**, με στόχο την **αποφυγή σπατάλης** και την παράλληλη προώθηση της **ενεργού συμμετοχής των πολιτών** στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων. Επίσης, σημαντικό είναι να γίνει η **χαρτογράφηση του συνολικού πεδίου της πρόνοιας** στην Ελλάδα, με στόχο την ορθότερη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, με πλήρη **διαφάνεια** και **αντικειμενικότητα**.

Ένα από τα **προβλήματα**, που έχει να αντιμετωπίσει το Αρμόδιο Υπουργείο, είναι το ζήτημα της έγκαιρης χρηματοδότησης των προνοιακών ιδρυμάτων της χώρας, τα οποία, λόγω της καθυστέρησης της χρηματοδότησής τους, σε ό,τι αφορά την 1η δόση του 2013, ήταν στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Σε συνθήκες οξείας κρίσης, το ζητούμενο, επομένως, για ένα κοινωνικό κράτος, είναι να προλαβαίνει τις εξελίξεις και όχι να τρέχει πίσω απ' αυτές, προκαλώντας στην κοινωνία όχληση και παλινωδία.

Ένα άλλο πρόβλημα αποτελεί η αδυναμία στην αντικειμενική επιλογή των ωφελούμενων ατόμων, η λανθασμένη αξιολόγηση των αναγκών - επομένως και των μέτρων στήριξης - και, ενδεχομένως, κάποιες παθογένειες, ως προς ένα αξιόπιστο πλαίσιο αξιολόγησης των ιδρυμάτων και των ποσών των κρατικών ενισχύσεων, που αυτά λαμβάνουν. Έτσι, στο παρελθόν, οι δαπάνες για κοινωνικές πολιτικές, σε σχέση με το αποτέλεσμα, χαρακτηρίζονταν υπερβολικά μεγάλες.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφέρειες και Δήμοι:

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.) αποτελεί, εδώ και χρόνια, τον πλησιέστερο φορέα προς τον πολίτη και είναι, συχνά, ο αποδέκτης των περισσότερων πιέσεων. Σήμερα και παρά το γεγονός ότι η χρηματοδότηση προς τους Δήμους έχει μειωθεί, η Τ.Α. έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο χιλιάδων κοινωνικών δομών στο σύνολο της χώρας, που αποτελεί καθοριστικό παράγοντα κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης των τοπικών κοινωνιών και συνθέτουν τον άξονα της κοινωνικής πολιτικής των Δήμων.

Ο ρόλος της Περιφέρειας δεν είναι παρά διαμεσολαβητικός. Διαμεσολαβεί για να διαθέσει τους πόρους από το Υπουργείο στα προνοιακά ιδρύματα. Επίσης, αποδίδει τα επιδόματα των νεφροπαθών, τα οποία λειτουργούν σωστά και δεν παρουσιάζουν επιμέρους προβλήματα.

Οι Δήμοι είναι αυτοί που, ανέκαθεν, ασκούσαν τις αρμοδιότητες και τις δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα. Ωστόσο, με το ν. 3852/2010 (νόμος «Καλλικράτη»), οι αρμοδιότητες στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, πρόνοιας και υγείας διευρύνθηκαν και ενισχύθηκαν, αναλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνικής πολιτικής της

συντεταγμένης Πολιτείας, συμβάλλοντας στην εξοικονόμηση πόρων από τα Ασφαλιστικά Ταμεία.

Αυτήν τη στιγμή, το κοινωνικό πλαίσιο και οι δομές, μέσα στις οποίες κινούνται οι Δήμοι, είναι: οι δομές φροντίδας παιδιών (παιδικοί σταθμοί, βρεφονηπιακοί σταθμοί, Κ.Δ.Α.Π., Κ.Δ.Α.Π.-ΜΕ.Α.). Πρόκειται για 1.566 δομές με 60.000 παιδιά. Ακόμα, 932 δημοτικοί παιδικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί, όπου φιλοξενούνται γύρω στις 113.000 παιδιά. Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», με 876 δομές, όπου απασχολούνται περίπου 67.000 συμπολίτες μας μεγάλης ηλικίας. Το πρόγραμμα των «Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» (Κ.Η.Φ.Η.), με 68 δομές και 1.521 ωφελούμενους συμπολίτες μας. Είναι τα Κέντρα Δημέρευσης ΑμεΑ για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα Κέντρα για τους Ρομά, τα οποία αριθμούνται σε 30 και από τις υπηρεσίες τους ωφελούνται 9.000 συμπολίτες μας. Είναι, επίσης, τα 72 Κέντρα Πρόληψης, τα οποία αφορούν όλον τον πληθυσμό που αντιμετωπίζει πρόβλημα με εξαρτησιογόνες ουσίες. Ακόμα, τα Κ.Α.Π.Η., που αριθμούνται στα 1.100 και ωφελούνται τουλάχιστον 900.000 συμπολίτες μας. Πέρα από αυτές τις δομές, οι Δήμοι, τα τελευταία χρόνια, λόγω της οικονομικής κρίσης, έχουν δημιουργήσει κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία, κέντρα ενίσχυσης απόρων με συσσίτια, ρούχα και μια σειρά άλλα πράγματα, δημοτικά ιατρεία και κατασκηνώσεις.

Ρόλος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.):

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, που συστάθηκε με το ν. 3101/2003, υπό τον τίτλο: «Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας» και μετονομάστηκε σε «Ε.Κ.Κ.Α.», με το ν. 3402/2005. Ο Οργανισμός βρίσκεται στο Προεδρικό Διάταγμα 22/2006. Αποτελεί τρίτοβάθμια μονάδα κοινωνικής πρόνοιας εθνικής εμβέλειας και οι δράσεις του κινούνται σε δύο τομείς: έναν θεσμικό τομέα, με αρμοδιότητες συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων και καταγραφής των δικαιούχων κοινωνικής πρόνοιας. Επίσης, έναν επιτελικό-επιχειρησιακό τομέα, που περιλαμβάνει την υποστήριξη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της πρόνοιας, γνωμοδοτήσεις για την πιστοποίηση των εθελοντικών οργανώσεων, υλοποίηση ευρωπαϊκών έργων, αλλά και παροχές επείγουσας κοινωνικής φροντίδας, μέσω των Τηλεφωνικών Γραμμών S.O.S. (197 και 1107), μέσα από Μονάδες Επιτόπιας Παρέμβασης, τις Ομάδες Διαχείρισης Κρίσεων, μέσω Κέντρου Επείγουσας Υποδοχής, Καταφυγίων Φιλοξενίας, Κοινωνικών Ξενώνων, Κοινωνικών Κέντρων Στήριξης, αλλά και μέσα από συνεργασίες με Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο πλαίσιο λειτουργίας των Ομάδων Προστασίας Ανηλίκων (Ο.Π.Α.). Το Ε.Κ.Κ.Α. χρηματοδοτείται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, με συνολικό προϋπολογισμό 14 εκατ. ευρώ.

Όπως γίνεται αντιληπτό, στη σημερινή Ελλάδα, όπου, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, που έχουν αποσταλεί, καταγράφεται άνοδος στα επίπεδα της φτώχειας, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει να επιτελέσει ένα άκρως σημαντικό έργο, ενισχύοντας τον ελληνικό πληθυσμό της χώρας, που βρίσκεται σε ένδεια. **Η πολυπλοκότητα και η πολυμορφία του κοινωνικού φαινομένου της φτώχειας, που έχει προκαλέσει η κρίση, δεν μας επιτρέπει να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα μονοδιάστατα, αλλά χρειάζεται, αμέσως, να γίνει από το Ε.Κ.Κ.Α. ένας συνολικός ανασχεδιασμός, με βάση τα νέα κοινωνικά δεδομένα, ο οποίος δεν υπάρχει.**

Οι δράσεις και τα Προγράμματα που τρέχουν αυτήν τη στιγμή:

Για πρώτη φορά, εκπονείται, από το αρμόδιο Υπουργείο, η **Πράσινη Βίβλος για την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης**, ένα κείμενο βασικών αρχών πολιτικής, που στοχεύει στην οριοθέτηση και τεκμηρίωση στρατηγικών επιλογών για την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, που διαβιούν στην Ελλάδα. Θα ακολουθήσει η **Λευκή Βίβλος**, που θα περιγράφει τις ομάδες στόχους και τις ενεργητικές και παθητικές πολιτικές. Οι παθητικές πολιτικές πηγαίνουν περισσότερο στη λογική της εισοδηματικής στήριξης των διαφόρων επιδομάτων, που δίνονται στους ωφελούμενους. Οι ενεργητικές είναι οι πολιτικές επανένταξης στην κοινωνία, κυρίως, στην αγορά εργασίας.

Επίσης, προωθείται η υλοποίηση της πιλοτικής εφαρμογής του **Συστήματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος**, που καλούμαστε να σχεδιάσουμε στο δεύτερο εξάμηνο του 2013, για να εφαρμόσουμε σε δύο περιοχές της χώρας, με δυσμενή κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά, από 1/1/2014.

Στο ίδιο πλαίσιο, προωθείται η διαδικασία **αξιοποίησης των πόρων του Ταμείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, για την υποστήριξη των περισσότερο αποκλεισμένων ατόμων, ώστε να ξεκινήσουν οι σχετικές δράσεις από τη νέα προγραμματική περίοδο, δηλαδή το 2014. Επιδιώκεται, επίσης, η **δέσμευση πόρων του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020** για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας, αξιοποιώντας τη ρήτρα του Συμβουλίου ότι ένα ελάχιστο ποσοστό 20% του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου θα είναι αφιερωμένο σε δράσεις κοινωνικής ένταξης και καινοτομίας.

Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και το **Πρόγραμμα για την Κοινωνική Εργασία**, με το οποίο, μέσα στο 2013, θα ωφεληθούν ακόμα 50.000 μακροχρόνια άνεργοι, ενώ θα υπάρξει και περαιτέρω εφαρμογή του προγράμματος από τη νέα προγραμματική περίοδο.

Τέλος, υπάρχει η πρόθεση να δοθεί συνέχεια στη χρηματοδότηση των **Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.)** και στις υπόλοιπες

κοινωνικές δομές, που λειτουργούν μέσα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, για τους κρίσιμους μήνες της τελευταίας προγραμματικής περιόδου. Βρέθηκαν οι λύσεις με μεταφορά κονδυλίων από αναπορρόφητα κονδύλια άλλων Υπουργείων.

Επιπλέον, από την άλλη προγραμματική περίοδο, ξεκινά εκ νέου η συνέχιση των προγραμμάτων **«Εναρμόνιση Οικογενειακής - Επαγγελματικής Ζωής»** του ΕΠ.ΑΝ.Α.Δ., ενώ αναμένεται να συνεχιστεί και το πρόγραμμα **«Βοήθεια στο Σπιτι»**.

Συμπεράσματα:

Η πληθώρα και η πολυπλοκότητα των αναγκών για κοινωνικές υπηρεσίες καθιστά απαραίτητο, πλέον, έναν **συνολικό επανασχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής**.

Σήμερα απουσιάζει ένα ενιαίο μοντέλο ρύθμισης των παρεμβάσεων, γεγονός που δυσχεραίνει τη λειτουργία τους και το τελικό αποτέλεσμα.

Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα εντοπίζεται στις **σχέσεις μεταξύ φορέων που σχεδιάζουν σε κεντρικό επίπεδο και αυτών που παρέχουν τις υπηρεσίες αποκεντρωμένα**, μια και οι τελευταίοι είναι εκείνοι που δέχονται το κόστος της δυσλειτουργίας για κάποιες υπηρεσίες, των οποίων η λειτουργία δεν έχει επιλεγεί από τους ίδιους και δεν έχουν την ευθύνη της λειτουργίας τους με τον συγκεκριμένο τρόπο.

Χρειάζεται η **χαρτογράφηση του συνολικού πεδίου της πρόνοιας** στην Ελλάδα και η πιο ουσιαστική και ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, ώστε να γίνεται καταγραφή και των αναγκών και του τρόπου με τον οποίο θα προκύψουν οι επιχορηγήσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αλλά και απ' **όλες τις πηγές χρηματοδότησης**, με πλήρη **διαφάνεια** και **αντικειμενικότητα**. Η καταγραφή των προβλημάτων, σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να λειτουργήσει ιδιαίτερα επιβοηθητικά.

Επίσης, η **συνεργασία κράτους και ιδιωτικής πρωτοβουλίας** στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή της Κεντρικής Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και όλων των φορέων ιδιωτικής πρωτοβουλίας (κερδοσκοπικής και μη), εκκλησιαστικής, ακόμα και ορισμένων άτυπων κοινωνικών δικτύων, κρίνεται παραπάνω από επιτακτική προς τον στόχο αυτόν.

V. ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΙΑΜΑΝΤΩ ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ

Η θέση του Κ.Κ.Ε. στα σημαντικότερα θέματα που απασχόλησαν την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Φύλο και εργασιακές σχέσεις:

Οι γυναίκες εργαζόμενες είναι, μαζί με τη νεολαία, τα πρώτα θύματα της κρίσης, με το ποσοστό της ανεργίας τους να φτάνει στο 30% και 60%, αντίστοιχα. Είναι τα πρώτα θύματα των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, της εκ περιτροπής εργασίας, της «μαύρης» και ανασφάλιστης εργασίας. Η μητρότητα, αντί να προστατεύεται από το κράτος, αποτελεί για τη γυναίκα το διαβατήριο για την ανεργία. **Η πρόσφατη κατάργηση του επιδόματος τοκετού** είναι ένα ακόμα χτύπημα για τις γυναίκες των λαϊκών στρωμάτων. Η πολιτική της Ε.Ε. «περί εναρμόνισης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» επενδύεται θεωρητικά με ιδεολογήματα, τόσο για την προώθηση των ευέλικτων εργασιακών σχέσεων στις γυναίκες, όσο και για να ρίξει στις πλάτες τους και συνολικότερα στη λαϊκή οικογένεια την έλλειψη κοινωνικής πολιτικής, απαλλάσσοντας το κράτος απ' αυτήν του την υποχρέωση. Εξάλλου και από τη μελέτη της Ε.Ε. για το «ρόλο των ανδρών στην ισότητα των φύλων», προκύπτει η πρόθεσή τους να επεκταθεί το μοντέλο αυτό και στους άνδρες, στο όνομα, πάντα, της προώθησης της ισότητας.

Αυτό, όμως, που αποκρύβεται επιμελώς σε όλες αυτές τις Εκθέσεις είναι ο πραγματικός στόχος των πολιτικών αυτών, που δεν είναι άλλος από τη μείωση της τιμής της εργατικής δύναμης των εργαζομένων ανδρών και γυναικών και η αύξηση της κερδοφορίας των εργοδοτών. Η εμμονή στην άποψη ότι η άνιση μεταχείριση των δύο φύλων στην εργασία έχει βασική αιτία της «τις στερεοτυπικές αντιλήψεις περί φύλου», ανεξάρτητα από το γεγονός ότι υπάρχουν, κρύβει τον πραγματικό ένοχο, τις αντεργατικές, αντιλαϊκές πολιτικές, που στόχο έχουν να υπηρετήσουν τα μονοπώλια και την εξουσία τους.

Για το δικαίωμα ψήφου:

Οφείλουμε, για ακόμα μια φορά, να τονίσουμε ότι οι γυναίκες απέκτησαν για πρώτη φορά το δικαίωμα του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» στη χώρα μας στην Π.Ε.Ε.Α., αλλά και στα όργανα της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης, που γεννιούνται την περίοδο της ΕΑΜικής αντίστασης και του Δ.Σ.Ε..

Επίσης, προβάλλεται ως πανάκεια η συμμετοχή των γυναικών στα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων, με πολλαπλούς στόχους και συγκάλυψης του ταξικού χαρακτήρα της πολιτικής τους και ενσωμάτωσης των γυναικών που μετέχουν στο κίνημα.

Όμως, τα ερωτήματα που γεννιούνται είναι τα εξής: Ποιες γυναίκες θα βρεθούν στα Κέντρα αυτά; Συνήθως, πρόκειται για μια ελίτ γυναικών της αστικής τάξης και του ανώτερου τμήματος των μεσαίων στρωμάτων, που δεν μπορούν ούτε και θέλουν να εκφράσουν τα προβλήματα των γυναικών των λαϊκών στρωμάτων. Δεν έχουν, τις περισσότερες φορές, σχέση με το συνεπές ταξικό ή ριζοσπαστικό γυναικείο κίνημα και περιορίζονται στο να εκφράσουν τα συμφέροντα της τάξης τους.

Δεύτερον, ποια πολιτική θα υλοποιήσουν οι γυναίκες αυτές; Μα, φυσικά, την πολιτική των συμφερόντων της αστικής τάξης, αφού οι θεσμοί, στους οποίους συμμετέχουν, σχεδιάζουν, υλοποιούν και προπαγανδίζουν αυτήν την πολιτική.

Επομένως, όσο και να αυξάνεται το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών της αστικής τάξης στους θεσμούς του αστικού κράτους, η ουσία της πολιτικής δεν αλλάζει. Άλλωστε, τα πλέον αντιλαϊκά μέτρα για τις γυναίκες προωθούνται και από γυναίκες.

Για τη βία κατά των γυναικών – παιδική κακοποίηση:

Η βία κατά των γυναικών είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, με συγκεκριμένες οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές αιτίες. Είναι ακραία φυλετική διάκριση των ταξικών εκμεταλλευτικών κοινωνιών.

Οι αταξικές και επιφανειακές ερμηνείες του προβλήματος έχουν ένα στόχο: να αποκρύψουν από τις γυναίκες θύματα, αλλά και από ολόκληρη την κοινωνία, τις πραγματικές αιτίες εμφάνισής του, δηλαδή τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές (με την ευρεία έννοια του όρου) συνθήκες, που καθιστούν τη γυναίκα θύμα ενδοοικογενειακής βίας. Η γυναίκα της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων, που είναι πρώτο θύμα της ανεργίας, της μερικής απασχόλησης, των νέων «απελευθερωμένων» εργασιακών σχέσεων, που συνθλίβεται στις «μυλόπετρες» των αναδιαρθρώσεων, που υποκαθιστά τις ευθύνες του κράτους για κοινωνική προστασία, δεν μπορεί να αποκρούσει βίαιες συμπεριφορές. Το ταξικό κράτος την κρατάει δέσμια σε προσωπικές και οικογενειακές σχέσεις, παθογόνες για την ίδια και τα παιδιά της, αφού δεν της εξασφαλίζει τους όρους κοινωνικής και οικονομικής ανεξαρτησίας.

Επίσης, δεν εξηγούν ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν σήμερα έναν άνδρα στο να έχει βίαιη συμπεριφορά κατά της γυναίκας, μέσα ή έξω από την οικογένεια. Τι γεννάει την επιθετικότητά του; Μήπως δεν είναι η ταξική κοινωνία υπεύθυνη, με τις αξίες και αρχές που τη διέπουν, πέρα από την οικονομία, για τη βίαιη συμπεριφορά; Οι επιδερμικές αναφορές έχουν ένα στόχο: να κρύψουν την ευθύνη του συστήματος, που «στραγγαλίζει» οικονομικά την εργατική τάξη και τα λαϊκά στρώματα, που θεοποιεί το κέρδος, τον ανταγωνισμό, την ατομική ιδιοκτησία, που συνθλίβει και αλλοτριώνει συνειδήσεις.

Η ευθύνη για την αρωγή των θυμάτων πρέπει να ανήκει αποκλειστικά στο κράτος, που πρέπει να διαθέτει στελεχωμένες δομές και υπηρεσίες, με μόνιμο

εξειδικευμένο προσωπικό γι' αυτόν το σκοπό. Τόσο η βία κατά των γυναικών, όσο και η παιδική κακοποίηση, δεν μπορούν να αποτελούν πεδίο επιχειρηματικής δράσης ιδιωτών, που εμπορεύονται τον ανθρώπινο πόνο. Επομένως, ο ρόλος αυτός ανήκει σε μόνιμες, σταθερές, δημόσιες και δωρεάν κρατικές υποδομές και υπηρεσίες στήριξης, φροντίδας και επανένταξης και όχι προσωρινή ανακούφιση των πιο ακραίων περιστατικών από Δήμους ή Μ.Κ.Ο., που χρηματοδοτούνται αδρά, μέχρι σήμερα, γι' αυτήν την υπόθεση. Κάποιοι, χρόνια τώρα, πλουτίζουν μέσα απ' αυτήν τη διαδικασία, όχι μόνο με την ανοχή της Ε.Ε., αλλά, κυρίως, από τη χρηματοδότησή της.

Σεβασμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων στην Ελλάδα.

Μετανάστες, άτομα χρίζοντα βοήθειας και διεθνούς προστασίας, Ρομά:

Με πρόσχημα την προστασία ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, επανέρχεται το θέμα του νέου αντιρατσιστικού νομοθετικού πλαισίου.

Κατ' αρχάς, είναι δεδομένο ότι με νόμους και δικαστικές αποφάσεις, μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα, δεν περιορίζεται η δράση των ρατσιστικών, φασιστικών, νεοναζιστικών οργανώσεων. Ο φασισμός και ο ρατσισμός δεν γεννιούνται στο κενό, ούτε είναι εγκλήματα νοοτροπίας και ψυχοσύνθεσης, που εμφανίζονται, δήθεν, σε όλα τα πολιτικά συστήματα, όπως αποπροσανατολιστικά και αντιδραστικά προβάλλεται τελευταία. Είναι αντιδραστικό ρεύμα, που γεννιέται στο ίδιο το αστικό πολιτικό σύστημα, μέσα στο ίδιο το αστικό κοινοβουλευτικό πολίτευμα, είναι «άκρο» εντός των τειχών του καπιταλιστικού κοινωνικο-οικονομικού συστήματος. Είναι δημιούργημα και χρυσή εφεδρεία του καπιταλισμού, των μονοπωλίων. Το σύστημα που γεννά το φασισμό - ρατσισμό, που συνιστά, από μόνο του, έγκλημα κατά της τεράστιας πλειοψηφίας της ανθρωπότητας, δεν θέλει ούτε μπορεί να σκοτώσει τα ίδια τα παιδιά του, αλλά κι αν συγκυριακά σκοτώσει μερικά, γιατί δεν τα χρειάζεται, θα γεννήσει κι άλλα. Αυτή δεν είναι μόνο μια θεωρητική αλήθεια, αλλά έχει αποδειχθεί και από την ιστορική εμπειρία.

Η φασιστική - ρατσιστική ιδεολογία και πρακτική θα αντιμετωπίζεται όσο ο λαός θα απομονώνει τους φασίστες και ρατσιστές, σε κάθε τόπο δουλειάς και λαϊκή γειτονιά, όσο θα ανεβαίνει η εργατική - λαϊκή πάλη, που θα βάζει στο στόχαστρο τη «μήτρα» που γεννά το φασισμό - ρατσισμό, δηλαδή το σύστημα της εκμετάλλευσης. Θα εξαφανιστεί μαζί με το σύστημα που το δημιούργησε, όταν η εργατική τάξη και τα σύμμαχα λαϊκά στρώματα πάρουν την οικονομική και πολιτική εξουσία στα χέρια τους.

Με τη «θεωρία των άκρων», η Ε.Ε. και οι κυβερνήσεις της ενισχύουν το φασισμό, τον απενοχοποιούν και τον εξωραϊζουν στα μάτια των λαών, ταυτίζοντάς τον με ό,τι καλύτερο έζησαν οι λαοί της ευρωπαϊκής ιδίως ηπείρου, μέσα από την πρώτη

απόπειρα οικοδόμησης της σοσιαλιστικής κοινωνίας και της νικηφόρας προσπάθειας της εργατικής τάξης να σπάσει τα δεσμά της εκμετάλλευσης.

Όσον αφορά στην κατάσταση που βιώνουν οι χιλιάδες μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα, καταρχήν, να επισημάνουμε την αποφυγή οποιασδήποτε αναφοράς στην αιτία του φαινομένου. Τους μετανάστες και τους πρόσφυγες τους έφερε στην Ελλάδα το Κεφάλαιο, για να βγάξει περισσότερη υπεραξία, να θησαυρίζει από την κακοπληρωμένη και χωρίς δικαιώματα εργασία τους, να χρησιμοποιεί το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό ως «πολιορκητικό κριό», για να γκρεμίσει τις όποιες κατακτήσεις έχει κερδίσει η εργατική τάξη, να διασπάσει την εργατική τάξη και να αυξάνει την καταστολή. Τους έφεραν οι ιμπεριαλιστικές στρατιωτικές επεμβάσεις και οι πόλεμοι, όπου συμμετείχε και η άρχουσα τάξη της Ελλάδας.

Είμαστε κατηγορηματικά αντίθετοι με τη φυλάκισή τους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, σε συνθήκες ακόμη πιο απαράδεκτες από τις φυλακές. Το «Δουβλίνο II» τους κρατάει, επί της ουσίας, φυλακισμένους στην Ελλάδα.

Διεκδικούμε:

1. Να δημιουργηθούν ανθρώπινοι και αξιοπρεπείς, ανοιχτοί και δημόσιοι, προσωρινοί χώροι υποδοχής και φιλοξενίας μεταναστών - προσφύγων και όχι στρατόπεδα συγκέντρωσης. Σε αυτά θα παρέχεται ιατροφαρμακευτική φροντίδα, δωρεάν σίτιση και στέγαση, διερμηνεία και νομική αρωγή. Να υπάρξει ειδική μέριμνα από κρατικούς φορείς για ανήλικους πρόσφυγες και μετανάστες, μητέρες και παιδιά, θύματα κυκλωμάτων διακίνησης ανθρώπων.

2. Να δοθεί άσυλο ή προσωρινό ανθρωπιστικό καθεστώς στους πρόσφυγες και όσους προέρχονται από χώρες ιμπεριαλιστικής κατοχής ή εμφυλίων.

3. Να δοθούν ταξιδιωτικά έγγραφα για όσους θέλουν να πάνε σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε., με ανυπακοή στη Συνθήκη «Σένγκεν» και τον Κανονισμό «Δουβλίνο II».

4. Να νομιμοποιηθούν οι μετανάστες που ζουν κι εργάζονται στην Ελλάδα και να έχουν πλήρη εργατικά, κοινωνικά και δημοκρατικά δικαιώματα.

5. Να σταματήσουν τα νέα μέτρα καταστολής μεταναστών στα σύνορα και η ανάθεση μέρους της φρούρησης των συνόρων στους μηχανισμούς της Ε.Ε. (FRONTEX, Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων).

6. Να σταματήσει η συμμετοχή της Ελλάδας στις ιμπεριαλιστικές αποστολές σε ξένες χώρες.

Για το Κράτος Πρόνοιας και την παροχή Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας:

Τόσο οι εξυπηρετούμενοι, όσο και οι εργαζόμενοι στις δομές Πρόνοιας, βρίσκουν μπροστά τους καθημερινά τον τοίχο της αντιλαϊκής πολιτικής. Όλο και πιο συχνά, σημειώνονται περιστατικά που φέρνουν, με τραγικό τρόπο, στην επιφάνεια το αδιέξοδο, στο οποίο οδηγούνται χιλιάδες ασθενείς, χρονίως πάσχοντες, ΑμεΑ, ηλικιωμένοι και οι οικογένειές τους.

Η Κυβέρνηση, οι Δήμοι και οι Μ.Κ.Ο. επιχειρούν να αμβλύνουν με «μπαλώματα» τα πιο ακραία από τα οξυμένα προβλήματα επιβίωσης των εργατικών - λαϊκών οικογενειών, επιστρατεύοντας τον «εθελοντισμό», τη «φιλανθρωπική» δράση των μονοπωλιακών ομίλων. Τα προγράμματα «κοινωφελούς εργασίας» θα συνεχίσουν τη σκληρή εκμετάλλευση των εργαζομένων σε αυτά, προσφέροντας υποβαθμισμένες, ούτε καν στοιχειώδεις, υπηρεσίες πρόνοιας.

Οι εργαζόμενοι και τα άλλα λαϊκά στρώματα έχουν αδιαπραγμάτευτη ανάγκη για καθολικές, δημόσιες και δωρεάν υπηρεσίες πρόνοιας, με χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και κατάργηση κάθε επιχειρηματικής δράσης σε αυτούς τους τομείς.

VI. Τέλος, οι Εισηγήσεις «Φύλο και εργασιακές σχέσεις», «Οι αγώνες των γυναικών για το δικαίωμα ψήφου», «Ο ρόλος των ανδρών στην ισότητα των φύλων», «Σύνθετος Δείκτης για την Ισότητα των Φύλων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (E.I.G.E.)», «Βία κατά των γυναικών», «Παιδική κακοποίηση», «Θέματα Νεολαίας και Παιδιού» και «Συνεργασία Πολιτείας – Αυτοδιοίκησης στην Ενδυνάμωση του Κράτους Πρόνοιας και την Παροχή Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας» έγιναν δεκτές κατά πλειοψηφία και μαζί με την Εισήγηση «Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων στην Ελλάδα. Μετανάστες, άτομα χρήζοντα διεθνούς προστασίας, Ρομά», η οποία δεν έγινε δεκτή και τις θέσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, συναπαρτίζουν την Έκθεση της Επιτροπής, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 19 Ιουλίου 2013

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ - ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ*

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ - ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΜΑΡΙΝΑ ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΑΝΝΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΑΦΑΔΟΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΓΚΕΡΕΚΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΙΚΙΛΙΑΣ

ΑΡΤΕΜΙΟΣ ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΛΑΚΙΩΤΑΚΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΡΕΠΟΥΣΗ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΔΡΙΤΣΕΛΗ

ΔΙΑΜΑΝΤΩ ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ

**Το αξίωμα του Β΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατείχε, έως και την 25η Ιουνίου 2013, η Βουλευτής, κυρία Παρασκευή (Εύη) Χριστοφιλοπούλου.*